

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**YAZMA EĞİTİMİNDE HEDEFLERİN GERÇEKLEŞMESİYLE
İLGİLİ 1982 VE 2005 TÜRKÇE PROGRAMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

(Bolu İli Örneği)

**Hazırlayan
Özge ÖZGÜLEN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman:
Yard. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS**

Bolu- 2009

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Özge ÖZGÜLEN'e ait, “**YAZMA EĞİTİMİNDE HEDEFLERİN GERÇEKLEŞMESİYLE İLGİLİ 1982 VE 2005 TÜRKÇE PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**” adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.
24/08/2009

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ABSTRACT

In this experimental study; Turkish curriculas of 1982 and 2005 were compared in terms of reaching goals in writing education.

In this study answers to the following questions were searched:

How does the writing education given according to 1982 Turkish curricula improve the writing skills of eight grade students?

How does the writing education given according to 2005 Turkish curricula improve the writing skills of eight grade students?

Is there a significant difference between the 2005 Turkish curricula and 1982 Turkish program in reaching goals in writing education given to eight grade students?

This study was conducted in the second semester of the 2007-2008 education year with eighth grade students from Gazi Paşa Elementary School and Milli Egemenlik Elementary School, both located in Bolu city center. The experiment group consisted of 25 students from Gazi Paşa Elementary School, and the control group consisted of 25 students from Milli Egemenlik Elementary school. To remove the undesired effects from the study results, students were examined in terms of attributes such as group size and socio-economic status, and teachers were examined in terms of attributes such as seniority, gender and age, and two sample groups were formed.

In this experiment, “experiment design with pre test- post test control groups” was used. The students were evaluated in terms of their learning levels of writing skills. While 2005 Turkish curricula was applied to the experiment group, the control group was continued with the 1982 Turkish curricula.

In the study, writing skills of the students was determined with composition writing. “Writing Abilities Test”, which was given to the students as pre test and post test was evaluated using “Composition Evaluation Scale”. The obtained data were analyzed using the SPSS program.

T-statistic was used for showing the equivalence of the groups and checking the assumptions of the study.

Between both groups significant difference [$t(48) = 3.428, p < .001$] was observed in favor of control group according to writing skills.

Key Words:

Elementary School Turkish Curricula , writing skills, reaching goals

ÖZET

Deneyisel nitelik taşıyan bu araştırmada; yazma eğitiminde hedeflerin gerçekleşmesiyle ilgili erişim düzeyleri yönüyle 1982 ve 2005 Türkçe programları karşılaştırılmıştır.

Bu araştırma ile şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?
2. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?
3. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi ile 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitiminde sekizinci sınıf öğrencilerinin, yazma hedeflerine erişim düzeylerinde anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırma, 2007-2008 öğretim yılının ikinci yarısında on haftalık bir dönem boyunca Bolu il merkezinde bulunan Gazi Paşa İlköğretim Okulu ve Millî Egemenlik İlköğretim Okulu'nun 8. sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Deney grubu olarak Gazi Paşa İlköğretim Okulu'ndan 25 öğrenci, kontrol grubu olarak Millî Egemenlik İlköğretim Okulu'ndan 25 öğrenci seçilmiştir. Araştırmanın sonuçlarını istenmedik etkilerden arındırmak amacıyla öğrenciler sayı, sosyo- ekonomik, öğretmenler de kıdem, cinsiyet, yaş gibi nitelikleri yönünden denetlenerek, denk iki örneklem grubu oluşturulmuştur.

Araştırmada “ön test-son test kontrol gruplu deney deseni” kullanılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri değerlendirilmiştir. Deney grubuna 2005 Türkçe programı uygulanırken, kontrol grubunda 1982 Türkçe programına devam edilmiştir.

Araştırmada, ğrencilerin yazılı anlatım becerileri kompozisyon tipi bir uygulama çalışmasıyla tespit edilmiştir. Öğrencilere n test ve son test olarak verilen “ Yazılı Anlatım Becerisi Testi” sonuçları “ Kompozisyon Değerlendirme leği” esas alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler Spss programı kullanılarak yorumlanmıştır.

Grupların denkliğini göstermede ve araştırmanın sayıtlılarının yanıtlanması SPSS istatistik programı“t” istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır.

Her iki grup arasında kontrol grubu lehine yazılı anlatım becerisi açısından $[t(48) = 3.428, p < .001]$ anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler:

Türkçe programları, yazma eğitimi, hedeflere erişi düzeyi

Anneme,

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım sırasında bana yol gösteren danışmanım Yard. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS hocama, verilerin bilgisayara aktarılması ve değerlendirilmesi kısmında yardımlarını esirgemeyen Yard. Doç. Dr. Halit KARATAY' a, yardımlarından dolayı Nurettin KARTALLIOĞLU'na, ön test ve son testin değerlendirmesinde bana yardımcı olan öğretmen arkadaşım Arife BEKEN'e, Yüksek Lisans eğitimim boyunca bana gösterdikleri anlayış ve manevi desteklerinden dolayı okul müdürüm Basri KARADAŞ'a ve müdür yardımcım Ali ALA'ya önerileriyle ve değerlendirmeleriyle beni güdüleyen Celâl Bayar Üniveristesi Demirci Eğitim Fakültesi'ndeki hocam Yard. Doç. Dr. Bilal ELBİR'e, çalışmam boyunca her konuda desteğini gördüğüm anneme teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ağustos, 2009

Özge ÖZGÜLEN

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar	xiii
 BÖLÜM I	 1
I. GİRİŞ	1
I.1. Problem Durumu	1
I.2. Problem Cümlesi	3
I.3. Alt Problemler	3
I.4. Araştırmanın Önemi	3
I.5. Sayıtlılar	4
I.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
I.7. Tanımlar.....	5
 BÖLÜM II	 6
II. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKÇE PROGRAMLARINDA YAZMA BECERİLERİ VE BU BECERİLERE YÖNELİK HEDEFLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	 6

II.1.1929 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri	9
II.1.I. I. Sınıf	9
II.1.II. II. Sınıf	10
II.1.III. III. Sınıf	11
II. 2. 1931 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri	13
II.2.I. I. Sınıf	14
II.2.II. II. Sınıf	14
II.2.III. III. Sınıf	15
II.3.1938 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri	16
II.3.I. I. Sınıf	18
II.3.II. II. Sınıf	18
II.3.III. III. Sınıf	19
II. 4. 1949 Orta Okul Türkçe ProgramındaYazma Becerileri	20
II.4.I. I.Sınıf	31
II. 4. II. II. Sınıf	33
II. 4. III. III. Sınıf	34
II. 5. 1962 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri	40
II. 6. 1982- 2005 TÜRKÇE PROGRAMLARI	52
II. 6. I. 1982 Türkçe Programı ile 2005 Türkçe Programının Yazılı Anlatım Çalışmalarının Karşılaştırılması	54
II. 6. II. İki programın amaç ve kazanımlarının içerik yönünden benzerlikleri ve farklılıkları	58

II.6. III. 1982 Türkçe Programında Yazma Eğitime	
Yönelik Etkinlikler	60
II. 6. IV. 2005 Türkçe Programında Yazma Etkinlikleri	61
BÖLÜM III	64
III.YÖNTEM	64
III.1. Araştırmanın Yöntemi	64
III. 2. Evren ve Örneklem	64
III.2.I.Deneklerin Seçimi	65
III.3.Veri Toplama Araçları	65
III.4. Verilerin Toplanması	66
III.4.I.İşlem Basamakları	67
III. 5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	69
III. 6. Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar	74
BÖLÜM IV	79
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	79
IV.1.Sonuç	79
IV.2.Öneriler	82
IV.2.1. Uygulayıcılara Öneriler.....	82
IV.2.2. Yeni Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	83

KAYNAKÇA	84
EKLER	88
EK 1: Eğitim Durumları.....	89
EK 2: Yazılı Anlatım Becerisi Testi	266
EK 3: Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği	267
ÖZGEÇMİŞ	270

TABLÖLAR

I.Tablo: Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerileri”	
Ön Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler t Testi Sonuçları	69
II.Tablo: Deney Grubunun Ön Test-Son Test Yazılı Anlatım Becerisi	
Puanlarına Ait İlişkili Ölçümler t Testi Sonuçları	70
III.Tablo: Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Yazılı Anlatım	
Becerisi Puanlarına Ait İlişkili Ölçümler t Testi Sonuçları	71
IV.Tablo: Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerileri”	
Son Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler t Testi Sonuçları	73

YAZMA EĞİTİMİNDE HEDEFLERİN GERÇEKLEŞMESİYLE İLGİLİ 1982 VE 2005 TÜRKÇE PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sayıtlılara, araştırmanın sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

I.1. Problem Durumu

Dil, toplumun kültürünü aktaran en etkili araçtır. Bir ulusun bireylerini kaynaştıran duygu, düşünce bağıdır. Aynı dili konuşan insanlar arasındaki duygu ve düşünce birlikteliği, ulus bilincinin oluşmasını sağlar, bu bilinci pekiştirir (Sever, 2005: 1).

Kişinin iletişim kabiliyetini büyük ölçüde dili kullanabilme beceresi belirler. Bu yüzden onu sadece bilmek değil, aynı zamanda başarıyla kullanmak gerekmektedir (Yalçın, 2002: 43).

Türkçe eğitimi dört temel dil becerisinin geliştirilmesiyle olur. Bu dört temel dil becerisi anlamaya yönelik “ dinleme ve okuma” anlatıma yönelik “ konuşma ve yazma” dır. Bu dört temel dil becerisinin edinimi doğal süreç içerisinde dinleme ve konuşma ile başlamakta, okulda bunlara okuma ve yazma becerileri eklenmektedir (Özbay, 2006: 11).

Düşünceyi, duyguyu, olayı yazıyla anlatmaya ise yazma denir. Ana dili öğretiminde temel amaçlarından biri de öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmektir.

Her konuşan, kendini yazılı olarak ifade edemeyebilir. Bu nedenle konuşmayı kısmen öğrenerek gelen çocuklara yazma öğretilmekte ve yazılı anlatım çalışmaları yaptırılmaktadır.

Son yıllarda okullarımızda yazılı anlatım becerilerine verilen önemin azaldığı görülmektedir, öğretmenler yazılı anlatım çalışmalarına yeterince zaman ayırmamaktadır. Bunu nedenleri arasında ‘ teste dönük eğitim’ sistemimizde, bu tür beceriler hakkettiği yeri ve önemi alamamaktadır (Tazebay, 2008 : 134).

Programın yoğunluğu sebebiyle de yazılı anlatım derslerinin sınıfta öğretmenin denetiminde uygulama yapma yerine daha çok ev ödevleriyle geçirildiği görülmektedir (Aktaş, 2007: 103).

Türkçe programları incelendiğinde, yazma becerisine yönelik hedef ve davranışlar açıkça ifade edilmiş, öğretmenlere yol gösterildiği görülmüştür. Bu programlarda yazma becerisine yönelik hedefler, kazanımlar, yöntemler, teknikler öğretmenlere kısmen de olsa açıklanmıştır. Kazanımların edinilebilmesi için öğrencilere çeşitli etkinlikler sunulmuştur. Öğretmenler, bu etkinliklerle öğrencilerin yazma becerisini geliştirme konusunda aydınlatılmıştır.

Bu bağlamda, bu çalışmada 2005 Türkçe programının öğrencilerin yazma becerilerine yönelik hedeflere erişim düzeyleri merak konusu olmuştur.

I.2. Problem Cümlesi

2005 yılında değişen Türkçe programına göre eğitim veren, Bolu ili merkezinde bulunan Gazi Paşa İlköğretim Okulu ile 1982 yılından bu yana uygulanan Türkçe programına göre eğitim veren Milli Egemenlik İlköğretim Okulunda ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerinin gelişmesinde anlamlı farklılık var mıdır?

I.3. Alt problemler

1. 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?
2. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?
3. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi ile 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitiminde sekizinci sınıf öğrencilerinin, yazma hedeflerine erişti düzeylerinde anlamlı farklılık var mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

2005 Türkçe programına göre hazırlanan sekizinci sınıf Türkçe kitaplarında öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek için çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. 1982 Türkçe programına göre hazırlanan sekizinci sınıf Türkçe kitaplarında ise bu tür etkinliklere rastlanmamaktadır. 2005 Türkçe programında yer alan yazma

etkinliklerinin, öğrencilerin yazma becerilerini ne kadar geliştirdiğini ortaya konması bu bakımdan önemlidir.

I.5. Sayıtlar

1. Seçilen örneklemin evreni temsil gücüne sahiptir.
2. 2005 Türkçe programı öğrencilerin yazma becerilerini 1982 Türkçe programına göre daha fazla geliştirmektedir.
3. Deney ve kontrol grubu birbirine denktir.
4. Araştırma süresince görev alacak olan ilköğretim okulu öğretmenleri deneysel uygulamanın gerektirdiği biçimde davranmışlardır.

I.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

- a. Araştırma deney grubu olan Bolu il merkezindeki Gazi Paşa İlköğretim Okulu ile kontrol grubu olan Bolu il merkezindeki Millî Egemenlik İlköğretim Okuluyla,
- b. Bolu merkezde yer alan Gazi Paşa İlköğretim Okulu ile Milli Egemenlik İlköğretim Okulunun sekizinci sınıflarıyla,
- c. 2007- 2008 Eğitim- Öğretim yılı Türkçe dersi uygulamalarıyla sınırlıdır.

I.7. Tanımlar

Program: Belli bir çalışmanın amacını, bölümlerini, yöntemini ve süresini gösteren plan.

Eğitim Programı: Eğitimi yönlendiren ve düzenleyen sistem.

Yazma Eğitimi: Öğrencilerin yazma becerilerini çeşitli etkinliklerle planlı, programlı bir biçimde geliştirmektir.

Öğretmen: Resmî ya da özel bir eğitim kurumunda çocukların, gençlerin ya da yetişkinlerin istenilen öğrenme yaşantıları kazanmalarına kılavuzluk etmek ve yön vermekle görevlendirilmiş kimse.

Amaç: Ulaşılmak istenen nihai sonuç, maksat, gaye, hedef (Özbay, 2006:21)

Kazanım: Öğrencinin öğrenme süreci içerisinde planlanmış yaşantılar yoluyla edinmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır.

Beceri: Bir kimsenin bedensel ya da düşünsel bir çaba göstererek bir işi kolaylık ve ustalıkla yapabilmesi.

Değerlendirme: Bir şeyin nitelik ya da niceliği üstüne yapılan çalışma sonucu varılan yargı.

Erişi: Yetişeğe girişteki davranışlar ile yetişekten çıkıştaki davranışlar arasındaki hedeflerle tutarlı fark (Ertürk, 1982. Aktaran Sever, 2000: 276).

Etkinlik: Çocukların, kendi amaç ve gereksinmelerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumu.

BÖLÜM II

II. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKÇE PROGRAMLARINDA YAZMA BECERİLERİ VE BU BECERİLERE YÖNELİK HEDEFLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkçe öğretimine yönelik yapılan ilk çalışma Kaşgarlı Mahmut'un hazırladığı Dîvanû Lûgati't Türk'tür. Bir sözlük niteliği taşıyan bu çalışmanın asıl amacı Araplara Türkçe öğretmektir.

11. yüzyıldan sonra geniş bir alana yayılan Türk bilginler tarafından Türk diline yönelik eserler dönemin ve bölgenin ileri gelenlerine, yöneticilerine sunulmuştur. Türk olmayan âlimler de Türkçe sözlük ve dil bilgisi niteliğinde kitaplar yazmışlardır. (Yıldız, 2006 : 69).

13. yüzyılda başlayıp 17. yüzyıla kadar devam eden devşirme sisteminde yeniçeri ocakları için yetiştirilen Müslüman olmayan çocuklar bir Türk ailenin yanına verilir, Türk kültürü, İslamiyet ve Türkçe öğretilirdi.

Fatih Sultan Mehmet zamanında Enderun okulları kuruldu. Bu okullarda ise amaç Türk kültürünü öğretmektir. Bir kültür merkezi niteliğinde olan bu okullarda dersler Türkçeydi ve Türk kültürü öğretiliyordu. 18. yüzyıl sonlarında orduya ihtiyaç olan elemanları yetiştirmek amacıyla açılan teknik ve meslek okullarında eğitim Türkçeydi (Kara, 2001; Aktaran Yıldız, 2006: 70).

II. Mustafa döneminde ise Osmanlı'da eğitim sisteminde ilk yenileşme hareketleri başlamış, II. Mahmut zamanında da bu yenileşme süreci hızlanmıştır. Özellikle 1826'da devşirme sisteminin kaldırılmasıyla orduda Batılı anlayışla eğitim

verilmeye başlanmış, bu anlayış genel eğitime de yansımıştır. Arapça ve Farsçanın etkisi azalarak batıdan Türkçeye tercümeleler çoğalmıştır.

Cevdet Paşa tarafından 1848’de kurulan ilk öğretmen okulunun ve 1850’de kurulan ilk Türk akademisinin programlarında Türkçe dersleri fazlalaştırılmıştır.

16 Ekim 1892’de “ Sıbyan Mekteplerine Mahsus Umumî Ders Cetveli”ne göre I. Sınıflarda haftada 12 saat Elifbâ- i Osmanî”, beş saat “Kıraat- ı Türkî” (Türkçe okuma) veriliyordu. Bu derslerin içeriğini Arap alfabesi ve Kur’an- ı Kerîm okumayı sökmeye dair konular öğretildiği için, bu dersler Türkçe eğitime yönelik değildi (Dündar, 1981; Aktaran Yıldız, 2006 : 71).

Tanzimat döneminde halkın da anlayabileceği tarzda yazma gereği doğmuş, bu nedenle çıkarılan dergi ve gazetelerde Türkçenin kullanımı önem kazanmıştır.

I.Meşrutiyet döneminde (1876 ve sonrası) Türkçe resmî dil olmuş, devlette çalışmak için Türkçe bilme zorunluluğu getirilmiştir. II. Meşrutiyet döneminde ise okullarda Türkçe öğretilmesi zorunluluğu getirilerek Türkçenin öğretimi devletin sorumluluğuna girmiştir.

Münif ve Mustafa Celalettin Paşalar Arap harflerinin Türkçenin ses yapısına uygun olmadığını, bu nedenle Latin harflerinin gerekli olduğunu savunmuşlar ve 1928 yılında kabul edilen Latin harfleriyle ilgili düşüncelerini 1860’lı yıllarda ortaya atmışlardır. Kurtuluş savaşı sırasında 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulmuş, 29 Ekim 1923 tarihinde de cumhuriyet ilan edilmiştir. Cumhuriyetin ilanıyla ulusumuz yeni bir döneme girmiş, giderek siyasal, kültürel, ekonomik alanlarda değişimler söz konusu olmuştur. Bu değişimler eğitim alanında da göze çarpmaktadır (Kıbrıs, 1986: 13).

Günümüzde ilköğretim okulları ikinci kademe olarak kabul edilen 6.- 8. sınıflar Cumhuriyetin ilk yıllarında liselerle birlikte değerlendirilmiş ve lise birinci devre olarak kabul edilmiştir. 1923’te toplanan I. Heyet- i İlmiye’ de genel olarak “Sultanî” olarak adlandırılan orta öğretim kurumları “Lise” lere dönüştürülmüş; bir ve iki devreli olmak üzere de ikiye ayrılmıştır. Lise birinci devre olarak kabul edilen

bu eğitim kademesi 1924 yılındaki II. Heyet- i İlmiye toplantısında bağımsız ortaokullar olarak düzenlenmiştir (Temizyürek, 2006: 5).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, orta dereceli okulların müfredat programlarında daha çok içerik çalışmaları üzerinde durulmuş, yazma konularındaki tartışmalara öncelik verilmiştir.

Ortaokullar için hazırlanan ilk program 1924 tarihini taşımaktadır. Lise programı ile birlikte yayınlanan “1340(1924)Lise Birinci Devre Müfredat Programı” nda Türkçe dersleri içinde yer alan “ Yazma” becerisine yönelik programda iki ders yer almaktadır. “ İmlâ ve Kitâbet” . İlk sınıftaki imla derslerinde yapılması istenen asıl çalışma toplu veya bireysel yazma çalışmalarıdır. “ Kitabet” dersinde ise konusu belirlenmiş veya serbest konulu yazı çalışmaları ile öğrencilerin yazılı ifade becerileri geliştirilmeğe çalışılır (Temizyürek, 2006: 5).

1924 programı üç yıl uygulandıktan sonra müfettiş raporları ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değiştirilerek 1927 yılında “ 1924 Tarihli Orta Mektep ve Lise Müfredat Programlarına Zeyl” adıyla yeniden yayınlanmıştır. 22 Mart 1926 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisince benimsenen 789 sayılı yasayla “Maarif Teşkilâtı” yeniden düzenlenmiştir (Kıbrıs,1986: 34). 1927 yılı müfredat programında Türkçe dersine yine aynı açıdan bakılmıştır. Yine içerik ve yöntem ile ilgili bölümler ön plandadır. Bu programın bir öncekinden farkı yazma (kompozisyon) çalışmalarının belli bir saat ayrılarak düzenlenmiş olmasıdır (Temizyürek, 2006: 7).

23 Mayıs 1928 yılında ise dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati’nin önerisiyle kurulan “Dil Encümeni” bir yıl sonra da (1929) uzun çalışmaların sonunda Latin kökenli Türk alfabesini ortaya koymuştur.1 Kasım 1928 tarihinde bu alfabenin yasalaşmasıyla birlikte yeni bir dönem başlamıştır. Türkçe dersleri yeni harflerle işlenmeye başlanmış ve bu süreç bütün derslerin bu yeni harflerle işlenmesiyle tamamlanmıştır. Yine aynı yıl Arapça ve Farsça dersleri orta dereceli okulların müfredatlarından kaldırılmıştır (Kıbrıs, 1986: 35).

Yeni alfabenin kabulüyle birlikte 1929 yılında Türkçe programı da gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. (Temizyürek, 2006: 7)

II. 1. 1929 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri

1929 Ortaokul Müfredatı'nda kompozisyon yazma dersleri I. Sınıfta iki saat, II. ve III. Sınıfta ise birer saat yer almaktadır. 1929 programında kompozisyon yazma dersinin amaçları, her sınıf düzeyi için ayrı ayrı belirlenmiştir. Bir önceki sınıfın amaçları bir sonraki sınıf için de geçerli olduğu belirtilmiştir. 1929 Orta Okul müfredatı yazma konuları şunlardır:

II. 1.1. I. Sınıf

1929 Türkçe programında birinci sınıf düzeyinde yazma becerisine yönelik dokuz hedef bulunmaktadır. Birinci sınıf düzeyinde yer alan hedefler arasında okul dışında yaşadığı olayları anlatma, sahne ve eşyanın betimlemesi, çeşitli mektuplar yazma, öğrencinin yaptığı işler hakkında açıklamalar ve başkasına yaptırılacak işler hakkında yönlendirmeler, okuduğu kitapları anlatma, yarım bırakılan bir hikâyeyi tamamlama yer almaktadır. Kitaplarda okunan olayları, aşıladığı düşünceyi genişletmek, millî, vatanî, Türk inkılâbına dair konular bulunmaktadır. Birinci sınıf düzeyinde yer alan amaçlar şu şekildedir:

- A.** Tatile, gezintilere, talebenin mektep harici faaliyetlerine ait hadiseleri hikâyeye.
(Muallim talebeye yazacağı mevzuların arkadaşlarına alâka verecek surette anlatılmasını, alâka vermiyecek tafsilâttan sakınılmasını telkin edecektir.)
- B.** Muhtelif sahne ve eşyanın tasviri.(Talebenin kendi bildiği fakat arkadaşlarının bilmediği şeylerin tasviri daha münasıptır.)
- C.** Talebenin öteki derslerde ve mektep harici faaliyetlerine ait tafsilât.
- D.** Muhtelif mektuplar.
- E.** Talebenin yaptığı işler hakkında izahat; veya başkasına yaptırılacak işlere dair talimat.

- F.** Sınıf haricinde talebenin okuduğu kitap hakkında arkadaşlarına şifahî izahat.
(Talebe okuduğu kitap hakkında izahat verirken o kitaba arkadaşlarının alâkasını celb etmediği gaye edilmelidir.)
- G.** Muallim tarafından talebeye karşı yarıya kadar okunulan veya anlatılan bir hikâyenin ötesini uydurmak veya baştanbaşa okunan, yahut anlatılan bir hikâyeye zeyil yazmak.
- H.** Kitaplarda görülen vak'alar ve vaziyetlerin telkin ettiği mevzuları genişletmek.
- İ.** Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.” (Temizyürek, 2006: 237)

II.1. II. II. Sınıf

İkinci sınıf sekiz yazma hedefine bakıldığında birinci sınıftan farklı olarak öğrencilere mahallî konulara Türk inkılabıyla ilgili yazılar yazdırılmak hedeflenmiştir. Bu konuların yanında öğrencilere günlük yaşamda karşılaştığı veya kitaplarda okuduğu, kişiliğine hayranlık duyduğu kişilikleri anlatma becerilerini geliştirme yönünde çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca, “ hayali yolculuklar ve çeşitli kitaplarda karşılaştığı karakterleri karşılıklı konuşturma” denilerek bu yolla öğrencilerin hayal güçlerinin gelişimi de hedeflenmiştir. Günlük yaşamda ve farklı derslerde yaşadıklarını, gördüklerini anlatma ve anlattırma yazma amaçları arasında yer almaktadır. Bu amaçlar aşağıda belirtilmiştir:

1.3. Mahallî, millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.

1.4. Hayalî seyahatler.

1.5. Talebenin hayatta veya kitapta temas ederek seciyelerine hayran oldukları şahsiyetler.

1.6. Öteki derslerde alâka verici işlerin tasviri; bilhassa elişleri, ev idaresi ve fen derslerindeki faaliyetler.

- 1.7.**Muhtelif kitaplarda talebenin tesadüf edeceği muhtelif şahsiyetler arasında hayalî mukâlemeler. (Bunlar talebe için temsil mevzuu da olabilir.)
- 1.8.**Sade münakaşa mevzuları.(Mevzuların mektep hayatından seçilmesi daha iyidir; münakaşa mevzuları mevzudan dışarı çıkmamağa ve muarızlarına karşı nezaketle muamele etmeğe talebeyi alıştıır.
- 1.9.**Muhtelif mevzuları başkasına anlattırmak temrinleri.(Talebeye filân şeyi nasıl yaptığını, filân şeyin nerede, ne surette yapıldığını, muhtelif yerlere nasıl gidilebileceğini... arkadaşlarına anlattırmak.)
- 1.10.**Alâka verici muhtelif yerleri ziyaretten sonra gördüklerini anlattırmak (Temizyürek, 2006: 238).

II.1.III. III. Sınıf

Üçüncü sınıfa ait yazma altı yazma hedefleri içinde, çeşitli mesleklere ait bilgiler edinip o meslek hakkında arkadaşlarına detaylı bilgi verme, kitapta okuduğu bir olayı gazeteye haber yapıp, bu habere bir başlık bulma, kitaplarda çeşitli karakterler arasında mektup yazma yer almaktadır. Diğer sınıflarda olduğu gibi sekizinci sınıfta da yurt, millet ve vatan ve yeni Türk devletinin temelleri olan Atatürk inkılaplarıyla ilgili konular göz ardı edilmemiştir. Üçüncü sınıf yazma amaçları şöyle belirtilmiştir:

Muhtelif meslekler hakkında talebeden her birinin elde ettiği hususî malûmatı arkadaşlarına ifade.(Filân mesleğe nasıl girilir, oraya girenler ne ile meşgul olur, bu meslekte bulunmanın faydalı ve mahzurlu noktaları.)

- a. Bu sınıfta talebeye tasvir ettirilecek mevzular seçilirken talebenin muhtelif duygularına hitap edecek mevzulara ehemmiyet verilmeli ve yazılan eserin kıymeti dinleyenlerin üzerinde yaptığı tesirin derecesiyle ölçülmelidir.

- b. Kitapta görülen bir vak'anın bugün cereyan ediyormuş gibi bir gazeteye havadis olarak yazılması, bu havadise münasip bir serlevha konulması.
- c. Kitaplarda tesadüf edilen muhtelif şahsiyetler arasında mektuplar.
- d. Gazetelerde görülen mühim vak'alara dair ağızdan izahat.
- f. Millî, vatanî mevzular. Türk Cumhuriyetinin ve Türk inkılâbının muhtelif cephelerine dair mevzular. (Temizyürek, 2006: 239)

1929 programında öğretmenin yazma çalışmalarında dikkate alması gereken hususlar da beş madde halinde belirtilmiştir. Bu programda, öğrencinin günlük yaşamda karşılaştığı olaylar dâhilinde yazmasının uygun olacağı vurgulanmıştır. Yazdırılacak konu üzerinde sınıfta önceden konuşmanın yararlı olacağı belirtilmiştir. Öğrenci bir amaç doğrultusunda yazmalıdır. Örneğin, okul gazetesinde yayınlamak amacıyla veya sınıf arkadaşlarını o konu hakkında dikkat çekmek amacıyla yazmalıdır.

Bu programda öğretmenin dikkat etmesi gereken bir nokta da öğrencilerin yazılarını eleştirirken, olumsuz özelliklerinin yanında olumlu özelliklerini de belirtmesi gerektiğidir. Aynı zamanda öğretmenlerin, yazma çalışmalarını değerlendirirken, öğrencilerin kendi hatalarını kendilerinin bulmalarına imkân verilmesi gerektiği de açıklanmıştır.

Bütün sınıflarda yazma çalışmalarında ve bu çalışmaların düzeltilmesinde dikkate alınması gereken noktalar şöyle belirtilmiştir:

1. Tahrir mevzuları verilirken talebenin onları yazması için içtimaî bir saik bulunması çok faydalı olur. Meselâ: talebenin hakikaten hasta olan arkadaşlarına hatır sormak için mektup yazmaları böyle içtimaî bir saik üzerine yazı yazmaları demektir. Mektubu muhayyel bir hastaya yazdırmadansa sırası gelince talebenin alâkadar oldukları bir hastaya yazdırmak daha terbiyevîdir.

2. Yazdırılacak mevzular üzerine bazan evvelce şifahî mükâleme yapmak ve bu mükâleme üzerine plân çizmek faydalıdır.
3. Talebe, bütün yazdıklarını içtimaî bir gaye ile yani arkadaşlarına alâka vermek veya mektep mecmuasında neşrolunmak için yazılmalıdır.
4. Tenkit, yazılan parçaların kusurlu cihetlerine olduğu gibi iyi cihetlerine de şamil olmalıdır. Muallim talebesini kendi yanlışlarını bulup tashih etmeye alıştırmalıdır.
5. Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular(Temizyürek, 2006: 239).

Kompozisyon yazma dersleri, 1929 programında genel amaçlarıyla birlikte açıklanmıştır. İçerik kadar imlaya da önem verilmesi, her sınıf için yazılı anlatım konularının belirlenmesi, konuların öğrencilerin ilgi, seviye ve yeteneklerine göre belirlenmesi ve konuya ilgiyi çekilerek plan yapma alışkanlığının kazandırılması bu programda öne çıkan niteliklerdir.

II. 2. 1931 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri

1931 yılında ise ortaokulların müfredat programlarının yeniden düzenlenmesi esnasında, sadece gramer müfredatı yeniden düzenlenmiş, diğer bölümler ise aynen bırakılmıştır. Bu programda yazma becerisiyle ilgili konu ve amaçlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

II. 2. I. I. Sınıf

(Haftada 2 Ders)

Birinci sınıfta talebeye ağızdan söyletilecek ve yazı ile yazdırılacak başlıca mevzular:

- A. Tatile, gezintilere, talebenin mektep harici faaliyetlerine ait hadiseleri hikâye.
(Muallim talebeye yazacağı mevzuların arkadaşlarına alâka verecek surette anlatılmasını, alâka vermiyecek tafsilâttan sakınılmasını telkin edecektir.)
- B. Muhtelif sahne ve eşyanın tasviri.(Talebenin kendi bildiği fakat arkadaşlarının bilmediği şeylerin tasviri daha münasiptir.)
- C. Talebenin öteki derslerde ve mektep harici faaliyetlerine ait tafsilât.
- D. Muhtelif mektuplar.
- E. Talebenin yaptığı işler hakkında izahat; veya başkasına yaptırılacak işlere dair talimat.
- F. Sınıf haricinde talebenin okuduğu kitap hakkında arkadaşlarına şifahî izahat.
(Talebe okuduğu kitap hakkında izahat verirken o kitaba arkadaşlarının alâkasını celb etmediği gaye edilmelidir.)
- G. Muallim tarafından talebeye karşı yarıya kadar okunulan veya anlatılan bir hikâyenin ötesini uydurmak veya baştanbaşa okunan, yahut anlatılan bir hikâyeye zeyil yazmak.
- H. Kitaplarda görülen vak'alar ve vaziyetlerin telkin ettiği mevzuları genişletmek.
- İ. Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.

II. 2. II. II. Sınıf

(Haftada 1 Ders)

Bu sınıfta, birinci sınıfın tahrir mevzularından başka şu gibi mevzular da verilmelidir:

- A. Mahallî, millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.

- B. Hayalî seyahatler.
- C. Talebenin hayatta veya kitapta temas ederek seciyelerine hayran oldukları şahsiyetler.
- D. Öteki derslerde alâka verici işlerin tasviri; bilhassa elişleri, ev idaresi ve fen derslerindeki faaliyetler.
- E. Muhtelif kitaplarda talebenin tesadüf edeceği muhtelif şahsiyetler arasında hayalî mukâlemeler. (Bunlar talebe için temsil mevzuu da olabilir.)
- F. Sade münakaşa mevzuları.(Mevzuların mektep hayatından seçilmesi daha iyidir; münakaşa mevzuları mevzudan dışarı çıkmamağa ve muarızlarına karşı nezaketle muamele etmeğe talebeyi alıştıırır.
- G. Muhtelif mevzuları başkasına anlattırmak temrinleri. (Talebeye filân şeyi nasıl yaptığını, filân şeyin nerede, ne surette yapıldığını, muhtelif yerlere nasıl gidilebileceğini.... arkadaşlarına anlattırmak.)
- H. Alâka verici muhtelif yerleri ziyaretten sonra gördüklerini anlattırmak.

II. 2. III. III. Sınıf

(Haftada 1 Ders)

Bu sınıfta ikinci sınıfın tahrir mevzularından başka şu gibi mevzular da ilave edilmelidir:

- A. Muhtelif meslekler hakkında talebeden herbirinin elde ettiği hususî malûmatı arkadaşlarına ifade.(Filân mesleğe nasıl girilir, oraya girenler ne ile meşgul olur, bu meslekte bulunmanın faydalı ve mahzurlu noktaları.)
- B. Bu sınıfta talebeye tasvir ettirilecek mevzular seçilirken talebenin muhtelif duygularına hitap edecek mevzulara ehemmiyet verilmeli ve yazılan eserin kıymeti dinleyenlerin üzerinde yaptığı tesirin derecesiyle ölçülmelidir.
- C. Kitapta görülen bir vak'anın bugün cereyan ediyormuş gibi bir gazeteye havadis olarak yazılması, bu havadise münasip bir serlevha konulması.
- D. Kitaplarda tesadüf edilen muhtelif şahsiyetler arasında mektuplar.
- E. Gazetelerde görülen mühim vak'alara dair ağızdan izahat.

F. Millî, vatanî mevzular. Türk Cumhuriyetinin ve Türk inkılâbının muhtelif cephelerine dair mevzular.

Her sınıfta tahrir mevzularını verir ve tashih ederken nazarı dikkate alınacak noktalar şunlardır:

1. Tahrir mevzuları verilirken talebenin onları yazması için içtimaî bir saik bulunması çok faydalı olur. Meselâ talebenin hakikaten hasta olan arkadaşlarına hatır sormak için mektup yazmaları böyle içtimaî bir saik üzerine yazı yazmaları demektir. Mektubu muhayyel bir hastaya yazdırmadansa sırası gelince talebenin alâkadar oldukları bir hastaya yazdırmak daha terbiyevîdir.
2. Yazdırılacak mevzular üzerlerine bazan evelce şifahî mükâleme yapmak ve bu mükâleme üzerine plân çizmek faydalıdır.
3. Talebe, bütün yazdıklarını İçtimaî bir gaye ile yani arkadaşlarına alâka vermek veya mektep mecmuasında neşrolunmak için yazılmalıdır.
4. Tenkit, yazılan parçaların kusurlu cihetlerine olduğu gibi iyi cihetlerine de şamil olmalıdır. Muallim talebesini kendi yanlışlarını bulup tashih etmeye alıştırmalıdır.
5. Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular. (Temizyürek, 2006: 259- 261)

II. 3. 1938 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri

1935 yılında Atatürk'ün Türkçenin yeniden incelenip kuralları tespit edilinceye kadar dil bilgisi konularının müfredattan çıkarılması talebi doğrultusunda 1938 yılında yayınlanan “Orta Okul Programı”nda gramer konuları çıkarılır. 1938 programı 1930 programının yeniden düzenlenmiş şeklidir. 1938 Orta Mektep Türkçe Programı’nda kompozisyon derslerinin özel amaçları değişmemekle birlikte hedeflerde değişiklikler görülmektedir.

1929/1931-1932 Orta Mektep Türkçe Programlarından farklı olarak bu programda bütün sınıfları kapsayan genel hedeflere yer verilmiştir. Bu hedefler arasında önceki programlarda olmayan, kelimeleri doğru yazma, öğrencinin kelime hazinesini arttırma, çevresini daha iyi tanıtmak, öğrencinin değerlendirme gücünü arttırma ve başarılı bir şekilde mektup yazma bulunmaktadır.

Yine bu programda yapılan diğer bir değişiklik ise kompozisyon dersleri için haftalık ders saati ayrılmamasıdır.

1938 Orta Okul Türkçe Programı Kompozisyon Yazma” genel hedefleri aşağıdaki gibidir:

- 1- Talebeyi, yazdığı şeyleri doğru olarak yazmaya alıştırmak.
- 2- Talebeye muhitini daha iyi tanıtmak, muhiti hakkında daha geniş bilgi vermek.
- 3- Talebede müşahede ve bilgilerini tertip ve ifade kabiliyetini inkişaf ettirmek.
- 4- Manasını kavrıyarak kullandığı kelimelerin sayısını arttırmak.
- 5- En muvafık şekilde mektup yazmağı öğretmek.
- 6- Yazacağı kelimeleri yanlışsız yazmayı öğretmek.

1938 Ortaokul Türkçe Programında kompozisyon yazma konuları önceki programlarla aynıdır, konularda herhangi bir değişiklik görülmemektedir. 1938 Türkçe Programı kompozisyon yazma konuları şunlardır:

II. 3. I. I. SINIF

- a. Tatile, gezintilere, talebenin mektep harici faaliyetlerine ait hadiseleri hikâye.
(Muallim talebeye yazacağı mevzuların arkadaşlarına alâka verecek surette anlatılmasını, alâka vermiyecek tafsilâttan sakınılmasını telkin edecektir.)
- b. Muhtelif sahne ve eşyanın tasviri.(Talebenin kendi bildiği fakat arkadaşlarının bilmediği şeylerin tasviri daha münasiptir.)
- c. Talebenin öteki derslerde ve mektep harici faaliyetlerine ait tafsilât.
- d. Muhtelif mektuplar.
- e. Talebenin yaptığı işler hakkında izahat; veya başkasına yaptırılacak işlere dair talimat.
- f. Sınıf haricinde talebenin okuduğu kitap hakkında arkadaşlarına şifahî izahat.
(Talebe okuduğu kitap hakkında izahat verirken o kitaba arkadaşlarının alâkasını celb etmediği gaye edilmelidir.)
- g. Muallim tarafından talebeye karşı yarıya kadar okunulan veya anlatılan bir hikâyenin ötesini uydurmak veya baştanbaşa okunan, yahut anlatılan bir hikâyeye zeyil yazmak.
- h. Kitaplarda görülen vak'alar ve vaziyetlerin telkin ettiği mevzuları genişletmek.
- i. Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.

II. 3. II. II. Sınıf

- a. Mahallî, millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular.
- b. Hayalî seyahatler.
- c. Talebenin hayatta veya kitapta temas ederek seciyelerine hayran oldukları şahsiyetler.
- d. Öteki derslerde alâka verici işlerin tasviri; bilhassa elişleri, ev idaresi ve fen derslerindeki faaliyetler.

- e. Muhtelif kitaplarda talebenin tesadüf edeceği muhtelif şahsiyetler arasında hayalî mukâlemeler. (Bunlar talebe için temsil mevzuu da olabilir.)
- f. Sade münakaşa mevzuları.(Mevzuların mektep hayatından seçilmesi daha iyidir; münakaşa mevzuları mevzudan dışarı çıkmamağa ve muarızlarına karşı nezaketle muamele etmeğe talebeyi alıştıırır.
- g. Muhtelif mevzuları başkasına anlattırmak temrinleri. (Talebeye filân şeyi nasıl yaptığını, filân şeyin nerede, ne surette yapıldığını, muhtelif yerlere nasıl gidilebileceğini.... arkadaşlarına anlattırmak.)
- h. Alâka verici muhtelif yerleri ziyaretten sonra gördüklerini anlattırmak.

II. 3. III. Sınıf

Muhtelif meslekler hakkında talebeden her birinin elde ettiği hususî malûmatı arkadaşlarına ifade.(Filân mesleğe nasıl girilir, oraya girenler ne ile meşgul olur, bu meslekte bulunmanın faydalı ve mahzurlu noktaları.)

- a. Bu sınıfta talebeye tasvir ettirilecek mevzular seçilirken talebenin muhtelif duygularına hitap edecek mevzulara ehemmiyet verilmeli ve yazılan eserin kıymeti dinleyenlerin üzerinde yaptığı tesirin derecesiyle ölçülmelidir.
- b. Kitapta görülen bir vak'anın bugün cereyan ediyormuş gibi bir gazeteye havadis olarak yazılması, bu havadise münasip bir serlevha konulması.
- c. Kitaplarda tesadüf edilen muhtelif şahsiyetler arasında mektuplar.
- d. Gazetelerde görülen mühim vak'alara dair ağızdan izahat.
- f. Millî, vatanî mevzular. Türk Cumhuriyetinin ve Türk inkılâbının muhtelif cephelerine dair mevzular.

Her sınıfta yazma konularını verirken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

1. Tahrir mevzuları verilirken talebenin onları yazması için içtimaî bir saik bulunması çok faydalı olur. Meselâ talebenin hakikaten hasta olan

arkadaşlarına hatır sormak için mektup yazmaları böyle içtimaî bir saik üzerine yazı yazmaları demektir. Mektubu muhayyel bir hastaya yazdırmadansa sırası gelince talebenin alâkadar oldukları bir hastaya yazdırmak daha terbiyevîdir.

2. Yazdırılacak mevzular üzerine bazan evvelce şifahî mükâleme yapmak ve bu mükâleme üzerine plân çizmek faydalıdır.
3. Talebe, bütün yazdıklarını İçtimaî bir gaye ile yani arkadaşlarına alâka vermek veya mektep mecmuasında neşrolunmak için yazılmalıdır.
4. Tenkit, yazılan parçaların kusurlu cihetlerine olduğu gibi iyi cihetlerine de şamil olmalıdır. Muallim talebesini kendi yanlışlarını bulup tashih etmeye alıştırmalıdır.
5. Millî, vatanî mevzular, Türk inkılâbına dair mevzular

Türkçe müfredat programından gramer konularının çıkarılmasının ardından 1940 yılında Millî Eğitim Bakanlığı, bu konuların yeniden müfredata dâhil edilmesi için çalışmalar başlanmıştır. 1940 yılında Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu'na “ Ana Hatlarıyla Türk Grameri”, 1942 yılında Necmettin Halil Onan'a ortaokul birinci sınıflar için “ Dilbilgisi I” kitapları yazdırılır. 1941'de “ Gramer Kongresi” toplanmıştır. Bu çalışmalar neticesinde 1949 yılında hazırlanan yeni müfredat programına gramer programına dahil edilmiştir (Temizyürek, 2006: 9).

1949 yılında orta okullar için hazırlanan yeni “ Orta Okul Programı” içinde Türkçe dersi müfredatı da değiştirilmiştir.

II. 4. 1949 Orta Okul Türkçe Programında Yazma Becerileri

1949 programının “ Söz ve Yazıyla İfade” başlığını taşıyan bölümü genel anlamda anlatım çalışmalarını kapsamaktadır. Konuşma ve yazma eğitiminin “ Sözle İfade”, “ Yazıyla İfade” olarak adlandırıldığı programda; bu çalışmaların içeriği ve

nasıl yapılması gerektiği konusunda açıklamalara yer verilmiştir. Plan kavramı, yazılı ifadeyi geliştirme yolları, imlaya dikkat, kelime hazinesini çoğaltma çalışmaları kompozisyon yazma çalışmalarında önem verilmesi gereken noktalardır.

1949 Ortaokul Türkçe programında kompozisyon yazma çalışmaları için her sınıfta hangi konuların işlenebileceği ve düzeltmelerin nasıl yapılması gerektiği konusunda ayrıntılı maddeler verilmiştir.

1949 Ortaokul Türkçe programında yazma derslerinin amaçları “Yazı ile İfade” başlığı altında yer almaktadır. Programda genel anlamda sözlü ve yazılı ifadeye dair amaç şu şekilde ifade edilmiştir:

Öğrencilere gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü söz ve yazıyla doğru, amaca uygun ve güzel olarak anlatma yetisini kazandırmaktır (Temizyürek, 2006: 275).

Programda “**Açıklamalar**” başlığı altında ise öğretmenin dikkat edeceği hususlar yer almaktadır. Bu hususlar arasında önceki programlardan farklı olarak, öğrencilerin üsluplarında dikkat etmesi gereken noktalar açıklanmıştır. Öğrencilerin yabancı kelimelerin kullanımından da kaçınılması gerektiği ilk kez bu programda yer almıştır. Olumlu ve olumsuz eleştiriler karşısında öğrencinin takınması gereken tutumlar konusunda öğretmene birtakım bilgiler verilmiştir. Açıklamalar başlığı altında yazmaya yönelik şu bilgilere yer verilmiştir:

Yazıya gelince, sözün zaman ve mekân içinde yayılmasını sağlayan tek araç olduğuna göre, ona da değerine uygun bir ehemmiyet vermek gereklidir. Öğretmen, bir yandan öğrencilerin meramlarını sözle ifade etmelerine imkân verirken bir yandan da yazılı anlatmaya imkân ve fırsatlar hazırlamalı, bu yeteneklerin ilk okuldakine üstün bir şekilde gelişmesini sağlamalıdır. Öğrenci, çevresindeki hayat olaylarını incelerken birçok izlenim alır. Okunan bir makale, dinlenen bir konferans, seyredilen bir müsamere veya bir köy toplantısında om; ilgilendiren birçok gözlemler vardır. Bu izlenim, gözlem ve bilgileri düzenli bir sıra içinde tertiplemek, başkalarına söz veya yazı ile nakletmek de söz ve yazı ile ifade amacının sınırları içine

girmektedir. Bu şekilde geliştirilen Türkçe dersleri hayati değerlere daha çok önem veren ve çocuğa muhitini daha iyi tanıtmakta etken olan bir öğrenim sağlayacaktır.

Söz ve yazılı ifadede önem verilecek diğer bir nokta da çocuğun süslü ve üsluplu ifadeye, doğru ve düzgün anlatımdan daha çok değer vermesini önlemektir.

Öğrenci, bir üslûp endişesinden evvel fikrini en kısa ve akla en yakın yoldan anlatabilmeye alışmalıdır. Öğretmen yanlış kurulmuş bir cümle kadar; gereksiz ve süslü sözleri, birbirini tutmıyan, fakat gösterişli sanılarak sıralanmış bulunan bağlantısız fikirleri de düzeltmeğe önem vermelidir. Gereksiz benzetmelere, kelime oyunlarına, edebiyat yapma özentilerine göz yummamalıdır. Bununla beraber, bütün bu düzeltmeler öğrencilerin yanlışlarını tanımakla mümkün olacağına göre öğretmen çocukların ilk anda cesaretini kırmamalı onların konuşmasına fırsat ve imkânlar hazırlamalıdır. Öğretmenliğin söylemekten çok söyletmek sanatı olduğu ilk okul gibi orta okulda da göz önünde bulundurulmalı, her bakımdan doğru ve düzgün bir ifadenin ancak zamanla sağlanacağı unutulmamalıdır.

Sınıfça yapılan konuşma ve yazma tenkitlerinde bir fikre uymuş görünen bir arkadaş sözlerinden şırmarmamak, itiraz eden bir arkadaşla darılıp kabalaşmamak, bu gibi sebeplerle konuyu sınırından çıkarmamak alışkanlıkları orta okul öğreniminde edinilmesi gereken faydalı yeteneklerdir. Öğrencilerin Türkçe karşılıkları olan yabancı kelime ve deyimleri kullanmalarına, böyle kelime veya cümleleri heveskârlıkla yazıya geçirmelerine de mâni olmak lâzımdır. Dil garabetlerinin ana dile hürmetsizlik olduğu etraflıca anlatılmalıdır (Temizyürek, 2006: 275).

Programda **“Yazı ile İfade”** başlığı altında ise kompozisyon ödevlerinin önemi vurgulanmış; okuma, söz ve yazı ile ifade, dil bilgisi ve imlâ gibi becerilerinin de gelişmesinde katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Öğrencinin kompozisyon yazma çalışmalarında dikkat edeceği noktalar açıklanmıştır. Çevresini geniş bilgi verebilecek nitelikte tanımak, gözlem becerisini geliştirmek, kelime hazinesini

çoğaltmak, düşüncelerini bir düzene sokmak ve yazım kurallarını uygulayabilmek Öğrencinin dikkat edeceği hususlardır. Yazıyla anlatım başlığı altında ise şu bilgilere ulaşılmaktadır:

“ Kompozisyon ödevlerinin; çeşitli yerlerdeki çalışmalarıyle; Türkçe öğreniminin okuma, söz ve yazıyla ifade, dilbilgisi ve imlâ gibi hemen bütün bölümlerinde başarı sağladığı unutulmamalı ve bu derse önem veilmelidir. Öğrencilerin şahsiyetlerinin gelişmesinde de en çok yazma derslerinin rolü vardır. Bu husus göz önünde tutularak öğrenciye gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü yazıyla doğru, düzgün, maksada uygun ve güzel olarak yetki ve cesaretini kazandırmalıdır. Bunun için öğrencinin:

- a. Çevresini yakından tanınması ve tanıtması, icab ettiği zaman bu konuda geniş bilgi verebilmesi,
- b. Gözlem yeteneğinin, tertip ve anlatış kabiliyetinin geliştirilmesi,
- c. Anlamını kavrıyarak kullandığı kelimelerin sayısını çoğaltması,
- d. Yazacağı kelimeleri, cümle ve fikirleri yanlışsız olarak tertiplemeyi öğrenmesi,
- e. İmlâ kuralını bilerek uygulama alışkanlığını kazanmış bulunması lâzımdır.” (Temizyürek, 2006: 278).

Yine aynı başlık altında düzgün yazabilmek için düzgün konuşmanın gereği vurgulanmış, düzgün yazmaya ilk adım olarak düzgün konuşma gösterilmiştir:

“Düzgün yazmak her şeyden önce düzgün konuşmakla sıkı bir surette ilgilidir. Bu sebeple, sözle ifade alıştırmaları öğrencilerin düzgün konuşmaları için olduğu kadar, düzgün yazmaları için de faydalı bir başlangıç olur. Bu maksada varılırken öğrencilere “ yazmanın, söylenenlerin tespitinden başka bir şey olmadığı, ancak yazının konuşmaktan daha düzgün olduğu ve kaybolmıyarak kaldığı”

hatırlatılmalı ve yazma işi sık sık konuşmalara bağlanmalıdır.” (Temizyürek, 2006: 278)

Bu programda öğrencilerin yazacakları kompozisyonlarda üsluplarında dikkat etmeleri gereken noktalara da değinilmiştir. Bir kompozisyon yazılırken sade ve içten bir dille yazılması gereği belirtilmiştir. Dil bilgisi ve yazım kurallarına da uygun yazmaları için gereken önem verilmelidir. Düzeltmelerde ise öğrencinin hevesi kırılmamalı, aksine öğrenci cesaretlendirilmelidir. Türkçe programında öğrencinin cesaretlendirilmesi gereği aşağıda belirtildiği gibidir:

“Öğrencilerde bu programın “ **Söz ve Yazıyla İfade**” başlıklı kısmının genel amaçlarında sözü edilen “ suni bir dille yazma heves ve itiyadı” başlıyorsa onu sade ve samimî bir dile çevirmek, onlarda çevreye karşı daha geniş bir ilgi uyandırmak, yazdıkları yazılarda kullandıkları üslûbu konuya uydurmak, bir yazıyı kaleme alırken dil bilgisi, imlâ ve sözdizimi kurallarına uygun yazmalarını sağlamak hususlarında orta okul öğrenimin ilk zamanlarından itibaren titiz davranmalı, bununla beraber yapılacak her türlü düzeltmenin onlarda yazma cesaretini kırmamasına, ürkeklik doğurmamasına da dikkat etmelidir.” (Temizyürek, 2006: 279)

Öğrencilerin isteklerini düzgün bir biçimde ifade etmeleri için bazı alışkanlıkların kazanılması gerekmektedir. Bu alışkanlıklar içerisinde okunan parçayı özetlemek, kompozisyon konularından birini paragraflara bölerek açık ve okunabilir bir biçimde yazmak, çeşitli konularda araştırmalarda bulunarak ilgi çekici bir biçimde yazmak, hikâye yazmak, hikâyeleri oyunlaştırmak yer almaktadır. Bu alışkanlıklar programda şu şekilde sıralanmıştır:

- a. Karşıdakinin durumuna ve yazacağı konunun gereğine uygun bir şekilde yazmak,
- b. Seviyeye uygun konulardan birisini açık ve okunabilir bir şekilde kaleme almak, fikirlerini bir veya birkaç paragrafla tertip ve tanzim edebilmek,
- c. Okunan bir parça veya eserin ana hatlarını özetlemek,

- d. Kendisini ilgilendiren bir yazın veya bilim konusunda araştırmalarda bulunmak ve bunları okuyanları ilgilendirecek biçimde yazmak,
- e. Küçük bir hikâye yazmak ve bâzı hikâyeleri piyes haline çevirebilmek, tarzında sıralanabilir (Temizyürek, 2006: 279).

Yukarıda sayılan alışkanlıklar kazanılırken bazı noktalara da dikkat edilmelidir. Okunaklı yazmak, yazım kurallarına dikkat etmek, dil bilgisi kurallarına uygun yazmak ve kelime hazinesini geliştirmek dikkat edilmesi gereken hususlardır. Bu hususlar ise aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- a. Okunaklı, pişkin bir yazıyla yazmak,
- b. Yazarken imlâ kurallarını dikkatle uygulamak,
- c. Dilbilgisi kurallarına uygun yazmak,
- d. Büyük harflere ve noktalama işaretlerine dikkat etmek,
- e. Zengin bir kelime hazinesine sahip olmak, hususları da aranacaktır (Temizyürek, 2006: 279).

Öğretmenin öğrencilerin yazma çalışmalarını değerlendirerek, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini belirlemesi, gerektiği ve öğrencilerin duygu ve düşüncelerine, yazma eğilimlerine uygun konular vermesi gerektiği açıklanmıştır. Bu yöntemin, özellikle serbest yazma çalışmalarında yararlı olduğu belirtilmiştir. Bu programda ilk kez çeşitli tiplerden söz edilmiştir. Bu tipler öğrencilerin yazma eğilimlerine göre belirlenmiştir. Bu tipler betimleme yönü ağır basanlar tasvirici tip, olaylar arasında ilişki bulmaya çalışanlar gözlemci tip, kendi duygularını anlatanlar duygucu tip, hayal gücünü kullanarak yazanlar ise hayalci tip olarak belirlenmiştir. Programda belirtilen tipler şunlardır:

“Yazı yazmak esas anlamında” Duygu ve düşüncelerin tesbiti” demek olduğuna göre, öğretmen, ilk okuldan gelen öğrencilerin yazma şahsiyetlerini belirtmeye çalışacak ve ödevleri inceleyerek edindiği kanaatlerden, onların yazma temayyüllerine uygun yazma konuları vermek hususunda faydalanacaktır. Bilhassa serbest yazma çalışmalarının bu hususta çok faydalı sonuçları görülmektedir. Öğrenciler, belli başlı olarak şu tiplerde gözükürler:

- a. Bâzıları, sadece tasvir ederler. (Tasvirci tip.)
 - b. Bâzıları tek tek görülen olaylar arasında münasebetler ararlar.(Gözlemci tip.)
 - c. Bâzıları kendi duygularını belirtirler. (Duygucu tip.)”
 - d. Bâzıları muhayyile kuvvetiyle yazarlar. (Muhayyileni tip.)”
- (Temizyürek, 2006: 280)

Programa göre yazma derslerinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken diğer bir nokta da, okuma bölümünde ve okunan metinlerin değerlendirilmesinde ve yazarlar hakkında edinilen bilgilerin tekrarı ve pekiştirilmesidir.

“Bu programın “ okuma” bölümünde ve metinler yoluyla verilmesi istenen buluş, sıralama, birlik, anlatım, hikâye etme, üslûp, açıklık, sadelik, akıcılık ...” konularındaki bilgilerle edebî nevilere ait bilgilerin yazma derslerinde de tekrarı ve pekiştirilmesi çareleri aranacaktır.” (Temizyürek, 2006: 280)

Önceki programlardan farklı olarak bu programda, planlı yazma gereği vurgulanmıştır. Planlı yazmanın üslûp kazanmaya yönelttiği şu şekilde açıklanmıştır:

“Öğretmen, öğrencinin duygu ve düşüncelerini plânlı konuşma ve plânlı yazma uygulamaları esnasında yavaş yavaş şahsiyet kazanmaya doğru götürecektir ve bu özelliklerin değerlerini belirtecektir.” (Temizyürek, 2006: 280)

Plan yapmanın gereği, planların nasıl yapılacağı programda plan başlığı altında verilmiştir. Yazma planlarının öğretmen tarafından hazırlanması sakıncalı

olduğu belirtilmiştir. Öğretmenin hazırlayacağı planın öğrencilerin serbest yazmasına engel olacağından planların öğrencilerin hazırlaması uygun bulunmuştur. Bu tür bir çalışma öğrencileri hem rastlantılardan hem de zorlanmalardan kurtaracağı, böylece istenilen nitelikte yazma çalışmalarının ortaya çıkacağı ifade edilmiştir:

“Planlı yazma çalışmalarına gelince, öğretmen tarafından verilecek plânlar öğrencinin serbest yazmasına engel olacağından faydalı değildir. Bu sebeple yazı plânlarının öğrencilere hazırlatılması uygun olur. Öğrencinin hazırladığı plân, yazma ödevlerini tesadüflerden, bocalamalardan kurtaracağı için iyi sonuçlar verecek, kendisine bütün hayatı boyunca faydalanacağı iyi bir alışkanlık sağlayacaktır.” (Temizyürek, 2006: 280)

Programda üç tip plandan söz edilmektedir. Olay ve seyahat yazıları yazarken olayların sıralanışını kolaylaştırmak için devrimsel- hareki planın, düşünce yazıları yazılırken fikrî planın, üzüntü sevinç gibi duyguların ifade edildiği yazma çalışmalarında ise duygusal planın hazırlanması uygun görülmüştür. Programda göre ortaokul yazma derslerinde uygulanabilecek plan tipleri şunlardır:

1. Devrimsel- hareki- plân: (bu çeşit plânda esas olan olayların akışındaki hareketlerin bir sıra içinde düzenlenmesi ve plânın bölümlerinin buna göre tesbit edilmesidir. Bu plânla hikâye etme, anlatma ve seyahat yazıları, zamana bağlı olayların sıralanışları kolaylaştırılır.)
2. Fikrî ve ya mantıkî plân: (Makale, konferans, musahebe konuları, fikre dayandığı için, bu plânla işlenebilir. Öğretmen, bu plânı bir veya birkaç yazı üstünde fikrin konusunu, muhakeme, iddia ve ispat olunuşunu ve nasıl bir sonuca varıldığını belirterek açıklamalıdır.
3. Duygusal- hissi- plân: (Küçük hissi yazılarda, sevinç, şaşkınlık ve üzüntü gibi ruh halleri belirtilen iç görünüşlerin yazılmasında bu plân uygulanabilir. Böyle yazılarda, küçük de olsalar ruh hallerinin doğuşu, doğuş sebepleri, tesirleri ve sonuçları gösterilmelidir.) (Temizyürek, 2006: 280)

Yukarıda belirtilen planlar dahilinde yazılmış yazıların özellikleri öğretmen tarafından açıklanması, öğrencilere plan yapma becerisi kazandırılması gereği aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“Öğrenciye bu üç çeşit plânla yazılmış yazıların niteliklerini açıklamak ve yazıda plân yapma yeteneklerini kazandırmak lâzımdır.” (Temizyürek, 2006: 281)

1949 programında yazma etkinliklerine yönelik hedeflerde diğer bir alt başlık ise “**Konu**”dur. Bu başlık altında ise yazılacak konuların ne olacağı ve nasıl ele alınacağı açıklanmıştır. Yazma konularında somuttan soyuta, bilinenen bilinmeyene gidilmesi gereği söylenmiştir. Öğrencilerin yazma çalışmalarında ise güçlü betimlemeler ve derin ruh tahlilleri aranmaması; yazma çalışmalarında sade ve içten bir anlatımın olup olmadığına bakılması gereğine şöyle değinilmiştir:

“İlk sınıfların yazma konularında somuttan başlayarak soyuta doğru gidilmeli, evvelâ yaşanmış konuların hazırlanmasına önem verilmelidir. (Meselâ çocuk ruhuna ait olaylar; korkuların, heyecanların, izlenimlerin, sevinçlerin, üzüntülerin, çekilen bir hastalığın, uğranılan bir haksızlığın görülen bir cezanın, rüyaların yazılması... vb.) Öğrencilere verilecek konular onların hayat içinde müşahade edebilecekleri konular olmalıdır. Öğrencilerin bu çeşit ödevlerinde kuvvetli tasvirler, derin ruh tahlilleri de aramamalı: Onların sadece yapmacıklı, uydurma, soğuk ifade tarzından uzaklaşmaları, oldukları gibi görünmeleri, anlatımda basit bir dil kullanmaları yeter görülmelidir.” (Temizyürek, 2006: 281)

Yazma çalışmalarında sadece öğüt veren, akıl ve mantık içeren konular yerine öğrencilerin hoşlanacağı, ders veren hikâyeler verilmesi gereği, bu dönem öğrencilerine olayları canlandıran çalışmalar yaptırılması gereği “Yazma konuları öğrencinin hoşlanacağı nitelikte olmalıdır. Onlar yalnız büyüklere zevk veren, sadece akıl, mantık veya nasihat ihtiva eden, mutlaka ahlâki telkinlerle sonuçlardan ziyade, bu amaçların hareketli, konuşmalı hikâyelerle sağlıyan konulardan hoşlanırlar. Bu

sebeple orta okul yaşında da daha ziyade vak'aları canlandıran ödevler tercih edilmelidir.” (Temizyürek, 2006: 281) denilerek açıklanmıştır.

“Öğrencinin bildiği yaşadığı ve kavradığı olaylar, anlamaya başladığı gerçekler, okul, sınıf, mahalle, arkadaş tip ve karakterlerinin tasviri bu ilk yazma denemelerinin tabii konularıdır. Bir taraftan bu çeşit konularla çalışırken bir taraftan da onları yaratıcı çalışmaya yönelten serbest konuları denenmelidir.” (Temizyürek, 2006: 281) ifadesiyle, yazma konularında öncelik verilmesi gereken konular öğrencinin bildiği, yaşadığı kavradığı olaylar, arkadaşlarının tip ve karakterlerinin tasviri olması gereği belirtilmiş, bu tür konulara yer verilirken serbest yazma çalışmalarıyla da öğrencinin hayal gücünün geliştirilmesi gereği söylenmiştir.

Yazma çalışmalarında; başka bir sanat eseri karşısında duygularını yazmak, gördüğü bir rüya, bir tiyatro, bir film veya bir radyo skeci konularından bir hikâye veya piyes yazmak gibi etkinlikler de yazma derslerinde uygulanabilecek etkinlik arasında yer alabileceği aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

Bundan başka bir san'at eseri karşısında duygularını yazmak; bir rüya, bir tiyatro, film veya bir radyo skeci konularından bir hikâye veya küçük bir piyes çıkarmak gibi yazma çalışmaları da uygulanabilir.

Okuma metinlerinden özetler çıkarılması da öğrencinin düşünme gücünü geliştireceği için yazma etkinliklerinde özetleme çalışmalarını ihmal etmemesi konusunda öğretmen aşağıdaki gibi uyarılmıştır:

“Yardımcı okuma metinlerinden, okunması tavsiye edilen eserlerden veya çalışırken başka derslerden, sınıfa anlatılacak eserlerden özetler çıkarılması da hûlâsa etme faaliyetinin öğrenciye sağladığı düşündürücülük yeteneği bakımından faydalı olacaktır.” (Temizyürek, 2006 : 281)

Programda ortaokul düzeyinde ise tek ve serbest yazma çalışmaları arttırılmalıdır. Serbest yazma çalışmalarında hatalara çokça rastlanması bir sorun gibi

görünse de öğrencilerin düşünme gücünü geliştireceği için serbest yazma çalışmaları faydalı görüldüğü belirtilmiştir. Yine programda serbest yazma çalışmalarının diğer faydalı yanları; öğrencilerin özel yeteneklerini belirtmesi ve karakterlerini olumlu yönde geliştirmesi olarak görülmüştür. Öğretmenin öğrencilerinin yazma karakterlerini serbest yazma çalışmalarıyla tanıyabilmesi ise serbest yazma çalışmalarının diğer faydalı bir yanı olarak belirtilmiştir:

“Orta okul sınıflarında tek ve serbest yazma çalışmaları ilk okula nispetle çoğaltılacaktır. Serbest yazmada ödev yanlışlarına fazlaca rastlanışı bir sakınca gibi görünüyorsa da bunun yanında öğrenciye sağladığı yaratıcılık ve düşündürücülük çalışmalarının faydalı sonuçları unutulmamalıdır. Serbest yazma ödevlerinin pek önemli bir faydası da, öğrencinin özel istidatlarını belirtmesinde ve öğrenci şahsiyetlerinin gelişmesinde oynadığı yapıcı roldür. Öğretmen öğrencilerinin daha evvel açıklanan tiplerden (tasvirci, gözlemci, duygucu, bilimci, muhayyileci,.. vb.) hangisine daha çok uyduğunu ancak serbest yazma ödevleriyle tanıyabilecektir.” (Temizyürek, 2006: 281)

Programa göre öğretmen yazma çalışmalarında sayfa, cümle veya kelime sayısında bir sınırlama getirmemeli; böyle bir sınırlama getirildiğinde öğrencinin yaratıcılığı engellenmiş olacağı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öğretmen tarafından bütün sınıfa beraberce işlenmesi şeklindeki yazma ödevleri verilirken “ şu kadar satır, sahife veya cümle yazılacak) diye bir sınırlama koymak öğrencinin düşünme ve yazma serbestliğine engel olacağına doğru değildir.” (Temizyürek, 2006: 281)

Yazma çalışmalarında asıl amacın şair veya yazar yetiştirmek değil; öğrencilerin yazma çalışmalarını titizlikle yerine getirmelerini sağlamak, başarılı olmaya heveslendirmek olduğu vurgulanmıştır:

“Ortaokul yazma çalışmalarının amacı şair veya yazar yetiştirmek olmamakla beraber, öğrenciye iyi bir yazma ödevinin bir sanat eseri sayılabileceği fikrini vermek, onu ödevine dikkat ve titizlikle bağlayacağı ve kendisinde eseriyle başarı gösterme isteklerini doğuracağı için faydalı olur.” (Temizyürek, 2006: 281)

Programda öğrencilere verilecek yazma konuları sınıflara ayrılmış, bu konuların verilip verilmemesi öğretmene bırakılmış, öğretmen isterse bu konulara uygun başka konular verebileceği belirtilmiştir:

“Orta okul yazma konularını sınıflara bölmek hususunda açıklanan konuları seviyeye göre, işletmek ve gerektikçe bunlara aynı nitelikte yeni konular eklemek yetkisi öğretmene bırakılmak şartıyla aşağıdaki tasnifin tatbiki uygun görülmüştür.”

Konular “**Doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular**” ve “**Düşünce yoluyla elde edilen konular**” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Doğrudan gözlem yoluyla elde edilen konular öğrencinin yaşadığı olayları, karşılaştığı kişileri veya nesneleri içermektedir. Düşünce yoluyla elde edilen konular ise öğrencinin düşünce, hayal gücüyle yazabileceği konuları kapsamaktadır.

II. 4.1. I.Sınıf

Birinci sınıfta doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular ayrı iki çevre arasındaki farklılıkları belirtmek, ev, sokak, mahalle gibi yaşanılan çevrenin özelliklerini anlatmak, çeşitli işlerde çalışan insan tipleri, diğerlerinin bilmediği, fakat yazma ödevini hazırlayanın iyi bildiği olay veya eşyanın tasviri olarak aşağıdaki gibi listelenmiştir:

- a. Ayrı iki çevre arasındaki farkları belirtmek, (İlk okulla orta okul arasında ne gibi değişiklikler görüyorsunuz?)
- b. Yaşanılan çevrenin özelliklerini anlatmak.(Oturulan evi, sokağı, mahalleyi, kasabayı, şehri, taşıt araçlarını... ve bunların özelliklerini tanıtmak.)

- c. Türlü işler gören insan tipleri.(Bakkal, kasap, manav, demirci, şoför, arabacı, vatman, sandalcı, tenekeci, çöpçü, balıkçı, çoban, değirmenci... vb.)
- d. Ödevi hazırlayan öğrencinin bildiği, arkadaşlarının bilmediği olay ve eşyanın tasviri.

Birinci sınıfta düşünce yoluyla yazılacak yazma ödevi konuları ise gelecekle ilgili beklentiler, geçmişe yönelik düşünceler, ilkokulu ile orta okulu kıyaslama, uymamız gereken nezaket kuralları ve bu kuralların sebepleri, basit atasözü ve deyim açıklama, çeşitli duyguları uyandıran olayların anlatılması yakın çevreye ve tüm insanlığa duyulan sevginin ve bağların ifadesi, oynanan çocuk oyunlarının öğrenci üzerinde etkisi, çeşitli sosyal yardım kurumlarını çalışma amaçlarının belirtilmesi, dini ve millî bayramlar, Türk inkılâbına dair konular, dilekçe ve mektup yazmadır:

- a. Yeni ders yılına geçme, ilk okulu hatırlayış, tatil ayları, yeni yıl için verilen kararlar.
- b. Yeni kitaplar, yeni öğretmenler, bunların uyandırdığı çağrışımlar, geçen yıllarla mukayese.
- c. Okul içinde ve dışında bizden büyüklere karşı borçlu olduğumuz nezaket kuralları, bunları gerektiren sebepler.
- d. Basit ata sözü ve deyim açıklamaları, bunların yerinde kullanılabilmeleri.
- e. Korku, teessür, sevinç... duygularına dayanan bir olayın bıraktığı izlenimlerin anlatılması.
- f. Aileye, hemşerilere, millete ve bütün insanlığa karşı beslenen sevgi ve bağların ifadesi.
- g. Türlü sosyal yardım kurumlarının amaç ve çalışmalarının belirtilmesi ve bunlara karşı medenî ödevlerimiz.(Kızılay, Çocuk Esirgeme, verem ve sıtma ile savaş, Yeşilay, Yardım Sevenler... vb.)
- h. Toplu veya tek başına oynanan oyunların çocuk üzerindeki izlenimleri.
- i. Ulusal ve dinî bayramlar, Türk devrimine ait konular.
- j. Müâşeret mektupları, bayramlaşma, telgraf ve dilekçe örnekleri.

II. 4. II. II. Sınıf

İkinci sınıfta doğrudan gözlem yoluyla elde edilen konular; gidilen, görülen yerleri betimlemek, ev sokak, mahalle gibi yaşanılan yeri tanıtmak, canlı ve cansız varlıkları seviyeye uygun, ayrıntılara inerek tasvir etmek, çeşitli dersleri ilgilendiren deney, konferans ve tartışmaların tespiti olarak belirlenmiştir:

- a. Gidilen, gezilen, görülen yerleri tasvir etmek.
- b. Oturulan yeri, sokağı, mahalleyi, şehri, taşıt araçlarını, medenî hayat hareketlerini tanıtmak.(Seviyeye uygun başarı aranır.)
- c. İnsan, hayvan, eşya, tabiat tasvirlerinde seviyeye uygun ayrıntılara girebilmek.
- d. Türlü dersleri ilgilendiren deney, konferans ve tartışmaların tesbiti.

İkinci sınıfta düşünme yoluyla yazma çalışması olarak verilebilecek konular; yeni yıla başlarken alınan kararlar, yeni arkadaşlar hakkında düşünceler, günlük yaşamda rastlanılan veya kitaplarda yer alan karakterlerin tasviri, yaşanmış bir olayı hikaye ederek, oyunlaştırarak veya konferansa halinde anlatmak, hayali veya yaşanmış bir gezinin anlatılması, hoş giden bir kitabı ve yazarını yazılı olarak anlatmak, atasözlerinin ve deyimleri anlamını genişletmek, bunları yerinde kullanmak, karşılaşılan bir sanat eseri hakkında izlenimlerini anlatmak, dilekçe, senet, makbuz, tebrik yazısı, çeşitli türlerde mektup yazmak, ulusal ve evrensel konularda duyguları yazmak, sosyal kurumları ziyareti ve bunların amaç ve çalışmalarını belirtmek, ulusal ve dini bayramlar, tarihten alınan konulara dair duyguların belirtilmesi olarak listelenmiştir:

- a. Yeni yıla başlarken duyulan azim, alınan kararlar, yeni arkadaşlar hakkında düşünceler.
- b. Hayat veya kitapta rastlanan karakterlerin tasviri.

- c. Yaşanmış bir olayın hikâye, piyes ya da konferans halinde anlatılması.
- d. Hayalî ve hakikî seyahat izlenimleri.
- e. Beğenilen bir kitap veya yazarını yazılı olarak belirtilmesi.
- f. Ata sözü ve deyimlerin anlamını genişletmek ve bunları yerinde kullanmak.
- g. Tablo, heykel, anıt, tiyatro ve film gibi sanat eserleri karşısındaki izlenimlerin anlatılması.
- h. Mektup, telgraf, dilekçe, bildirge, senet, makbuz, davetiye, bayramlaşma mektupları yazmak; okul kurumların çalışmalarını rapor halinde özetlemek.
- i. Doğduğumuz memleketi, bütün memleketi ve dünyayı ilgilendiren konular üzerindeki duyguların tespiti.
- j. Sosyal kurumların ziyareti ve bunların amaç ve çalışmaları.
- k. Ulusal ve dinî bayramlar, tarihten alınan konular üstündeki duygular, yerlerin ve olayların tasviri,

II. 4. III. III. Sınıf

İlk kez görülen bir yerin tasviri, gezintilerde görülen yerlerin ve olayların anlatılması, tip ve karakter tasviri, büyük topluluk hareketlerinin anlatılması öğretmenin üçüncü sınıfta verebileceği doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konulardır:

- a. İlk defa görülen bir köy, kasaba, şehir... vb. tasviri.
- b. Toplu veya tek başına gezintilerde görülen yerlerin, olayların tasviri
- c. Tip ve karakter tasvirleri (seviyeye uygun başarı aranır.)
- d. Bayram, tören, panayır, toplu ziyaret, miting ve kongre gibi büyük topluluk hareketlerinin tasviri

Günlük yaşamda veya kitapta karşılaşılan kişilerin iç ve dış portresini çizmek, duygu ve düşüncelerin anlatılması, karşı cinse karşı uyulması gereken saygı kuralları, sanat eserlerini eleştirmek ve bunlar hakkında çeşitli hükümlere varmak, özet çıkarmak ve eleştiride bulunmak, okunan kitaplardan alınan notları bir konuşma esnasında topluluk karşısında sunmak, hayvanlarla cansız varlıklar arasında hayali olaylar kurgulayarak bu olayları hikaye etmek veya oyunlaştırmak, belli bir türle yazılmış yazıları farklı yazı türünde tekrar yazmak, dilekçe, senet, makbuz, çeşitli iş mektupları yazmak vb. yazmak, gelecekle ilgili planlarını yazmak, büyük sanat eserleri hakkında heyecanlarını anlatmak, tarihi ve milli kişilerin portresi ve kahramanlıkları hakkında yazılar yazmak, gülünç olayları hikaye etmek veya oyunlaştırmak, yanlış inanışların toplum üzerindeki olumsuz etkilerini yazmak gibi konular ise öğretmenin üçüncü sınıfta verebileceği konular arasında yer almaktadır:

- a. Hayat veya kitapta rastlanan şahsiyetlerin yazıyla ruhi ve fiziki portrelerini çizmek.
- b. Duygu ve düşüncelerin tahlilleri.
- c. Erkek ve kız arkadaşlara beslenmesi gerekli karşılıklı saygı duygularının anlatılması.
- d. Dinlenen bir müzik parçası, seyredilen bir film, görülen bir piyes hakkında tenkitlerde bulunmak ve hükümlere varmak.
- e. Okunan eserlerden alınan notların bir topluluk karşısında konuşulurken kullanılması.
- f. Bir konferans, nutuk veya yazının özetini çıkarmak, tenkidini yapmak.
- g. Hayvanlarla cansız varlıklar arasında hayalî olaylar tasarlayarak şahıslandırmak, bu nitelikte hikâye veya küçük piyesler yazmayı denmek.
- h. Herhangi bir konuyu istenilen bir yazı türü içinde ifade edebilmek. (Bir hikâyeyi piyes, bir piyesi hikâye haline getirmek: bir makaleyi fikirleri türlü şahıslara taksim ederek, konuşma haline sokmak; bir söylevi özetlemek... v.b.)
- i. Resmî makamlara hitab eden dilekçe, senet, rapor, makbuz gibi şekli belli yazılar yazmak.

noktalama işaretlerini kullanmada başarı derecesi, ifadesindeki sadelik ve samimiliktir.” (Temizyürek, 2006: 285)

Düzeltilme esnasında ilkokulda uygulanan kendi kendini düzeltme, karşılıklı düzeltme, küme içinde düzeltme, sınıfça düzeltme ve öğretmenin düzeltmesi yöntemlerinin kullanılacağı belirtilmiştir. Düzeltmelerin sonunda ise öğretmenin, ortak yanlışlıklar üzerinde durması gerektiği söylenmiştir:

“Düzeltmelerde ilk okulda alışılan:

- a. Kendi kendini düzeltme,
- b. Karşılıklı düzeltme,
- c. Kümeler içinde düzeltme,
- d. Sınıfça düzeltme,
- e. Öğretmenin düzeltmesi, şekilleri uygulanacaktır. Düzeltmeler sonunda müşterek yanlışlar üzerinde durulmalıdır.” (Temizyürek, 2006: 286)

Yukarıda sıralanan düzeltme yöntemlerinde amaç; öğrenciye kendi yanlışını kendisine buldurarak bu yanlışlıklardan öğrencinin kendi bilinciyle bu yanlışlıklardan öğrenciyi kurtarmak, ortak yanlışlıkları tespit edip bu yanlışlıkların önüne geçmek ve öğrencinin yazma karakterini öğretmenin belirlemesini sağlamaktır. Bu yüzden öğretmen, düzeltme yöntemlerinden sadece birini kullanmamalı, diğer yöntemleri de uygulamalıdır.

Düzeltilme çalışmalarında önce öğrenci kendi hatasını bulmalı, yazdığı kompozisyonu yanındaki arkadaşına okuma alışkanlığı edinmelidir. Bu yöntemi büyük yazarların da uyguladığı, başarılı bir yazma çalışmasında bu alışkanlığın büyük bir etkisi olduğu öğrencilere açıklanmalıdır:

- a. Öğrenciyi kendi yaptığı yanlıştan kendi şuuriyle kurtarmak,
- b. Müşterek yanlışların önüne geçilmesini sağlamak,
- c. Öğrencinin yazma şahsiyetini öğretmene göstermek, faydalarını sağladığından, yalnız birisinin uygulanmasıyla yetinilmemeli, zaman zaman ötekilere de başvurulmalıdır.

Öğrenci, bir yazma ödevini evvelâ kendi kendine, sonra da yanındaki arkadaşına okuma alışkanlığını edinmelidir. Onlara böyle yapmanın iyi yazmada büyük rolü olduğu ve büyük yazarların da bundan faydalandıkları hatırlatılmalıdır.

Açıklanan ilk dört düzeltme şeklinde, yanlışlar öğrencilerin kendilerine buldurulmalıdır. Bunun, yanlışların sebebini kavratmak ve aynı yanlış tekrar ettirmemek hususunda büyük faydası vardır. Belli ve müşterek yanlışlar yazma derslerinden sonraki konuşma, dilbilgisi ve imlâ çalışmalarında konuşulacaktır.” (Temizyürek, 2006: 285)

Bir kompozisyonu değerlendirirken değerlendirilmeye alınacak hususlar maddeler halinde sıralanmıştır. Yaşanılan olayla bu olayın anlatışı arasında tutarlılığın olup olmadığı, yazma çalışması gereksiz yere uzatılıp uzatılmadığı, ana fikirden uzaklaşıp uzaklaşmadığı, hatalı bir üslûp olsa da bir ana düşüncenin sezilip sezilmediği öğretmenin değerlendirmesi gereken özelliklerdir. Bu özelliklerle beraber öğretmenin değerlendirmesi gereken noktalar, olayları ve düşüncelerin doğru sıralanıp sıralanmadığı, gereksiz sözlere ve söz oyunlarına özenilip özenilmediği, yazma çalışmasına verilen zamanın verimli kullanılıp kullanılmadığı, düzeltilen yanlışlıklara tekrar düşülüp düşülmediği, iyi çalışmalarının yanında neden sönük çalışmaların verildiğidir. Öğretmenin yazma çalışmalarını değerlendirmeye alması gereken özellikler şu şekilde belirtilmiştir:

“Yazma düzeltmelerinde aşağıda sıralanan hususlara da dikkat edilmeli ve öğrenciye bunların kusur sayılanlarından korunmak, faydalı görülenlerini geliştirmek hususunda kılavuzluk edilmelidir:

- a. Bizzat yaşanmış olayla onun anlatılışı birbirine denk geliyor mu?
- b. Öğrencinin artık duymadığı halde, vazife uzun olsun diye devam ettiği oluyor mu? (Üslûb güzel de olsa bu bir kusurdur.)
- c. Öğrenci herhangi bir sebeple ana fikri unutarak ayrıntılara gidiyor ve bir daha ana fikre dönemiyor mu? (Üslûb güzel de olsa bu bir kusurdur.)
- d. İyi gözlemlerli ödevler yanında bâzı öğrencilerin pek sönük ödevler vermelerinin sebepleri nelerdir?
- e. Kusurlu bir üslûb içinde de olsa bir düşüncenin varlığı seziliyor mu?
- f. Fikirlerin plânı, duygu ve düşüncelerin sıralanışı uygun mu?
- g. Yersiz sözlere, kelime oyunlarına özeniliyor mu?
- h. Verilen zaman iyi kullanılmış mı?
- i. Daha eski ödevlerde düzeltilen ve sınıfça üzerinde durulan yanlışlardan korunuluyor mu?
- j. Şive yanlışları var mı?” (Temizyürek, 2006: 285)

Programda ayrıca öğretmenin kompozisyonları eleştirirken öğrenciye hoşgörölü davranması ve öğrencinin cesaretini kırmaması gerektiği aşğıdaki gibi belirtilmiştir:

“Düzeltilmeler samimî bir lisanla, öğrencinin benliğini incitmeden yapılmalı bilhassa çocuğı başarısızlık ye’ sine düşürmemek hususuna çok dikkat olunmalıdır. Yazma ödevlerinin öğretmen tarafından düzeltilmesinde yanlışların bir veya iki cümle ile kısaca açıklanması uygun olur.” (Temizyürek, 2006: 287).

Öğrencilerin yazma alışkanlıklarını kazanırken yazılarının imla, dil bilgisi ve noktalama kurallarına uygun, zengin kelime hazinesiyle okunaklı olmasına dikkat etmesi gerektiğinden, böylelikle istenilen nitelikte yazıların ortaya çıkacağından şu şekilde söz edilmiştir:

“Bütün bu açıklamalara rağmen yazma çalışmaları ayrı bir inkişafa tabi tutulursa öğreniminden umulan faydalar çok azalacaktır. Yazma, okuma, dilbilgisi ve

imlâ konuları birbirlerine sokulup iç içe incelendikleri nispette başarı imkânları da çoğalmış olacaktır.” (Temizyürek, 2006: 287).

II. 5. 1962 Ortaokul Türkçe Programında Yazma Becerileri

Şubat 1962’ de VII. Milli Eğitim Şûrası toplanmış, 1949 Ortaokul programı gözden geçirilmiştir. 1949 Programı 1962 yılında yeniden basılmıştır. 1962 programı 1981 yılına kadar uygulanmıştır. 1949 programıyla 1962 programı aynıdır. Bu aynılık 1962 Ortaokul Türkçe programı yazma becerilerinde de görülmektedir. 1962 Türkçe programı yazma etkinliklerine yönelik hedefler aşağıdaki gibidir:

Öğrencilere gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü söz ve yazıyla doğru, maksada uygun ve güzel olarak anlatma yetisini kazandırmaktır.

AÇIKLAMALAR

...

Yazıya gelince, sözün zaman ve mekân içinde yayılmasını sağlayan tek araç olduğuna göre, ona da değerine uygun bir ehemmiyet vermek gereklidir. Öğretmen, bir yandan öğrencilerin meramlarını sözle ifade etmelerine imkân verirken bir yandan da yazılı anlatmaya imkân ve fırsatlar hazırlamalı, bu yeteneklerin ilk okuldakine üstün bir şekilde gelişmesini sağlamalıdır. Öğrenci, çevresindeki hayat olaylarını incelerken birçok izlenim alır. Okunan bir makale, dinlenen bir konferans, seyredilen bir müsamere veya bir köy toplantısında om; ilgilendiren birçok gözlemler vardır. Bu izlenim, gözlem ve bilgileri düzenli bir sıra içinde tertipleme, başkalarına söz veya yazı ile nakletmek de söz ve yazı ile ifade amacının sınırları içine girmektedir. Bu şekilde geliştirilen Türkçe dersleri hayati değerlere daha çok önem veren ve çocuğa muhitini daha iyi tanıtmakta etken olan bir öğrenim sağlayacaktır.

Söz ve yazılı ifadede önem verilecek diğer bir nokta da çocuğun süslü ve üsluplu ifadeye, doğru ve düzgün anlatımdan daha çok değer vermesini önlemektir.

Öğrenci, bir üslûp endişesinden evvel fikrini en kısa ve akla en yakın yoldan anlatabilmeye alışmalıdır. Öğretmen yanlış kurulmuş bir cümle kadar; gereksiz ve süslü sözleri, birbirini tutmıyan, fakat gösterişli sanılarak sıralanmış bulunan bağlantısız fikirleri de düzeltmeğe önem vermelidir. Gereksiz benzetmelere, kelime oyunlarına, edebiyat yapma özentilerine göz yummamalıdır. Bununla beraber, bütün bu düzeltmeler öğrencilerin yanlışlarını tanımakla mümkün olacağına göre öğretmen çocukların ilk anda cesaretini kırmamalı onların konuşmasına fırsat ve imkânlar hazırlamalıdır. Öğretmenliğin söylemekten çok söyletmek sanatı olduğu ilk okul gibi orta okulda da göz önünde bulundurulmalı, her bakımdan doğru ve düzgün bir ifadenin ancak zamanla sağlanacağı unutulmamalıdır.

Sınıfça yapılan konuşma ve yazma tenkitlerinde bir fikre uymuş görünen bir arkadaş sözlerinden şırmarmamak, itiraz eden bir arkadaşla darılıp kabalaşmamak, bu gibi sebeplerle konuyu sınırından çıkarmamak alışkanlıkları ortaokul öğreniminde edinilmesi gereken faydalı yeteneklerdir. Öğrencilerin Türkçe karşılıkları olan yabancı kelime ve deyimleri kullanmalarına, böyle kelime veya cümleleri heveskârlıkla yazıya geçirmelerine de mâni olmak lâzımdır. Dil garabetlerinin ana dile hürmetsizlik olduğu etraflıca anlatılmalıdır.

YAZIYLA İFADE:

Kompozisyon ödevlerinin; çeşitli yerlerdeki çalışmalarıyla; Türkçe öğreniminin okuma, söz ve yazıyla ifade, dilbilgisi ve imlâ gibi hemen bütün bölümlerinde başarı sağladığı unutulmamalı ve bu derse önem verilmelidir. Öğrencilerin şahsiyetlerinin gelişmesinde de en çok yazma derslerinin rolü vardır. Bu husus göz önünde tutularak öğrenciye gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu, tasarladığını, okuduğunu ve düşündüğünü yazıyla doğru, düzgün, maksada uygun ve güzel olarak yetki ve cesaretini kazandırmalıdır. Bunun için öğrencinin:

- a. Çevresini yakından tanınası ve tanıtması, icab ettiği zaman bu konuda geniş bilgi verebilmesi,
- b. Gözlem yeteneğinin, tertip ve anlatış kabiliyetinin geliştirilmesi,
- c. Anlamını kavrıyarak kullandığı kelimelerin sayısını çoğaltması,
- d. Yazacağı kelimeleri, cümle ve fikirleri yanlışsız olarak tertiplemeyi öğrenmesi,
- e. İmlâ kuralını bilerek uygulama alışkanlığını kazanmış bulunması lâzımdır.

Düzgün yazmak her şeyden önce düzgün konuşmakla sıkı bir surette ilgilidir. Bu sebeple, sözle ifade alıştırmaları öğrencilerin düzgün konuşmaları için olduğu kadar, düzgün yazmaları için de faydalı bir başlangıç olur. Bu maksada varılırken öğrencilere “ yazmanın, söylenenlerin tesbitinden başka bir şey olmadığı, ancak yazının konuşmaktan daha düzgün olduğu ve kaybolmıyarak kaldığı” hatırlatılmalı ve yazma işi sık sık konuşmalara bağlanmalıdır.

Öğrencilerde bu programın “ söz ve yazıyle ifade” başlıklı kısmının genel amaçlarında sözü edilen “ suni bir dille yazma heves ve itiyadı” başlıyorsa onu sade ve samimî bir dile çevirmek, onlarda çevreye karşı daha geniş bir ilgi uyandırmak, yazdıkları yazılarda kullandıkları üslûbu konuya uydurmak, bir yazıyı kaleme alırken dil bilgisi, imlâ ve sözdizimi kurallarına uygun yazmalarını sağlamak hususlarında orta okul öğrenimin ilk zamanlarından itibaren titiz davranmalı, bununla beraber yapılacak her türlü düzeltmenin onlarda yazma cesaretini kırmamasına, ürkeklik doğurmamasına da dikkat etmelidir.

“Öğrencilerin meramlarını düzgün bir şekilde ifade etmeleri için kazanılması istenen alışkanlıklar:

- a. Karşıdaki durumuna ve yazacağı konunun gereğine uygun bir şekilde yazmak,

- b. Seviyeye uygun konulardan birisini açık ve okunabilir bir şekilde kaleme almak, fikirlerini bir veya birkaç paragrafla tertip ve tanzim edebilmek,
- c. Okunmuş bir parça veya eserin ana hatlarını özetlemek,
- d. Kendisini ilgilendiren bir yazın veya bilim konusunda araştırmalarda bulunmak ve bunları okuyanları ilgilendirecek biçimde yazmak,
- e. Küçük bir hikâye yazmak ve bâzı hikâyeleri piyes haline çevirebilmek, tarzında sıralanabilir.

Bu alışkanlıklar edinilirken:

- a. Okunaklı, pişkin bir yazıyla yazmak,
- b. Yazarken imlâ kurallarını dikkatle uygulamak,
- c. Dilbilgisi kurallarına uygun yazmak,
- d. Büyük harflere ve noktalama işaretlerine dikkat etmek,
- e. Zengin bir kelime hazinesine sahip olmak, hususları da aranacaktır.

“Yazı yazmak esas anlamında” Duygu ve düşüncelerin tesbiti” demek olduğuna göre, öğretmen, ilk okuldan gelen öğrencilerin yazma şahsiyetlerini belirtmeye çalışacak ve ödevleri inceleyerek edindiği kanaatlerden, onların yazma temayyüllerine uygun yazma konuları vermek hususunda faydalanacaktır. Bilhassa serbest yazma çalışmalarının bu hususta çok faydalı sonuçları görülmektedir. Öğrenciler, belli başlı olarak şu tiplerde gözükürler:

- a. Bâzıları, sadece tasvir ederler. (Tasvirici tip.)
- b. Bâzıları tek tek görülen olaylar arasında münasebetler ararlar.(Gözlemci tip.)
- c. Bâzıları kendi duygularını belirtirler. (Duygucu tip.)
- d. Bâzıları muhayyile kuvvetiyle yazarlar. (Muhayyileni tip.)

Bu programın “ okuma” bölümünde ve metinler yoluyla verilmesi istenen buluş, sıralama, birlik, anlatım, hikâye etme, üslûp, açıklık, sadelik, akıcılık ...”

konularındaki bilgilerle edebî nevilere ait bilgilerin yazma derslerinde de tekrarı ve pekiştirilmesi çareleri aranacaktır.

Öğretmen, öğrencinin duygu ve düşüncelerini plânlı konuşma ve plânlı yazma uygulamaları esnasında yavaş yavaş şahsiyet kazanmaya doğru götürecektir ve bu özelliklerin değerlerini belirtecektir.

Planlı yazma çalışmalarına gelince, öğretmen tarafından verilecek plânlar öğrencinin serbest yazmasına engel olacağından faydalı değildir. Bu sebeple yazı plânlarının öğrencilere hazırlanması uygun olur. Öğrencinin hazırladığı plân, yazma ödevlerini tesadüflerden, bocalamalardan kurtaracağı için iyi sonuçlar verecek, kendisine bütün hayatı boyunca faydalanacağı iyi bir alışkanlık sağlayacaktır.

1. Devrimsel- hareki- plân: (bu çeşit plânda esas olan olayların akışındaki hareketlerin bir sıra içinde düzenlenmesi ve plânın bölümlerinin buna göre tesbit edilmesidir. Bu plânla hikâye etme, anlatma ve seyahat yazıları, zamana bağlı olayların sıralanışları kolaylaştırılır.)
2. Fikrî ve ya mantıkî plân: (Makale, konferans, musahebe konuları, fikre dayandığı için, bu plânla işlenebilir. Öğretmen, bu plânı bir veya birkaç yazı üstünde fikrin konusunu, muhakeme, iddia ve ispat olunuşunu ve nasıl bir sonuca varıldığını belirterek açıklamalıdır.
3. Duygusal- hissi- plân: (Küçük hissi yazılarda, sevinç, şaşkınlık ve üzüntü gibi ruh halleri belirtilen iç görünüşlerin yazılmasında bu plân uygulanabilir. Böyle yazılarda, küçük de olsalar ruh hallerinin doğuşu, doğuş sebepleri, tesirleri ve sonuçları gösterilmelidir.)

Öğrenciye bu üç çeşit plânla yazılmış yazıların niteliklerini açıklamak ve yazıda plân yapma yeteneklerini kazandırmak lâzımdır.

Konu:

İlk sınıfların yazma konularında somuttan başlayarak soyuta doğru gidilmeli, evvelâ yaşanmış konuların hazırlanmasına önem verilmelidir.(Meselâ çocuk ruhuna ait olaylar; korkuların, heyecanların, izlenimlerin, sevinçlerin, üzüntülerin, çekilen bir hastalığın, uğranılan bir haksızlığın görülen bir cezanın, rüyaların yazılması... vb.) Öğrencilere verilecek konular onların hayat içinde müşahade edebilecekleri konular olmalıdır. Öğrencilerin bu çeşit ödevlerinde kuvvetli tasvirler, derin ruh tahlilleri de aramamalı: Onların sadece yapmacıklı, uydurma, soğuk ifade tarzından uzaklaşmaları, oldukları gibi görünmeleri, anlatımda basit bir dil kullanmaları yeter görülmelidir.

Yazma konuları öğrencinin hoşlanacağı nitelikte olmalıdır. Onlar yalnız büyüklere zevk veren, sadece akıl, mantık veya nasihat ihtiva eden, mutlaka ahlâki telkinlerle sonuçlardan ziyade, bu amaçların hareketli, konuşmalı hikâyelerle sağlayan konulardan hoşlanırlar. Bu sebeple orta okul yaşında da daha ziyade vak'aları canlandıran ödevler tercih edilmelidir.

Öğrencinin bildiği yaşadığı ve kavradığı olaylar, anlamaya başladığı gerçekler, okul, sınıf, mahalle, arkadaş tip ve karakterlerinin tasviri bu ilk yazma denemelerinin tabii konularıdır. Bir taraftan bu çeşit konularla çalışırken bir taraftan da onları yaratıcı çalışmaya yönelten serbest konuları denenmelidir.

Bundan başka bir san'at eseri karşısında duygularını yazmak; Bir rüya, bir tiyatro, film veya bir radyo skeci konularından bir hikâye veya küçük bir piyes çıkarmak gibi yazma çalışmaları da uygulanabilir.

Yardımcı okuma metinlerinden, okunması tavsiye edilen eserlerden veya çalışırken başka derslerden, sınıfa anlatılacak eserlerden özetler çıkarılması da hûlâsa etme faaliyetinin öğrenciye sağladığı düşündürücülük yeteneği bakımından faydalı olacaktır.

Orta okul sınıflarında tek ve serbest yazma çalışmaları ilk okula nispetle çoğaltılacaktır. Serbest yazmada ödev yanlışlarına fazlaca rastlanışı bir sakınca gibi görünüyorsa da bunun yanında öğrenciye sağladığı yaratıcılık ve düşündürücülük çalışmalarının faydalı sonuçları unutulmamalıdır. Serbest yazma ödevlerinin pek önemli bir faydası da, öğrencinin özel istidatlarını belirtmesinde ve öğrenci şahsiyetlerinin gelişmesinde oynadığı yapıcı roldür. Öğretmen öğrencilerinin daha evvel açıklanan tiplerden (tasvirci, gözlemci, duygucu, bilimci, muhayyileci,.. vb.) hangisine daha çok uyduğunu ancak serbest yazma ödevleriyle tanıyabilecektir.

Öğretmen tarafından bütün sınıfa beraberce işlenmesi şeklindeki yazma ödevleri verilirken “ şu kadar satır, sahife veya cümle yazılacak) diye bir sınırlama koymak öğrencinin düşünme ve yazma serbestliğine engel olacağına doğru değildir.

Ortaokul yazma çalışmalarının amacı şair veya yazar yetiştirmek olmamakla beraber, öğrenciye iyi bir yazma ödevinin bir sanat eseri sayılabileceği fikrini vermek, onu ödevine dikkat ve titizlikle bağlayacağı ve kendisinde eseriyle başarı gösterme isteklerini doğuracağı için faydalı olur.

I. Sınıf:

Doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular:

- a.** Ayrı iki çevre arasındaki farkları belirtmek, (İlk okulla orta okul arasında ne gibi değişiklikler görüyorsunuz?)
- b.** Yaşanılan çevrenin özelliklerini anlatmak.(Oturulan evi, sokağı, mahalleyi, kasabayı, şehri, taşıt araçlarını... ve bunların özelliklerini tanıtmak.)

- c. Türlü işler gören insan tipleri.(Bakkal, kasap, manav, demirci, şoför, arabacı, vatman, sandalcı, tenekeci, çöpçü, balıkçı, çoban, değirmenci... vb.)
- d. Ödevi hazırlayan öğrencinin bildiği, arkadaşlarının bilmediği olay ve eşyanın tasviri.

İç gözlemle “ düşünme yoluyla” elde edilen konular:

- a. Yeni ders yılına geçme, ilk okulu hatırlayış, tatil ayları, yeni yıl için verilen kararlar.
- b. Yeni kitaplar, yeni öğretmenler, bunların uyandırdığı çağrışımlar, geçen yıllıkilerle mukayese.
- c. Okul içinde ve dışında bizden büyüklere karşı borçlu olduğumuz nezaket kuralları, bunları gerektiren sebepler.
- d. Basit ata sözü ve deyim açıklamaaları, bunların yerinde kullanılabilimleri.
- e. Korku, teessür, sevinç... duygularına dayanan bir olayın bıraktığı izlenimlerin anlatılması.
- f. Aileye, hemşerilere, millete ve bütün insanlığa karşı beslenen sevgi ve bağların ifadesi.
- g. Türlü sosyal yardım kurumlarının amaç ve çalışmalarının belirtilmesi ve bunlara karşı medenî ödevlerimiz.(Kızılay, Çocuk Esirgeme, verem ve sıtma ile savaş, Yeşilay, Yardım Sevenler... vb.)
- h. Toplu veya tek başına oynanan oyunların çocuk üzerindeki izlenimleri.
- i. Ulusal ve dinî bayramlar, Türk devrimine ait konular.
- j. Müâşeret mektupları, bayramlaşma, telgraf ve dilekçe örnekleri.

II. Sınıf:

Doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular:

- a. Gidilen, gezilen, görülen yerleri tasvir etmek.
- b. Oturulan yeri, sokağı, mahalleyi, şehri, taşıt araçlarını, medenî hayat hareketlerini tanıtmak.(Seviyeye uygun başarı aranır.)
- c. İnsan, hayvan, eşya, tabiat tasvirlerinde seviyeye uygun ayrıntılara girebilmek.
- d. Türlü dersleri ilgilendiren deney, konferans ve tartışmaların tesbiti.

İç gözlemle “ düşünme yoluyla “ elde edilen konular:

- a. Yeni yıla başlarken duyulan azim, alınan kararlar, yeni arkadaşlar hakkında düşünceler.
- b. Hayat veya kitapta rastlanan karakterlerin tasviri.
- c. Yaşanmış bir olayın hikâye, piyes ya da konferans halinde anlatılması.
- d. Hayalî ve hakikî seyahat izlenimleri.
- e. Beğenilen bir kitap veya yazarını yazılı olarak belirtilmesi.
- f. Ata sözü ve deyimlerin anlamını genişletmek ve bunları yerinde kullanmak.
- g. Tablo, heykel, anıt, tiyatro ve film gibi sanat eserleri karşısındaki izlenimlerin anlatılması.
- h. Mektup, telgraf, dilekçe, bildirge, senet, makbuz, davetiye, bayramlaşma mektupları yazmak; okul kurumların çalışmalarını rapor halinde özetlemek.
- i. Doğduğumuz memleketi, bütün memleketi ve dünyayı ilgilendiren konular üzerindeki duyguların tesbiti.
- j. Sosyal kurumların ziyareti ve bunların amaç ve çalışmaları.
- k. Ulusal ve dinî bayramlar, tarihten alınan konular üstündeki duygular.yerlerin ve olayların tasviri,

III. Sınıf :

Doğrudan doğruya gözlemle elde edilen konular:

- a. İlk defa görülen bir köy, kasaba, şehir... vb. tasviri.
- b. Toplu veya tek başına gezintilerde görülen yerlerin, olayların tasviri
- c. Tip ve karakter tasvirleri (seviyeye uygun başarı aranır.)
- d. Bayram, tören, panayır, toplu ziyaret, miting ve kongre gibi büyük topluluk hareketlerinin tasviri

İç gözlemle “Düşünme yoluyla” elde edilen konular:

- a. Hayat veya kitapta rastlanan şahsiyetlerin yazıyla ruhi ve fiziki portrelerini çizmek.
- b. Duygu ve düşüncelerin tahlilleri.
- c. Erkek ve kız arkadaşlara beslenmesi gerekli karşılıklı saygı duygularının anlatılması.
- d. Dinlenen bir müzik parçası, seyredilen bir film, görülen bir piyes hakkında tenkitlerde bulunmak ve hükümlere varmak.
- e. Okunan eserlerden alınan notların bir topluluk karşısında konuşulurken kullanılması.
- f. Bir konferans, nutuk veya yazının özetini çıkarmak, tenkidini yapmak.
- g. Hayvanlarla cansız varlıklar arasında hayalî olaylar tasarlayarak şahıslandırmak, bu nitelikte hikâye veya küçük piyesler yazmayı denmek.
- h. Herhangi bir konuyu istenilen bir yazı türü içinde ifade edebilmek. (Bir hikâyeyi piyes, bir piyesi hikâye haline getirmek: bir makaleyi fikirleri türlü şahıslara taksim ederek, konuşma haline sokmak; bir söylevi özetlemek... v.b.)
- i. Resmî makamlara hitab eden dilekçe, senet, rapor, makbuz gibi şekli belli yazılar yazmak.

- j. Her çeşit iş mektupları yazabilmek.
- k. Orta okuldan sonraki öğrenim veya hayat şekline dair düşüncelerini yazmak.
- l. Büyük sanat eserleri karşısındaki hayranlık heyecanlarını tesbit etmek.
- m. Tarihî, millî kahramanların portre ve hizmetleri hakkında yazılar yazmak.
- n. Türk devriminin çeşitli safhalarına dair küçük etütlere dayanan yazılar hazırlamak.
- o. Medenî topluluklarda insanlık hak ve meziyetleri üzerindeki düşüncelerin tesbiti.
- p. Yanlış inaçların topluluğun bünyesindeki tahripleri.
- r. Gülünç olayları küçük bir piyes veya hikâye halinde tesbit etmek.
- s. Belli bir düşünceyi derleyip toplayarak küçük bir yazı meydana getirmek.

Yazma ödevlerinin düzeltilmesinde öğretmenin yanlışları hoşgörölülüğü, ilk zamanlarda öğrencinin cesaretini kırmamak bakımından faydalıdır. Fakat sonradan bunu sınırlamak lâzımdır. Baştan ne kadar hoşgörölülük, sonraki düzeltmelerde ne kadar titizlik gösterileceğı ve bunu öğrencilere göre tek tek ayar edilmesi hususu öğretmene bırakılmıştır. Bu düzeltmelerde gelişmesi kontrol edilen ve öğretmen tarafından üstünde durulması gereken yetenekler, öğrencinin, gözlem, düşünme, hayalden canlandırma yetenekleri ile hafıza kuvveti, dili, imlâ ve yazı kurallarını noktalama işaretlerini kullanmada başarı derecesi, ifadesindeki sadelik ve samimiliktir.

Düzeltilmelerde ilk okulda alışılan:

- a. Kendi kendini düzeltme,
- b. Karşılıklı düzeltme,

- c. Kümeler içinde düzeltme,
- d. Sınıfça düzeltme,
- e. Öğretmenin düzeltmesi, şekilleri uygulanacaktır. Düzeltmeler sonunda müşterek yanlışlar üzerinde durulmalıdır.

- a. Öğrenciyi kendi yaptığı yanlıştan kendi şuuriyle kurtarmak,
- b. Müşterek yanlışların önüne geçilmesini sağlamak,
- c. Öğrencinin yazma şahsiyetini öğretmene göstermek, faydalarını sağladığından, yalnız birisinin uygulanmasıyla yetinilmemeli, zaman zaman ötekilere de başvurulmalıdır.

Açıklanan ilk dört düzeltme şeklinde, yanlışlar öğrencilerin kendilerine buldurulmalıdır. Bunun, yanlışların sebebini kavratmak ve aynı yanlış tekrar ettirmemek hususunda büyük faydası vardır. Belli ve müşterek yanlışlar yazma derslerinden sonraki konuşma, dilbilgisi ve imlâ çalışmalarında konuşulacaktır.

- a. Bizzat yaşanmış olayla onun anlatılışı birbirine denk geliyor mu?
- b. Öğrencinin artık duymadığı halde, vazife uzun olsun diye devam ettiği oluyor mu? (Üslûb güzel de olsa bu bir kusurdur.)
- c. Öğrenci herhangi bir sebeple ana fikri unutarak ayrıntılara gidiyor ve bir daha ana fikre dönemiyor mu? (Üslûb güzel de olsa bu bir kusurdur.)
- d. İyi gözlemler ödevler yanında bâzı öğrencilerin pek sönük ödevler vermelerinin sebepleri nelerdir?
- e. Kusurlu bir üslûb içinde de olsa bir düşüncenin varlığı seziliyor mu?
- f. Fikirlerin plânı, duygu ve düşüncelerin sıralanışı uygun mu?
- g. Yersiz sözlere, kelime oyunlarına özeniliyor mu?
- h. Verilen zaman iyi kullanılmış mı?
- i. Daha eski ödevlerde düzeltilen ve sınıfça üzerinde durulan yanlışlardan korunuluyor mu?
- j. Şive yanlışları var mı?

Düzeltilmeler samimî bir lisanla, öğrencinin benliğini incitmeden yapılmalı bilhassa çocuğu başarısızlık ye' sine düşürmemek hususuna çok dikkat olunmalıdır. Yazma ödevlerinin öğretmen tarafından düzeltilmesinde yanlışların bir veya iki cümle ile kısaca açıklanması uygun olur.

Bütün bu açıklamalara rağmen yazma çalışmaları ayrı bir inkişafa tabi tutulursa öğreniminden umulan faydalar çok azalacaktır. Yazma, okuma, dilbilgisi ve imlâ konuları birbirlerine sokulup iç içe incelendikleri nispette başarı imkânları da çoğalmış olacaktır (Temizyürek, 2006: 287).

Görüldüğü gibi 1962 programının yazma becerilerine yönelik “hedef, açıklamalar, konu, plan, düzeltilmeler” başlıklarında herhangi bir değişiklik görülmemektedir.

II. 6. 1982- 2005 TÜRKÇE PROGRAMLARI

1982 programı 23 yıl kullanılmış, 2005 yılında ise programda değişikliğe gidilmiştir. Teknolojinin hızla geliştiği, bilgilerin hızla yayıldığı çağımızda bilgiyi ezberlemek yerine, bilgiye ulaşma yolları önem kazanmıştır. 1982 programında öğretmen merkezliken, 2005 programı öğrenci merkezli olup öğretmen rehber konumundadır. Program, öğrencilere Türkçeyle ilgili bilgi ve becerileri kazandırmanın yanında, onların yeni bilgi ve çözümler üretmeyi alışkanlık hâline getirmelerini de amaçlamaktadır. Bu nedenle öğrenciler bütün öğretim etkinliklerine katılmakta, öğretmen ise bu süreç içinde öğrenciyi yönlendiren, ona yardımcı olan ve kendini geliştirmesinde yol gösteren bir rehber konumundadır (MEB, 2006: 9).

II.6.I. 1982 Türkçe Programı ile 2005 Türkçe Programının Yazılı Anlatım Çalışmalarının Karşılaştırılması

1982 Türkçe programında yazma becerisine yönelik hedeflerde doğru cümle kurma, noktalama ve yazım kurallarına uygun yazma, yazma çalışmalarında plan yapma, bildikleri bir olayı veya kişiyi anlatma, duygularını düşüncelerini ifade etme vb. yer almaktadır. 1982 Türkçe programında yazma becerisine yönelik hedefler şunlardır:

1. Konunun gereğine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilme.
2. Yazım ve söz dizimi yanlış yapmadan yazabilme, noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanabilme.
3. Yazılarını uygun bir plana göre geliştirebilme.
4. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilme, varılan sonuçları anlatabilme açıklayabilme.
5. Gördükleri, bildikleri bir yeri, bir olayı, bir canlıyı, bir kimseyi vb. anlatabilme, tanıtabilme, bunlar hakkındaki duygu ve düşüncelerini açıklayabilme.
6. Türlü konularda tasarladıklarını ve düşündüklerini anlatabilme; (ileriki öğrenimi ya da hayatı, yurt ve dünya sorunları ile ilgili)
7. Toplantı programlarını düzenleyebilme, kararlarını yazabilme, bu konularda bildiriler, duyurular hazırlayabilme, sonuçları rapora bağlayabilme.
8. Kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim vb. açıklayabilme.
9. Çeşitli derslerle ilgili açıklama ve raporları saptayabilme, özet çıkarabilme, not alabilme.
10. Günlük hayatta geçerli yazışmaları yapabilme
11. Sözlü ve yazılı sanat etkinliklerine katılabilme, varsa bu alanlardaki yeteneklerini geliştirebilme.
12. Her zaman her türlü kalemle okunaklı işlek, güzel ve düzenli bir el yazısıyla yazabilme, beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır.

2005 Türkçe programında ise kompozisyon yazma becerilerine yönelik hedefler aşağıdaki gibidir:

1. Yazma kurallarını uygulama
2. Planlı yazma
3. Farklı türlerde metinler yazma
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

Görüldüğü üzere 2005 Türkçe programında hedef sayısı azalmıştır.

1982 Programında özel amaçlara bakıldığında, bu amaçların sınıf düzeyinde verildiği görülmektedir. Sekizinci sınıfa ait özel amaçlar 1982 Türkçe programında aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Yazım yanlış yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek.
2. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek.
3. 6- 8 cümlelik paragraflar kurabilmek.
4. Yazılarını uygun bir plana göre yazabilmek.
5. Türkçe derslerindeki etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek.
6. Dilekçe, telgraf gibi iş mektupları, özel mektuplar yazabilmek.
7. Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek, bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb. ni tanıtabilmek, anlatabilmek.
8. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerinde duygu ve düşüncelerini anlatabilmek.
9. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, geziler, bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerinde açıklamalarını, eleştirilerini, yargılarını saptayabilmek.

10. Atasözü, özdeyiş, deyim gibi, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek
11. Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa yazım ve söz dizimi yanlış yapmadan noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak gözlem, deney ve açıklama sonuçlarını saptayabilmek, rapor düzenleyebilmek, özet çıkarabilme ve not alabilmek.
12. İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek.
13. Yurt ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini belirtebilmek.
14. Seçme şiirler defteri tutmak zevk ve alışkanlığını kazanabilmek.
15. Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek; alınan kararları maddeler halinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak, sonuçları bir rapora bağlayabilmek.
16. Yeteneği varsa, öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneği geliştirmek.
17. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi, okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmek.”

2005 Türkçe Programında ise özel amaçlar kazanım olarak ifade edilmiş, bir amaca ait kazanımlar o amacın altında listelenmiştir.

1982 programında, her sınıf düzeyine ait özel amaç belirlenmişken, 2005 Türkçe programında böyle bir durum söz konusu değildir ve 6-8. sınıflar için kazanımlar aynıdır. Amaçlardan ilki “ yazma kurallarını uygulama”dır. Bu amaca ait kazanımlar aşağıdaki gibidir:

1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
2. Düzgün, okunaklı ve işlek “ bitişik eğik yazı”yla yazar.
3. Elektronik ortamlardaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.
4. Standart Türkçe ile yazar.

5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.
7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
8. Yazısında sebep sonuç ilişkileri kurar.
9. Tekrara düşmeden yazar.
10. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

2005 Türkçe programında ikinci amaç “**planlı yazma**” dır. Planlı yazma amacına yönelik beceriler arasında yazma çalışmasından önce ön hazırlık yapmak, önceden konuyla ilgili ana fikir ve yardımcı fikirleri belirlemek, zengin ve etkileyici bir anlatıma sahip olmak vardır. Ayrıca bu programda 1982 Türkçe programından farklı olarak dipnot, kaynakça, özet, içindekiler gibi kısımları düzenlemek kazanımı yer almaktadır. “**Planlı yazma**” amacına yönelik kazanımlar şunlardır:

1. Yazma konusu hakkında araştırma yapar.
2. Yazacaklarının taslağını oluşturur.
3. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar,
4. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.
5. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
7. Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.
8. Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.
9. Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.
10. Yazıya konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
11. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.”

“Farklı türlerde metinler yazma” ise programın üçüncü amacıdır. Bu amaçla çeşitli yazı türlerinde yazma becerisi kazandırılmak istenmektedir. Bu amaca yönelik kazanımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Olay yazıları yazar.
2. Düşünce yazıları yazar.
3. Bildirme yazıları yazar.
4. Şiir yazar.

“Kendi yazdıklarını değerlendirme” programda dördüncü amaç olarak verilmiştir. Öğrencilere bu amaçta öz değerlendirme becerisi kazandırmak hedeflenmiştir. Öğrenci kendi yazdıklarını aşağıdaki özellikler doğrultusunda değerlendirebilmelidir:

1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.

Öğrencilere, kendilerini yazılı olarak ifade alışkanlığı kazandırma, çeşitli etkinlikler için yazılar hazırlama ve başkalarının yazılarını da değerlendirme yetisi kazandırma **“ Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma”** amacına yönelik kazanımlar arasında yer almaktadır. Bu kazanımlar programda aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Duygu, düşünce, hayal izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.
2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.
3. İlgili alanına göre yazar.

4. Şiir defteri tutar.
5. Günlük tutar.
6. Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.
7. Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.
8. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.
9. Yazdıklarından arşiv oluşturur.
10. Yazma yarışmalarına katılır.

En son amaç ise “yazım ve noktalama kurallarını uygulamak” tır. Yazım kurallarını kavrayarak uygulama, noktalama işaretlerini amaca uygun olarak kullanmak bu amacın kazanımlarıdır:

1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
2. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.”

II.6.II. İki programın amaç ve kazanımlarının içerik yönünden benzerlikleri ve farklılıkları

Her iki programda da amaç yazılarında yazım kurallarını uygulamak ve noktalama işaretlerini yerinde kullanmaktır.

Her iki programda yer alan amaçlardan biri öğrencilerin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini yazarak ifade etmeleridir.

Diğer bir benzerlik ise öğrencilere şiir defteri tutma alışkanlığı kazandırmaktır.

Yazma yarışlarına katılma da her iki programın ortak kazanımıdır. düzgün, okunaklı işlek el yazısı kullanmak da belirlenen ortak kazanımdır.

2005 Türkçe programının 1982 Türkçe programından ayrılan yönleri de şunlardır:

2005 Türkçe programında yazma kurallarına ilişkin kazanımlar, ayrıntılı bir biçimde ifade edilmiştir. Günün şartlarına uygun olarak da kullanılan elektronik ortamlardaki yazışmaların düzenine ilişkin kazanım da bu programda yer almaktadır. Bir başka farklı kazanım ise yabancı dillerden dilimize giren sözcüklerin kullanılmaması, standart Türkçeyle yazılmasıdır.

1982 Türkçe programının özel amaçlarında “eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek; alınan kararları maddeler halinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak, sonuçları bir rapora bağlayabilmek.”, “gözlem, deney ve açıklama sonuçlarını saptayabilmek, rapor düzenleyebilmek, özet çıkarabilme ve not alabilmek.” ve “Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, geziler, bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerinde açıklamalarını, eleştirilerini, yargılarını saptayabilmek.” özel amaçları yer alırken 2005 Türkçe programında düşünce yazıları, duygu yazıları, bildirme yazıları ve şiir yazma kazanımlarına yer verilmiştir.

2005 Türkçe programının 1982 Türkçe programından ayrılan diğer bir yönü de öğrencilerin kendi yazdıklarını değerlendirme becerisini kazandırmasıdır. 1982 Türkçe programında yöntemlerde “ öğrencilerin kendi yazılarındaki yazım, noktalama hatalarını değerlendirmesi uygun olur.” ifadesine yer verilmiştir, ancak bu durum bir kazanım olarak ifade edilmemiştir. Bu programda ise öz değerlendirme, bir kazanımdır.

1982 Türkçe programında “Atasözü, özdeyiş, deyim gibi, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek.” amaçlanmışken 2005 Türkçe programında atasözlerini, deyimler, yeni öğrendiği kelime ve kavramları yazılarında kullanmak amaçlanmıştır.

1982 Türkçe programında metin oluşturmayla ilgili diğer bir özel amaç ise 6-8 cümlelik paragraflar oluşturmaktır. 2005 Türkçe programında ise metin oluşturmayla ilgili kazanımlar detaylandırılmıştır. Bu programda; başlık koyma, giriş

ve sonuç paragrafı yazmayla ilgili kazanımlar yer almaktadır. Kaynakça, dipnot, özet, içindekiler bölümünü düzenleme becerilerini kazandırma da 2005 Türkçe programında hedeflenen bir kazanımdır.

Yine 2005 Türkçe programında farklı olarak yazma yöntem ve tekniklerini kullanmak kazanımlar arasında yer almaktadır.

II.6.III. 1982 Türkçe Programında Yazma Eğitime Yönelik Etkinlikler

1982 Türkçe programında “etkinlikler” in bulunduğu bölüm “**Yöntemler**” başlığı altında toplanmıştır. Yöntemler bölümü, programda genel amaçlar, hedefler ve tüm özel amaçlar, Atatürkçülük konuları verildikten sonra yer almıştır.

Yöntem bölümünde ise bir metnin nasıl işleneceği ele alınmıştır. Bu başlık altında yazma eğitime yönelik özel bir başlık veya çalışma görülmemektedir.

Yöntem bölümünün bir alt başlığı olan “ **Plan ve Paragraf Kavramını Kazandırma**” bölümünde paragraf nedir, incelenen metnin dış ve iç yapı özellikleri, türü hakkında öğrenciler sezdirilecek ve böylece öğrencileri yazılı anlatımda kolay, tam ve özellikle planlı anlatma etkinliğinde beceri kazandırılmış olacaktır.

Yöntem bölümünün diğer bir alt başlığı olan “ Parçadaki Dil ve Anlatımın İncelenmesi” bölümünde ise derslerde ele alınan metinlerin dil ve anlatım bakımından niteliklerinin incelenmesiyle de öğrencilerin kendi dil ve anlatımlarını düzeltmek, geliştirmek hedeflenmiştir. Yine bu alt başlıkta bu arada öğrencilerin dil ve anlatım yanlışları sözlü ve yazılı anlatım çalışmalarında önce kendilerine buldurulmalı ve düzeltilirmeye çalışılmalı sonra öğretmen düzeltmeli denilerek, ölçme ve değerlendirme konusunda da öğretmene yol gösterilmiştir

II. 6. IV. 2005 Türkçe Programında Yazma Etkinlikleri:

Bu programda, 1982 Türkçe programından farklı olarak yazma çalışmalarına yönelik öğretmene, “ **Etkinlik Örnekleri**” başlığı altında çeşitli örnek etkinlikler sunulmuştur. Amaç ve kazanımlara uygun etkinlik örnekleri öğretmene yol göstermektedir. Ayrıca bu etkinliklerin nasıl uygulanacağı da öğretmene açıklanmaktadır.

“**Yazma kurallarını uygulama**” amacına yönelik etkinlikler şunlardır: Düzenleme, Eşleştirme, Çizgiler Ne Söyler?, İnceleme.

“ **Planlı yazma**” amacına yönelik etkinlik örnekleri ise şunlardır: Soru hazırlama, Serbest kürsü, Beyin fırtınası, Zihin haritası oluşturma, Pilavdan Dönenin Kaşığı Kırılsın, Projem, Yaşayan Zaman, Ben Bir Seyyahım, Atatürk’ü Tanıyorum, Sınıf Gazetesi.

“ **Farklı türlerde metinler yazma**” amacına yönelik etkinlik örnekleri şunlardır: Hikâye yazma, Perde Açılıyor, Masal yazma, Senaryolaştırma, Yuvarlak Masa Yazarlığı, Diyalog yazma, Gündem Oluşturma, Bir elin Nesi Var İki Elin Sesi Var, Denemeler, Renklerin Dünyası...

“ **Kendi yazdıklarını değerlendirme**” amacına yönelik herhangi bir etkinlik örneği verilmemiştir. Amaç ve kazanımlara ait “açıklamalar bölümünde öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknikler belirtilmiştir.

“ **Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma**” amacına yönelik etkinlik örnekleri şunlardır: Ben Büyünce, Zamanla Değişir Her Şey, Müziğin Gölgesindeki Yazılar, Geçmiş Yolculuk, Dilek Kutusu, Gezip Gördüklerim, Bizim Köşemiz...

“ Yazma ve noktalama kurallarını uygulama” amacına yönelik etkinlik örnekleri şunlardır: Geldiğimde Sen Yoktun, Boya Boya, Macera Peşinde, Noktalama İşaretleri Görevde, Dil bilgisinde noktalama işaretleri, Yerimi Kaybettim Bulur musun?

Yine diğer Türkçe programlarından farklı olarak bu programda, etkinlikler okul dışı etkinlik ve sınıf- okul içi etkinlik olarak sınıflandırılmış, etkinlik örneklerinin başında etkinliğin okul dışında mı veya okul- sınıf içinde mi yapılacağına dair semboller kullanılmıştır. Açıklamalar bölümünde ise uyarı varsa uyarı sembolü, ölçme değerlendirme var ise ölçme değerlendirmeye dair sembol kullanılmıştır.

Bu programda amaca ait bazı kazanımlara çeşitli açıklamalar getirilmiştir. Bu açıklamalar tabloda “ *Açıklamalar*” başlığı altında yer almıştır. Böylece bu bölümle öğretmen etkinlikleri gerçekleştirirken, değerlendirmede bulunurken nelere dikkat edeceğini görmektedir.

Hazırlanan 2005 yılı Türkçe programı kılavuzunda ise ayrıca “ Yöntem ve Teknikler” başlığı yer almaktadır. Bu başlık altında dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerine yönelik yöntem ve tekniklere yer verilmiş ve bu yöntem ve tekniklerin amacı ve uygulandığı detaylandırılmıştır. Yazma becerisine yönelik yöntem ve teknikler şunlardır:

1. Not Alma
2. Özet Çıkarma
3. Boşluk Doldurma
4. Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma
5. Serbest Yazma
6. Kontrollü Yazma
7. GÜdümlü Yazma
8. Yaratıcı Yazma
9. Metin Tamamlama
10. Tahminde Bulunma

11. Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma

12. Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma

13. Duyulardan Hareketle Yazma

14. Grup Olarak Yazma

15. Eleştirel Yazma

2005 program kılavuzunda diğerk bir yenilik ise programda verilen etkinliklere yönelik çeşitli örnek çalışma kağıtlarının ve lme değerlendirmeye yönelik değerlendirme formlarının da öğretmenlere sunulmasıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yapılırken izlenen yöntem, deney deseni, veri toplama araçları, yapılan çalışmanın işlem basamakları, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

III. 1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada ön test ve son test uygulamalı deneysel araştırma yöntemi uygulanmıştır.

III.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Bolu il Merkezinde bulunan ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Bolu il Merkezinde bulunan Gazi Paşa İlköğretim Okulunun 8/ D sınıfı öğrencileri ile Millî Egemenlik İlköğretim Okulu 8/ B sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır.

III. 2. I. Deneklerin Seçimi

Bu araştırmada öğrencilerin yazılı anlatım becerileriyle ilgili olarak sayıtların sınanması amacıyla, Bolu il merkezinden seçilen iki ilköğretim okulundan, rastlantı yoluyla belirlenen bir deney ve bir kontrol grubu kullanılmıştır.

Araştırma, 2007- 2008 öğretim yılının ikinci yarısında on haftalık bir sürede (Bolu il merkezinde bulunan (10.02. 2008- 17. 05.2008) Gazi Paşa İlköğretim Okulu 8/B ve Millî Egemenlik İlköğretim Okulu 8/D sınıflarında Türkçe dersleri içerisinde yürütülmüştür.

Araştırma, yansız atamayla oluşturulmuş bir deney, bir kontrol grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma grupları (deney ve kontrol) öğrenci sayıları, cinsiyetleri, öğretmenlerin kıdem, cinsiyet ve öğrenim durumu yönüyle denetlenmiş ve iki grubun denkleştirilmesi için çalışılmıştır. Ayrıca, her iki grubun bulunduğu okullar; sosyal çevre, eğitim- öğretim, gördükleri fiziksel ortam, ısınma ve aydınlanma koşulları yönüyle de gözden geçirilmiş, bu yönlerden de denklilikleri de dikkate alınmıştır.

III. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 2007- 2008 öğretim yılı bahar yarıyıl ders bitiminde toplanacaktır. Araştırma gruplarından deney grubu olarak belirlenen Gazi Paşa İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini gelişmesinde etkili olabilecek, 2005 Türkçe programına göre hazırlanan etkinlikler uygulanmıştır. Kontrol grubu olarak belirlenen Millî Egemenlik İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencilerindeyse 1982 Türkçe programına göre uygulanan eğitim etkinlikleri sürdürülmüş, ilgili öğretmene ders işlemeyle ilgili olarak müdahalede bulunulmamıştır.

III. 4. Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen, öğrencileri yazma becerilerine yönelik bir yazma çalışmasıyla elde edilmiştir.

Ön testte ve son testte uygulanan etkinlikler bir ders saati içinde uygulanmıştır. Bu etkinlikler, farklı bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma biçiminde olmuştur.

Öğrencilere ön test ve son test biçiminde, deneysel işlemin başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanan ölçme araçlarının hazırlanmasında, geliştirilmesinde ve uygulanmasında aşağıdaki ilkelere uyulmuştur:

1. Geliştirilen ölçme araçları hem ön testte hem son testte uygulanmış, testler yazılı anlatımı değerlendirme ölçeğiyle değerlendirilmiştir. Değerlendirme ölçeğinde yer alan ölçütlere verilen puanların toplamı alınmıştır.
2. Geliştirilen ölçme aracı 05-09.02. 2008 tarihleri arasında deney grubunun bulunduğu Gazi Paşa İlköğretim Okulu'nda ve kontrol grubunun bulunduğu Millî Egemenlik İlköğretim Okulu'nda araştırmacı ve ilgili öğretmen işbirliğiyle uygulanmıştır. Uygulamaya toplam 50 öğrenci (Deney Grubu: 25, Kontrol Grubu: 25) katılmıştır.
3. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin yazma becerilerini ölçmek üzere ön test ve son test olarak uygulanan ölçme aracını güvenilirliğini belirlemek amacıyla iki alan uzmanından yardım alınmıştır. Millî Egemenlik İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni Arife Beken, Abant İzzet Baysal Üniversitesi- Eğitim Fakültesi Okutmanı Nurettin Kartallıoğlu Kendilerine yollanan ön test uygulama metinlerini yazılı anlatımı değerlendirme formu doğrultusunda değerlendirmişlerdir.

III.4. I. İşlem Basamakları

Bu araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan işlemlerde aşağıdaki sıra izlenmiştir:

1. Sosyal, ekonomik ve kültürel çevre itibariyle öğrenci başarı düzeylerinin denk olduğu varsayılan; Bolu il merkezinde bulunan Gazi Paşa İlköğretim Okulu'ndan bir 8. sınıf şubesi Deney Grubu, Millî egemenlik İlköğretim Okulu'nda bulunan bir 8. sınıf şubesi de Kontrol Grubu olarak belirlenmiştir.
2. Deney ve kontrol gruplarında ön test ve son test aracı olarak uygulanmak üzere ölçme aracı geliştirilmiş olup, bu araç için alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Bu araç, bir metinden yola çıkarak yeni bir metin yazma biçimindedir.
3. Deney ve kontrol gruplarına deneysel çalışmanın başlamasından üç hafta önce bu araç verilmiş ve bir ders saati içinde yeni bir metin yazmaları istenmiştir. Böylece ön test gerçekleşmiştir.(05-09.02. 2008)
4. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeğine göre puanlamanın yapılmasıyla öğrencilerin elde ettikleri puanlar elde edilmiştir.
5. Böylece ön teste ve son testte deney ve kontrol gruplarının elde ettikleri puanlar istatistiksel yöntemlere göre değerlendirilmiş, standart sapmaları, "t" değerleri ve bulunmuş ve bulgular ayrı ayrı yorumlanmıştır.

6. Gazi Paşa İlköğretim Okulu'nun 2007- 2008 öğretim yılının ikinci yarısının başında 8. sınıf için Türkçe dersi öğretmen kılavuzunda yer alan yıllık ders planı içinden yazma becerilerine yönelik kazandırılması gereken kazanımların neler olduğu belirlenerek 10 haftayı içeren eğitim durumları hazırlanmıştır.
7. Deney grubu öğretmenleri hazırlanan yazma becerilerine yönelik etkinliklerin içeriğiyle ilgili olarak bilgilendirilmiştir.
8. Deneysel çalışma boyunca deney grubu öğretmeniyle görüşülmüş, hazırlanan eğitim durumlarına uygun ders işleyip işlemedikleri gözlenmiştir.
9. Kontrol grubuysa, bu sürede 1982 Türkçe programına göre eğitimlerine devam edip, yıllık ve ders planlarında belirtilen hedef ve davranışların kazandırılması etkinliklerini sürdürmüşlerdir.
10. 10 haftalık bir uygulama sonunda, ön testte öğrencilere verilen ölçme aracı haberleri olmadan yeniden uygulanmış ve ön testte olduğu gibi değerlendirilmiştir.
11. Yapılan deneysel çalışma sonunda grupların yazma becerileri yeniden ölçülmüş ve aralarında anlamlı bir farkın olup olmadığı test edilmiştir. Ön

testten ve son testten elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmesiyle bulgular elde edilmiştir.

III.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu bölümde, toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın sayıltılarına göre düzenlenerek yorumlanmıştır.

III. 3. I. Araştırmanın örneklemini oluşturan deney grubu ile kontrol grubunun yazılı anlatım becerileri başlangıçta anlamlı bir fark göstermekte midir?

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerileri” Ön Test Puanlarına Ait İlişkisz Ölçümler t Testi Sonuçları.

Yazılı Anlatım Ölçütleri	Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
1. Dış Yapı	Deney	25	18.48	4.94	48	.210	.835
	Kontrol	25	18.22	3.74			
2. İç Yapı	Deney	25	19.10	6.90	48	.299	.766
	Kontrol	25	19.56	3.37			
3. Dil ve Anlatım	Deney	25	20.62	5.97	48	.389	.699
	Kontrol	25	20.10	2.98			
Toplam Puan	Deney	25	58.20	16.15	48	.087	.931
	Kontrol	25	57.88	8.91			

*p>.05

Tablo 1’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesinde yazılı anlatım becerilerine ilişkin puan ortalamaları yer almaktadır. Uygulama öncesinde yapılan yazılı anlatım çalışmasında öğrencilerin bu konudaki becerilerine ilişkin puan ortalaması deney grubu için (58.20); kontrol grubu için de (57.88) olduğu belirlenmiştir. 1982 ile 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programlarına ilişkin öğrencilerin yazılı anlatım becerileri bakımından her iki grup arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla konuyla ilgili puan ortalamaları t-testi ile sınanmış ve gruplar arasında yazılı anlatım becerisi açısından [$t(48) = .931, p>.087$] anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Bu durum deney ile kontrol gruplarının yazılı anlatım becerisi bakımından öğretim yılı başında birbirine denk olduğunu göstermektedir.

IV. 3. II. Deney grubunun yazılı anlatım becerilerine ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 2. Deney Grubunun Ön Test-Son Test Yazılı Anlatım Becerisi Puanlarına Ait İlişkili Ölçümler t Testi Sonuçları.

Yazılı Anlatım Ölçütleri	Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
1. Dış Yapı	Ön test	25	18.48	4.94	48	1.247	.670
	Son test	25	17.80	6.20			
2. İç Yapı	Ön test	25	19.10	6.90	48	1.655	.104
	Son test	25	22.42	7.27			
3. Dil ve Anlatım	Ön test	25	20.62	5.97	48	2.074	.043
	Son test	25	24.12	5.96			
Toplam Puan	Ön test	25	58.20	16.15	48	.429	.219
	Son test	25	64.34	18.58			

* $p>.05$

Tablo 2’de deney grubunun uygulama öncesi ve sonrasına ilişkin yazılı anlatım becerisi ön test-son test puan ortalamalarının ilişkili ölçümler t-testi sonuçları yer almaktadır. Uygulama öncesinde deney grubunun ön testteki yazılı anlatım becerisi puan ortalaması (58.20), uygulama sonrası son testteki puan ortalamasına (64.34) göre daha düşüktür. Deney grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için puan ortalamaları ilişkili ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Deney grubunu yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı [$t(48) = .429$, $p < .219$] belirlenmiştir. Bu durum, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerisini geliştirmeye yönelik 2005 Türkçe Dersi Öğretim programında yer verilen öğretim etkinliklerinin yazılı anlatım becerisi açısından öğrencide başarı yaratmadığı ya da öğretmenlerin bunları dikkate almadığı söylenebilir.

III. 3. III. Kontrol grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır

Tablo 3. Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Yazılı anlatım becerisi Puanlarına Ait İlişkili Ölçümler t Testi Sonuçları.

Yazılı Anlatım Ölçütleri	Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
1. Dış Yapı	Ön test	25	18.22	3.74	48	4.134	.000
	Son test	25	23.04	4.46			
2. İç Yapı	Ön test	25	19.56	3.37	48	4.827	.000
	Son test	25	25.80	5.99			
3. Dil ve Anlatım	Ön test	25	20.10	2.98	48	4.448	.000
	Son test	25	25.38	5.13			
Toplam Puan	Ön test	25	57.88	8.91	48	4.537	.000
	Son test	25	74.22	14.38			

* $p > .05$

Tablo 2’de kontrol grubunun uygulama öncesi ve sonrasına ilişkin yazılı anlatım becerisi on test-son test puan ortalamalarının ilişkili ölçümler t-testi sonuçları yer almaktadır. Uygulama öncesinde kontrol grubunun ön testteki yazılı anlatım becerisi puan ortalaması (57.88), uygulama sonrası son testteki puan ortalamasına (74.22) göre daha düşüktür. Kontrol grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için puan ortalamaları ilişkili ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Kontrol grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu [$t(48) = 4.537, p < .000$] belirlenmiştir. Bu durum, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerisini geliştirmeye yönelik 1982 Türkçe Dersi Öğretim programında yer verilen öğretim etkinliklerinin öğrencinin yazılı anlatım becerisini geliştirdiği ya da bu başarının oluşmasında öğretmenlerin kişisel çabalarının etkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

III. 3. IV. Deney grubu ile kontrol grubunun son testteki yazılı anlatım becerilerine ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Yazılı anlatım kâğıtlarındaki başarı puanlarının gruplara (deney-kontrol), ölçümlere (ön test-son test) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarının “Yazılı Anlatım Becerileri” Son Test Puanlarına Ait İlişkisiz Ölçümler t Testi Sonuçları.

Yazılı Anlatım Ölçütleri	Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
1. Dış Yapı	Deney	25	17.80	6.20	48	2.102	.041
	Kontrol	25	23.04	4.46			
2. İç Yapı	Deney	25	22.42	7.27	48	1.793	.079
	Kontrol	25	25.80	5.99			
3. Dil ve Anlatım	Deney	25	24.12	5.96	48	.801	.427
	Kontrol	25	25.38	5.13			
Toplam Puan	Deney	25	64.34	18.58	48	3.428	.001
	Kontrol	25	74.22	14.38			

* $p>.05$

Tablo 4’te deney ve kontrol gruplarının öğretim süreci sonundaki yazılı anlatım becerilerine ilişkin puan ortalamaları yer almaktadır. Uygulama sonrasında yapılan yazılı anlatım çalışmasında öğrencilerin bu konudaki becerilerine ilişkin puan ortalaması deney grubu için (64.34); kontrol grubu için de (74.22) olduğu belirlenmiştir. 1982 ve 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programlarına ilişkin öğrencilerin yazılı anlatım becerileri bakımından her iki grup arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak için puan ortalamaları ilişkisiz ölçümler t-testi ile sınanmıştır. Her iki grup arasında yazılı anlatım becerisi açısından [$t(48) = 3.428$, $p<.001$] anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir. Bu farkın kaynağı özellikle, yazılı anlatımın *dış yapıda* [$t(48) = 2.102$, $p<.041$] olduğu; öğrencilerin yazılı anlatımlarının *iç yapısı, dil ve anlatımı* özelliklerinde bir farklılaşmanın olmadığı gözlenmiştir. Bu durum deney ile kontrol gruplarının yazılı anlatım becerisi bakımından öğretim yılı sonunda

her iki programa göre yapılan eğitim, kontrol grubun olan öğrencilerin özelde sadece yazılı anlatımlarındaki *dış yapı* özelliklerini geliştirdiği genelde ise 1982 ile 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının yazılı anlatım becerilerini fazlaca geliştiremediği söylenebilir. Bunda öğretmenlerin eski öğretim alışkanlık ve tutumlarının etkisi olabilir.

III.6. Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar

1.“İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışma, Abdulkadir KIRBAŞ tarafından 2006 yılında, Atatürk Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada, Erzurum’da seçilen ilköğretim okullarının sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım boyutunda yaptıkları hatalar ortaya konmuştur.

Sonuç olarak öğrencelerin yazılı anlatım becerileri okul, cinsiyet, ailenin aylık geliri, Türkçe dersinden 1. dönem aldığı not ve en çok sevdiği ders gibi değişkenlere göre farklı olduğu tespit edilmiştir.

2.“ Yazılı Anlatım Etkinliği Çerçevesinde Türkçe Öğretmenlerinin Çalışmalarına İlişkin Bir Değerlendirme” adlı çalışma Mehmet TEMİZKAN tarafından 2003 yılında, Mustafa Kemal Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu araştırmada ilköğretim okulları 7. Sınıf Türkçe öğretmenlerinin yazılı anlatım becerilerini geliştirmede ne kadar etkili olduğu değerlendirilmiştir.

İstatistikler sonucunda öğretmenlerin yaptıklarını belirttikleri uygulamaların genelde ideal uygulamalar olduğu saptanmıştır. Buna karşın öğrencilerin kompozisyon kağıtlarından elde edilen sonuçların istenen düzeyde olmadığı görülmüştür.

3.“Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Kelime Ağı Oluşturma Yönteminin Etkililiği” adlı çalışma Hüseyin ANILAN tarafından 2005 yılında, Anadolu Üniversitesinde doktora tezi olarak yapılmıştır.

Bu araştırma, ilköğretim beşinci sınıf Türkçe dersinde, kelime ağı oluşturma yönteminin, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin gelişimine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Türkçe dersi yazılı anlatım çalışmalarında, kelime ağı oluşturma yönteminin uygulandığı deney grubu ile, geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım becerileri arasında istatistiksel bakımdan deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.“Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademedeki 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi” adlı çalışma Ercan KARATEKE tarafından 2006 yılında, Mustafa Kemal Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

2004 / 2005 Eğitim Öğretim yılı güz döneminde Antakya’nın merkez ilçesinde seçilen okullarda, Türkçe derslerinde Yaratıcı drama teknikleri kullanılarak, yaratıcı dramanın yazılı anlatım becerilerine olan etkisi sınanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmayla yaratıcı drama teknikleri ile yapılan Türkçe derslerinin, geleneksel yolla yapılan Türkçe derslerine göre yazılı anlatım becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmaya çalışılmıştır.

5.“Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi” adlı çalışma Ahmet GÜNEYLİ tarafından 2007 yılında, Ankara Üniversitesi’nde doktora tezi olarak yapılmıştır.

Araştırma, 2005-2006 öğretim yılının ikinci yarısında on dört haftalık bir dönem boyunca KKTC’de Şehit Tuncer İlkokulu ve Geçitkale İlkokulu’nun 5. sınıf düzeyinde yürütülmüştür.

Araştırmada “öntest-sontest kontrol gruplu deney deseni” kullanılmıştır. Öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri ve tutumları değerlendirilmiştir. Deney grubunda etkin öğrenme yaklaşımı uygulanırken, kontrol grubunda geleneksel yaklaşıma devam edilmiştir. Veriler “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Testi”, “Türkçe Yazılı Anlatım Beceri Testi”, “Türkçe Okuduğunu Anlama Becerisi Tutum Ölçeği”, “Türkçe Yazılı Anlatım Becerisi Tutum Ölçeği” ve “Türkçe Dersi Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir.

Etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubunun akademik başarı düzeyi artmış ve öğrencilerin olumlu tutumlar sergilediği gözlenmiştir. Geleneksel yaklaşımın uygulandığı kontrol grubunda da öğrencilerin son testlerde aldıkları puanlar artmıştır ancak deney grubu ile karşılaştırıldığı zaman sözü edilen puan artışları pek de anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları etkin öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma oranla daha etkili olduğunu göstermiştir.

6.“Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkesinin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Erişiye Etkisi” konulu araştırma, Sedat SEVER tarafından 1993 yılında doktora tez çalışması olarak yapılmıştır.

Bu çalışmayla; Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yönteminin uygulandığı grubun öğrenmede ulaştığı (okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri yönünden) erişim düzeyleri arasında farkın olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma sonuçları, “tam öğrenme” modelinin Türkçe dersinde uygulanarak verimliliği ve etkililiği artıracığı tüm eğitim kademelerinde (İlköğretimden üniversiteye kadar) uygulanabileceği yönünde yorumlanmıştır.

7.“Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışma Songül ÖZDEMİR tarafından 2008 yılında, Gazi Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu araştırma, Orta Öğretim Seçme Sınavı’nda 400 ve üzeri puan almış öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin seviyelerini tespit etmek, OKS sınavının yazılı anlatım becerisini ölçmede yeterli olup olmadığını belirlemek, test şeklinde yapılan sınavda yüksek bir başarı gösteren bu öğrencilerin yazılı anlatımlarında aynı başarıyı gösterip göstermediklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Sonuçta, öğrenciler OKS’de gösterdikleri başarıyı, yazılı anlatımda gösterememişlerdir.

8.“Teorik Gramer Bilgisi ile Yazılı Anlatım Bozukluğu Arasındaki İlişki (İlköğretim II. Kademe Uşak Örneği)” adlı çalışma Mehmet BAHAR tarafından 2006 yılında, Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu çalışma, 2005-2006 eğitim ve öğretim yılında Uşak il merkezinde ilköğretim II. kademesinde 3 okulun 8. sınıfta eğitim ve öğretim gören 45 erkek 45 kız öğrencisi üzerinde, öğrencilerin teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik bir araştırmadır.

Bu çalışmada öğrencilerin kendilerine yönelik hazırlanan ve uygulanan dil bilgisi hedeflerini tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin

yazdıkları metinlerde yaptıkları gramer hataları, anlatım bozuklukları ile yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

9.“Dil Becerilerinin Gelişiminde Öz Güven” adlı çalışma Naile İZİN tarafından 2006 yılında, Gazi Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada ilköğretim Türkçe derslerinde okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi için öz güvenin yeri incelenmiş, dil becerilerinin geliştirilmesi esnasında öğrencilere öz güvenin nasıl kazandırılacağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada dil becerilerinin gelişiminde öz güvenin payı açığa çıkmıştır. İnsanın bütün yönlerindeki gelişimini etkileyen öz güven, dil becerilerinin gelişiminde de önemli rol oynamakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır..

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuçlar ve elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan öneriler yer almaktadır.

IV. 1. Sonuç

Yapılan bu araştırmayla ilköğretim 2005 Türkçe programının yazılı anlatım becerileri ile 1982 Türkçe programının yazılı anlatım becerilerinin ilköğretim okulları erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Deneysel nitelik taşıyan bu araştırmada; yazma eğitiminde hedeflerin gerçekleşmesiyle ilgili erişim düzeyleri yönüyle 1982 ve 2005 Türkçe programlarının karşılaştırılmıştır.

Bu araştırma ile şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1. 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?**
- 2. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi sekizinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ne kadar geliştiriyor?**

3. 2005 Türkçe programına göre verilen yazma eğitimi ile 1982 Türkçe programına göre verilen yazma eğitiminde sekizinci sınıf öğrencilerinin, yazma hedeflerine erişti düzeylerinde anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırma, 2007-2008 öğretim yılının ikinci yarısında on haftalık bir dönem boyunca Bolu il merkezinde bulunan Gazi Paşa İlköğretim Okulu ve Millî Egemenlik İlköğretim Okulu'nun 8. sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Deney grubu olarak Gazi Paşa İlköğretim Okulu'nda okuyan 8/A sınıfı öğrencileri (25 öğrenci), kontrol grubu olarak Millî Egemenlik İlköğretim Okulu'nda okuyan 8/B sınıfı öğrencileri (25 öğrenci) seçilmiştir. Araştırmanın sonuçlarını istenmedik etkilerden arındırmak amacıyla öğrencileri sosyo- ekonomik durum, başarı düzeyi ve miktar bakımından öğretmenleri de kıdem, cinsiyet, yaş gibi nitelikleri yönünden denetlenerek, denk iki örneklem grubu oluşturulmuştur.

Araştırmacı bu çalışmada kullanmak üzere 2005 Türkçe programına uygun eğitim durumları hazırlamıştır. Hedefler belirlenmiş, metinler seçilmiş, etkinlikler hazırlanmış ve değerlendirme süreci planlanmıştır.

Araştırmada “ön test-son test kontrol gruplu deney deseni” kullanılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri değerlendirilmiştir. Deney grubuna 2005 Türkçe programı uygulanırken, kontrol grubuna da 1982 Türkçe programının uygulanmasına devam edilmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin yazılı anlatım becerileri kompozisyon tipi bir değerlendirme testiyle ölçülmüştür. Öğrencilere ön test ve son test olarak verilen “Yazılı Anlatım Becerisi Testi” sonuçları “Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği” (EK1) esas alınarak değerlendirilmiş, elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak yorumlanmıştır.

Grupların denkliliğini göstermede ve araştırmanın sayıtlılarının yanıtlanmasında “t” istatistiğinden yararlanılmıştır.

Birinci alt problem ile deney grubunun yazılı anlatım becerilerine ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı sınınmıştır. Sonuçta, Deney grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

İkinci alt problem ile kontrol grubunun yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçta, Kontrol grubunun lehine yazılı anlatım becerisine ilişkin ön test ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü alt problem ile deney grubu ve kontrol grubunun son testteki yazılı anlatım becerilerine ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Sonuçta, her iki grup arasında yazılı anlatım becerisi açısından kontrol grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu gözlenmiştir. Bu farkın kaynağı özellikle, yazılı anlatımın dış yapıda olduğu; öğrencilerin yazılı anlatımlarının iç yapısı, dil ve anlatımı özelliklerinde bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. Bu farkın özellikle dış yapıda olmasının sebebi, öğretmenlerin bu konuya bakış açılarındaki farklılık olduğu söylenebilir. Bununla birlikte dış yapı, iç yapı ve dil ve anlatım gibi üst beceri gerektirmemesi de diğer bir sebep olarak gösterilebilir.

IV. 2. Öneriler

IV.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

1. Öğretmen, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirebilmek için öğrencilerinin derse etkin bir şekilde katılımını sağlamalı, öğrencilerin birikim, düzey ve ilgilerini dikkate almalı, sınıfta zevkli bir ortam yaratarak öğrencinin öğrenme etkinliklerine isteyerek katılmasını sağlamalıdır.
2. Dersler öteki dil becerileri olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, dil bilgisi etkinlikleriyle desteklenmelidir.
3. Ana dili öğretmeni ders yılı başında yapacağı tüm etkinlikleri plânlamalı ve uygulamalarını bu planlar doğrultusunda yapmalıdır. Bunlarla ilgili gelişmeleri plânları içine eklemelidir.
4. Öğretmenler, 2005 Türkçe programına ilişkin yeterli bilgi ve becerilerle donatılmak üzere hizmet içi eğitim süreçlerinden geçirilmeli ve programı uygulamada istekli hale getirilmelidir.
5. Öğrenciler, orta öğretim kurumlarına girebilmek için seviye belirleme sınavına tâbi tutulmaktadır. Bu sınav test şeklinde olduğu için öğrencilere, daha çok teste yönelik çalışmalar yaptırılmaktadır. Bu da öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple öğretmen, öğrencilerin yazılı anlatımın dil gelişimi üzerindeki önemini kavramaları için öğrencilerine fırsat buldukça uygulama çalışması yaptırmalıdır. Bu yazma çalışmaları, sadece Türkçe

dersiyle sınırlı kalmayıp farklı diğer branş öğretmenlerinin iş birliğiyle diğer tüm derslerde de yazılı anlatım etkinliklerine yer verilmeli, öğrencilerin bu yöndeki eksiklikleri giderilmeye çalışılmalıdır.

6. Yazma süreci üst düzey beceri gerektirdiği için, öğretmen değişik yöntem ve tekniklerle öğrencileri güdülemeli, öğrenciler yazılı anlatım sürecine katılmakta isteksiz olmaktadır. Bu sebeple öğretmen, öğrencilerini cesaretlendirmeli ve onların öz güvenlerini geliştirecek önlemleri almalıdır.

7. Öğretmenler, yazma eğitimiyle ilgili olarak zaman zaman uygulamalı hizmet içi eğitimlerle desteklenmeli, çağdaş yazma yöntemleriyle tanıştırılmalıdır.

IV.2.2. Yeni Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. 2005 Türkçe programındaki yazma eğitimine yönelik olumsuz durumlar çeşitli araştırmalarla tespit edilerek programdaki aksayan yönler ortaya konabilir.

2. Daha geniş gruplar üzerinde deneysel çalışmalar yapılabilir.

3. Öğretmenlerin 2005 Türkçe Programının uygulanması sırasında yazma eğitimiyle ilgili karşılaştıkları sorunları tespit etmeye ve çözüm önerileri geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

4. 2005 Türkçe programında yazılı anlatım çalışmalarını iç yapı, dil ve anlatım yönünden değerlendirecek deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

AĞCA, Hüseyin. **Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı**. Ankara: AYK Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2001.

AKTAŞ, Şerif ve GÜNDÜZ Osman. **Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.

AKYOL, Hayati. **Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2006.

AKYÜZ, Yahya. **Türk Eğitim Tarihi M. Ö. 1000- M.S. 2008**. Ankara: Pegem Akademi, 2008.

ANILAN, Hüseyin. **Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Kelime Ağı Oluşturma Yönteminin Etkililiği**. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005

BAHAR, Mehmet. **Teorik Gramer Bilgisi ile Yazılı Anlatım Bozukluğu Arasındaki İlişki (İlköğretim II. Kademe Uşak Örneği)**. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

CALP, Mehrali. **Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi**. Konya: Eğitim Kitap Evi, 2007.

CEMİLOĞLU, Mustafa. **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. İstanbul: Alfa Yayınları, 2001.

ÇELENK, Süleyman; TERTEMİZ, Neşe ve KALAYCI, Nurdan. **İlköğretim Programları ve Gelişmeler**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

DEMİREL, Özcan. **Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegema Yayıncılık, 1999.

----- . **Türkçe Programı ve Öğretimi**. Ankara: Usem Yayınları, 1994.

GÜNEYLİ, Ahmet. **Etkin Öğrenme Yaklaşımının Anadili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

İZİN, Naile. **Dil Becerilerinin Gelişiminde Öz Güven**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

KANTEMİR, E. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: 1998.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal. **Kompozisyon Sanatı**. İstanbul: İnkılâp Yayınevi, 1992

KARAKUŞ, İdris. **Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi**. Ankara: Pegema Yayıncılık, 2005.

KARATEKE, Ercan. **Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademedeki 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi**. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

KAVCAR, Cahit; OĞUZKAN, Ferhan; ve SEVER, Sedat. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Engin Yayınevi.

KIBRIS, İbrahim “ Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretimde İzlenen Dil Politikaları ve Toplumbilim Özelinde Ders Kitapları Üzerindeki Etkileri”. Yayımlanmamış Bitirme Tezi, **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**, 1986.

KILIÇ, Atilla ve AKYOL Hayati. **İlköğretimde Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegema Yayıncılık, 2007.

KIRBAŞ, Abdulkadir. **İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

KURT, Mustafa; ALTAY Jülide; KARA Mehmet. **İlköğretim 8 Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı**. İstanbul: Batu Yayıncılık, 2008.

KÜLTÜR BAKANLIĞI, **Ortaokul Programı**. İstanbul: Devlet Basımevi, 1938.

MAARİF VEKALETİ, **Ortamektep Müfredat Programı**. İstanbul: Devlet Matbaası, 1930.

MEB, **Ortaokul Programı**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1962.

MEB, **İlköğretim Programı**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 2000.

MEB, **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2006.

ÖZBAY, Murat. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I**. Ankara: Öncü Kitap, 2006.

ÖZDEMİR, Emin. **Sözlü Yazılı Anlatım Sanatı**. İstanbul: Remzi Kıtapevi, 1999.

ÖZDEMİR, Songül. **Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir İnceleme**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

SEVER, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anadolu Yayıncılık, 1997.

TAZEBAY, Atilla ve ÇELENK, Süleyman. **Türkçe Öğretimi İlke- Yöntem- Teknikler**. Ankara: Maya Akademi, 2008.

TEMİZKAN, Mehmet. **Yazılı Anlatım Etkinliği Çerçevesinde Türkçe Öğretmenlerinin Çalışmalarına İlişkin Bir Değerlendirme.** Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

TEMİZYÜREK, Fahri ve BALCI, Ahmet. **Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları.** Ankara: Nobel Yayıncılık, 2006.

ÜNALAN, Şükrü. **Türkçe Öğretimi.** Ankara: Nobel Yayıncılık, 2001.

YALÇIN, Alemdar. **Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar.** Ankara: Akçağ Yayınları, 2001.

YANGIN, Banu. **Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi.** Ankara: Dersal, 2002.

YILDIZ, C. **Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi.** Ankara: Pegema Yayıncılık, 2006.

İNTERNET ADRESLERİ

GÖĞÜŞ, Beşir. **Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimine Tarihsel Bir Bakış,** <http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/Gogus.pdf>, 2009.

www.tdk.org.tr.

EKLER

EĞİTİM DURUMU- 1

DERS: TÜRKÇE

SINIF: 8

SÜRE: 5 SAAT

KAZANIMLAR

YAZMA

2. Planlı yazma

2.6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

2.10. Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.

2.12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı türlerde metinler yazma

3.1. Olay yazıları yazar.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

6.1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

GÜNEŞ BATTI

Her sabah güneşin aynı saatlerde doğmasına alışık olan ihtiyar dünyamız, genç olduğu yıllarda bir sabah, güneşi her zamanki yerinde görememiş. İnsanlar ise bu durum karşısında hayret içinde, şaşkın ördekler gibi kafaları yukarıda dolaşmışlar bütün sabah. Güneşi arayanlar birbirlerine çarpmış sokaklarda. Kafaları yarılmış, gözlükleri kırılmış. Güneş yok. Işık da yok. Her yer karanlık, Ay, gecenin bütün yorgunluğuna rağmen evine gidememiş o sabah. Yorgun, sönük ışıklarını yeryüzüne göndermeye devam etmiş mecburen. Okullar tatil olmuş güneşsizlikten. Çocuklar çok sevinmiş önce fakat sonra oyunlar da tatil olmuş.

Güneş yok. Işık yok. Tabii oyunlar da yok olmuş. Güneşsiz sabahlar güneşsiz sabahları kovalamış günlerce, insanlar karanlığa, ay da yorgunluğa alışmış. Bir tek çocuklar oyunsuzluğa alışamamış. Önceleri karanlıkta oynamaya çalışmışlar ama olmamış. Mesela saklambaç oynarken ebe, saatlerce saklanan çocukları arıyormuş. Sonunda çocuklar kendiliğinden çıkıyorlarmış saklandıkları yerlerden. Uzun eşek oynarken eşeğin sırtına atıyoruz, diye yanlışlıkla kaldırıma düşüyormuş çocuklar. Ağlaya ağlaya eve koşup anne babalarından güneşi istiyorlar fakat yalnızca nasihat alıyorlarmış. Çocuklar günlerce beklemişler ve sonunda, bu oyun işi güneşsiz olmayacak, diyerek aralarında bir grup kurup güneşi aramaya karar vermişler.

(Çocuklar daha sonra neler yapmış olabilir? Tahminlerinizi yazınız.)

Hazırlıklar günlerce sürmüş, çantalar büyük bir dikkatle hazırlanmış. Güneşin nerede olabileceği tartışılmış ve nihayet hareket günü gelmiş. Çocuklar yüklenmiş çantalarını, düşmüşler yollara. Ara ara dağlar geçmişler, denizler

aşmışlar. Ama ne yazık ki değil güneş, güneşin gölgesini bile bulamamışlar. Tam ümidi kesip geri döneceklerken ileride bir tepenin arkasında ölü, solgun bir ışık görmüşler. Çantalarını atıp var güçleriyle koşmuşlar o tepenin arkasına. Bir de ne görsünler? Güneş yorgun ve hasta öylece duruyor. Alışageldikleri pırıl pırıl, sapsarı güneş gitmiş; yerine gri ve hastalıklı bir güneş gelmiş, oracıkta yatıyor.

- Ne oldu sana, diye sormuş çocuklar hep bir ağızdan.

Zorlukla doğrulmuş güneş, gri yüzünü çocuklara çevirip, “Çok yoruldum.” diyebilmiş sadece. Sonra, eskiden mavi olan gözlerini kapatmış ve derin bir uykuya dalmış. Gözleri dolu dolu olan çocuklar oracığa oturup ne yapabileceklerini tartışmaya başlamışlar. Birisi:

- Hemen koşup bir doktor çağıralım, demiş.
- Olmaz, demiş başka bir çocuk. Vaktimiz yok. Hem doktorlar, hastalanmış bir güneşe ne yapabilirler ki? Çaresizlik içindeki çocuklar dakikalarca tartışmışlar. Tam ümitlerini kesip ağlamaya başlayacaklarken güneş gözlerini hafifçe aralayıp:
- Gökkuşağı, birazcık gökkuşağı lütfen, diye inlemiş.

Çocuklar kulaklarına inanamayarak gökkuşağını nerede bulabileceklerini tartışmaya başlamışlar. Sonra çantalarını sırtlarına vurup bu sefer gökkuşağını peşine düşmüşler.

(Çocuklar daha sonra neler yapmış olabilir? Tahminlerinizi yazınız.)

Dağların arkasını, dereleri, tepeleri aşmışlar birazcık gökkuşağı bulamk için. Derken koca bir ormanın koca tepesinde dev bir gökkuşağı örmüşler. Gözleri sevinç ve pırıltıdan parlayan çocuklar koşup neşeyle kucaklamışlar gökkuşağını. Ve altında dakikalarca dans etmişler. Birbirilerine sevgiyle sarılıp neşeli şarkılar söylemişler.Sonra bir çocuk:

- Seni güneşe götüreceğiz, diye bağırmış.

- Güneş mi, diye bağırmış gökkuşağı. Eski dostum güneş. Ben de ne zamandır kendisini göremiyor, başına bir şey gelmiş olmasından korkuyordum. Sizin büyükleriniz sigaralarıyla gökyüzünü kirleteli beri güneşle sarılıp dans ettiğimiz yerler çok azaldı. Yaşamamız için benimle o, birbirimize sarılıp dans etmeliyiz. Yoksa o da ölür, ben de demiş. Çocuklar:
- Tamam işte, demişler. Güneş bir tepenin arkasında ölümü bekliyor, artık gökyüzüne çıkıp dünyayı ısıtacak gücü kalmamış. Bizden seni bulmamızı istedi. Ne olur koşalım, çabucak ona gidelim. Gökkuşağı endişeyle:
- Yolu gösterin derhâl gidelim. Benim de kuvvetim tükenmek üzere, demiş.

(Bu bölümden sonra olaylar nasıl gelişmiş olabilir? Tahminlerinizi yazınız.)

Çocuklar düşmüşler gökkuşağını önüne. Dereler, tepeler aşarak güneşin arkasında olduğu tepeyi bulup göstermişler.

- *İşte, demişler. Güneş bu tepenin arkasında.*

Gökkuşığı çocuklardan ayrılıp varmış o tepenin arkasına. En sıcak, en canlı renklerini parlatmış. Bir hareket olmamış önce, çocuklar endişelenmiş. Fakat biraz sonar o sıcaklığını ve rengini neredeyse unuttukları güneş, neşeli rengiyle boyayıvermiş gökyüzünü sarı ve sıcak.

Çocuklar, iki eski dostun birbirine hayat vererek sarılmalarını ve dans etmelerini neşeyle ve sevgiyle izlemişler. Onlar dans ettikçe dünya o loş ve kasvetli renginden kurtulup gökkuşağının o çılgın renklerine bürünmüş yeniden, güneş ve gökkuşağı el ele bağırılmışlar gökyüzünden:

- Koşun yaşadığınız yerlere geri dönün ve anlatın.

(Gökkuşağı ve güneş çocuklardan neler istemiş olabilir? Tahminlerinizi yazınız.)

Herkes bilsin ki böyle sorumsuzca her şeyi kirlettikçe biz fazla yaşayamayız. Yaptığınız her harekette bunu hatırlayın ve ona göre davranın, deyip ele ele uzaklaşmışlar gökyüzünün uzaklarına doğru, neşe ve parıltı saçarak.

Bedrettin KARAÇAM

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri

cevaplardan hareketle doğanı kirletilmesinin ve doğadaki kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin doğuracağı sonuçları onarlın tartışmalarını sağlayınız.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin metni tahmin ederek okuma yöntemiyle okumalarını ve metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunmalarını sağlamak amacıyla onlardan metnin başlığına ve metinle ilgili görsel unsurlara bakmalarını isteyiniz. Bunlardan hareketle öğrencilerinizin metnin içeriğinin ne olabileceğine yönelik tahminlerde bulunmalarını isteyiniz. Okuma sürecinde metinde belirtilen yerlerde durarak “ Sizce bundan sonra ne olabilir?” sorusunu öğrencilerinize yöneltiniz ve onarlın metnin devamı ile ilgili tahminlerini yazmaları için onlara zaman tanıyınız. Öğrencilerinize tahminlerini yaparken metindeki ipuçlarından yararlanmaları konusunda yönlendiriniz. Daha sonra metinde verilen bölümleri okuyarak öğrencilerinizin tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamalarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle metinde “ Doğayı bilinçsizce kirletirsek hiç istemediğiniz durumlarla karşı karşıya kalabiliriz.” biçiminde bir ana fikir cümlesine ulaşılabileceğini onlara vurgulayınız.

Öğrencilerinizin metindeki anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirlemelerini sağlamak amacıyla onlara, “ Bu masaldaki anlatım kaçınıcı şahsın ağzından yapılmıştır?” sorusunu yöneltiniz. Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle metindeki anlatımın 3. şahsın ağzından yapıldığını metindeki fiil kilerinden de yararlanarak sezdiriniz Metindeki anlatıcının genellikle “görememiş, kırılmış, gidememiş” gibi “öğrenilen/ duyulan geçmiş zaman” kipiyle çekimlenmiş fiilleri kullanarak masaldaki olayları şahsen görmediğini hissettirdiğine dikkat çekiniz. Daha sonra öğrencilerinize “ Bu masaldaki olayları siz yaşasaydınız nasıl anlatırdınız? Sorusunu yönelterek onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onarla aşağıdaki soruları yöneltiniz:

1. Okuduğunuz metinde güneşin olmaması sonucunda ne gibi sorunlar ortaya çıkıyor?
2. Metne göre güneşin yorgun olmasının sebepleri nelerdir?
3. Metnin sonunda güneş çocuklardan en yapmalarını istiyor? Niçin?
4. Sizce metindeki olaylar bir gün gerçekten yaşanabilir mi? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.

Öğrencilerinizin metnin türüyle ilgili özellikleri kavramalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz:

1. Okuduğunuz metin ağırlıklı olarak bir olayı mı yoksa duygu ve hayalleri mi anlatıyor?
2. Metinde size olağanüstü gelen olay veya durumlar var mı? Varsa bunlar nelerdir?
3. Okuduğunuz metinde olayların geçtiği yer ve zaman tam olarak belli mi? Neden?

Öğrencilerinizin sorulara verdikleri cevaplardan hareketle onlara okudukları metnin türünün “masal” olduğunu vurgulayınız. Daha sonra onlara masalın olaya dayalı bir tür olduğunu ve masallarda olağanüstü olay ve durumlara sıkça yer verildiğini belirtiniz. Okudukları metinden de örnekler vererek masallarda yer ve zaman unsurlarının çok genel ifadelerle (“dünyamız genç olduğu yıllarda”, “ ara ara dağlar geçmişler, denizler aşmışlar” vb.) verildiğine öğrencilerinizin dikkatlerini çekiniz.

Öğrencilerinizin metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretmelerini sağlamak amacıyla onlara metindeki sorunun ne olduğunu sorunuz. Öğrencilerinize bu sorunun çözülmesi veya hiç yaşanmaması için ne gibi çözümler üretebileceklerini sorunuz. Her öğrencinize söz hakkı tanıyarak çözüm önerilerini serbestçe ve kendilerine özgü cümlelerle ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metinle ilgili görsel öğeleri yorumlamalarını sağlamak amacıyla onlardan metnin bulunduğu sayfalardaki resimlere bakmalarını ve bu resimlerin kendilerinde uyandırdığı duygu, düşünce, hayal ve izlenimleri ifade etmelerini isteyiniz. Daha sonra bu resimlerle metnin içeriği arasında ne gibi bir ilişkinin bulunduğunu sorarak öğrencilerinizin bu ilişkiyle ilgili düşüncelerini ifade etmelerini sağlayınız.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak amacıyla onlardan aşağıda verilen konulardan birisi hakkında üç dakikayı aşmayan bir konuşma hazırlamalarını isteyiniz.

- Çevrenin korunmasıyla ilgili bir kampanya başlatmak istiyorsunuz. Bu amaçla bulunduğunuz yerin belediye başkanını ikna etmeniz gerekiyor.
- Çevrenizi kirleten ve doğaya zarar veren bir kişiyi mantıklı bir şekilde ikna etmeniz gerekiyor.
- Çevreyi koruma derneği kurmak için sınıf arkadaşlarınızı ikna etmeniz gerekiyor.

Öğrencilerinizi seçtikleri konuyla ilgili konuşmalarını ikna etme yöntemiyle yapmaları, konuşmalarını yaparken yapmacılıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşmaları ve dinleyicilerle göz teması kurmaları konusunda yönlendiriniz.

YAZMA

Öğrencilerinizin olay yazıları (masal) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan aşağıdaki durumlardan birini seçerek bir masal yazmalarını isteyiniz.

- Bir gün uyandığınızda dünyada hiçbir bitkinin kalmadığını görüyorsunuz.
- Bir akşam karanlık bastırıldığında yıldızların ve ayın gökyüzünde olmadığını görüyorsunuz.
- Bir gün dünyadaki bütün denizler ve bütün su kaynakları buharlaşıyor. Dünyada bir damla suyun kalmadığını görüyorsunuz.

Öğrencilerinizi masallarını yazarken masallarda kullanılan kalıplaşmış ifadelerden yararlanmaları, atasözü, deyim ve söz sanatkârını uygun durumlarda kullanarak anlatımlarını zenginleştirmeleri, yazılarına konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulmaları ve metinlerini yaratıcı yazma yöntemiyle yazmaları konusunda yönlendiriniz.

[!] Aşağıda daha önceki sınıflarda ele alınan yazım kurallarını (kısaltmalar ve kısaltmalara getirilen eklerin yazımı) öğrencilerinize hatırlatmanız amacıyla birtakım

bilgiler verilmiştir. Gerekli gördüğünüz durumlarda bu bilgilerden yararlanabilirsiniz.

- TSE'nin çalışmaları bir rapor hâlinde yayımlandı.

Açıklama TDK'nin başkanı tarafından yapıldı.

TÜBİTAK'ın yarışmasında dereceye girenlere ödülleri dağıtıldı.

(Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları genellikle her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır. Büyük harflerle yapılan kısaltmalarda gelenekleşmiş örneklerin dışında nokta kullanılmaz ve bu kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır. Bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır. Sert ünsüzle biten kısaltmalar ek aldıklarında okunuşta tonsuz ses tonlulaştırılmaz.)

- Okulun duvarını 20 cm daha yükseltmek istediler.

İzmir'e 120 km kaldığını öğrenince sevindi.

Annem 2 kg elma almamı istedi.

(Element ve ölçülerin uluslar arası kısaltmaları kabul edilmiştir.)

- Prof. Ahmet Yılmaz'dan randevu almışlar.

Kitapların hepsi İng. den çevrilmişti.

(Yukarıdaki maddelerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük, cins isim ise ilk harf küçük olur. Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır. Sonunda nokta bulunan kısaltmalar kesmeyle ayrılmaz.)

Öğrencilerinizin konuyla ilgili bilgilerini uygulamalarını sağlamak amacıyla onlardan 7. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin cümlede anlatım bozukluğuna neden olan kullanımları(cümlelerin anlamıyla ilgili anlatım bozuklukları belirlemelerini sağlamak amacıyla onlar aşağıdaki aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Bay Yanlış ile Bay Doğru

1.Öğrencilerinize birlikte bir oyun oynayacağınızı söyleyerek bu oyunun adının “ Bay Yanlış ile Bay Doğru’nun Serüvenleri” olduğunu belirtiniz. Bu oyunda onar lın rolünün sizin, yani Bay Yanlış’ın yaptığı anlatım bozukluklarını düzeltmek olduğunu vurgulayınız.

2. Öğrencilerinizi biraz sonra yapacağınız konuşmadaki anlatım bozukluklarını not etmeleri ve bu yanlışların nedenlerinin neler olduğunu tespit etmeye çalışmaları konusunda yönlendiriniz.

3. Öğrencilerinize aşağıda verilen konuşma metnini okuyunuz.

Sevgili Bay Doğru,

Şimdi şu anda benim yanlış ve hatalarımı bulmak için beni dikkatlice ve kulağını dört açarak dinlediğini biliyorum. Ama üzgünüm, bu konuşmamda senin beklediğin söylev ve yanlışlarını yapmayacağım. Konuştuklarımda değil bir hata birkaç tane bile bulamayacaksın. Yani söylemek istediğim gözünü dört açman anlamsız. Şunu da söylemek isterim insan alçakgönüllü olmalı. Eminim ki benim konuşmamda da bazı yanlışlar olabilir. Çok insan konuşunca elbette bazı yanlışlar yapılabilir. Bu nedenle yanlışlarımı çok küçümsememeni isterim. Hoşça kal, sevgili dostu Bay Doğru. Unutma ben yoksam sen de yoksun.

4. Öğrencilerinizden aldıkları bu notlarla ilgili düşüncelerini ifade etmelerini isteyerek onların bir cümlenin anlamında ne gibi bozukluklar olabileceğini sezmelerini ve bu konuyla ilgili olarak tartışmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin etkinlikte ulaştıkları sonuçlardan hareketle cümlenin anlamıyla ilgili anlatım bozukluklarının gereksiz kelime kullanımından, bir kelimenin yanlış yerde kullanılmasından, kelimelerin yanlış anlamlarda kullanılmasından, anlamca çelişen kelimelerin bir arada kullanılmasından, deyimlerin yanlış anlamda veya yapılarının değiştirilerek kullanılmasından ya da yapılan mantık yanlışlarından kaynaklandığını öğrencilerinize sezdiriniz. Bu amaçla metindeki aşağıda verilen yanlış kullanımlardan yararlanınız.

- Gereksiz kelime kullanımı (şimdi/ şuanda, yanlış/ hatalarımı)
- Kelimelerin yanlış yerde kullanılması (çok insan konuşunca elbette bazı yanlışlarda yapabilir.)
- Kelimelerin yanlış anlamda kullanılması (söylev/ küçümseme)
- Anlamca çelişen kelimelerin bir arada kullanılması (eminim ki konuşmamda da bazı yanlışlar olabilir.)
- Deyimlerin yanlış anlamda veya yapılarının değiştirilerek kullanılması (kulağını dört açarak dinlediğini/ Yani söylemek istediğim gözünü dört açman anlamsız.)
- Mantık yanlışlıkları (Konuştuklarımda değil bir hata birkaç tane bile bulamayacaksın.

Öğrencilerinizin konuyla ilgili öğrendiklerini uygulamalarını sağlamak amacıyla onlardan 8, 9 ve 10. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

1. ETKİNLİK: Çalışma kitabındaki fotoğraflardan hareketle verilen cümleleri tamamlayınız.

a. Eğer denizlerimizi kirletmeye devam edersek gelecekte

.....

b. Eğer ormanlarımızı korumazsak gelecekte

.....

2. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin anlamalarını tahmin ederek hangi anlamda (gerçek, mecaz anlam ve terim anlamı) kullanıldıklarını belirleyip yazınız.

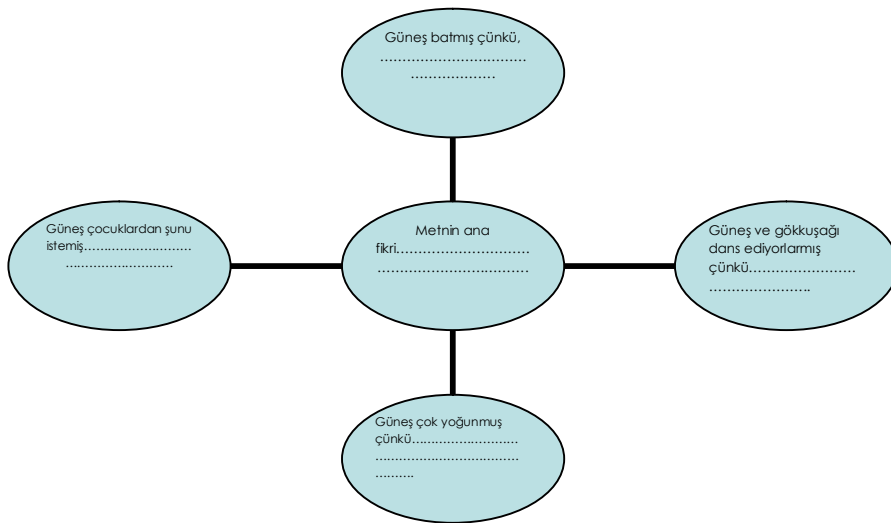
a. Ağlaya ağlaya eve koşup anne babalarından güneş istiyorlar fakat nasihat alıyorlarmış.

.....

b. Onlar dans ettikçe dünya o loş ve kasvetli renginden kurtulup gökkuşağının o çılgın renklerine bürünmüş yeniden.

.....

3. ETKİNLİK: Okuduğunuz metne göre aşağıda verilen boşlukları doldurunuz ve metnin ana fikrini yazınız.

4. **ETKİNLİK:** Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki bölümü birinci şahsın ağzından tekrar yazınız.

“ Hazırlıklar günlerce sürmüştü. Çantalar büyük bir dikkatle hazırlanmış. Güneşin nerede olabileceği tartışılmış ve nihayet hareket günü gelmişti. Çocuklar yüklenmiş çantalarını, düşmüşler yollara. Ara ara dağlar geçmişler, denizler aşmışlar. Ama ne yazık ki değil güneş, güneşin gölgesini bile bulamamışlar.”

.....

.....

.....

.....

.....

5. **ETKİNLİK:** Okuduğunuz metinden hareketle aşağıda verilen boşlukları doldurunuz.

- Metindeki olayın geçtiği yer

.....

- Metinde yer alan şahıs ve varlıklar

.....

- Metindeki olayın geçtiği zaman

.....

- Metindeki olay

.....

6. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki söz sanatlarını bularak bu söz sanatlarının cümlelerin anlatımına nasıl bir katkıda bulunduğunu yazınız.

a. “ Ay, gecenin bütün yorgunluğuna rağmen gidememiş o sabah.”

.....

b. “ Ne yazık ki değil güneş, güneşin gölgesini bile bulamamışlar.”

.....

c. “ Zorlukla doğrulmuş güneş, gri yüzünü çocuklara çevirip. ‘ Çok yoruldum.’ diyebilmiş sadece.

.....

d. Mesela saklambaç oynarken ebe saatlerce saklanan çocukları arıyormuş.”

.....

7. ETKİNLİK: Aşağıda kısaltmaların yazımıyla ilgili kurallar verilmiştir. Bu kuralara uygun kısaltmaların geçtiği cümleler yazınız.

a. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları genellikle her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır.

.....

b. Element ve ölçülerin uluslar arası kısaltmaları kabul edilmiştir.

.....

- c. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla element ve ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük cins isim ise ilk harf küçük olur.
-

8. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğuna neden olan kullanımları belirleyerek cümleleri düzeltiniz.

- a. Aşağı yukarı bundan tam üç yıl önce taşındı.
-

- b. Amacına ulaşabilmek için bütün zorlukları gözden çıkardı.
-

- c. Bahçelerindeki bulunan çiçekleri her gün sular.
-

- d. Yeni okula gelmiştim ki kitabımı unuttuğumu fark ettim.
-

9. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerde yanlış anlamda kullanılan kelimelerin doğrularını yazınız.

a. Ünlü yazar lise öğretimini Ankara’da tamamlamış.

.....

b. Küçük kızın saçları hayli büyümüş.

.....

c. Hafta sonu fidan ekmek için koruluğa gideceğiz.

.....

d. En kısa zamanda resim çektirip müdüre vermeliyim.

.....

10. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi veya hangileri atılırsa cümlelerdeki anlatım bozuklukları giderilebilir? Atılacak kelimelerin altındaki numarayı daire içine alınız.

a. Arkadaşlarıyla birlikte pikniğe gitmeyi çok sever.

1 2 3 4

b. Arkadaşının geldiğini duyunca hiç vakit kaybetmeden hemen yola

1 2 3 4

çıktı.

c. Ödevlerini günü gününe, hiç aksatmadan yapıyor.

1 2 3

d. Bu eski ve tarihî bölgeyi gezme için aylar lazım.

1 2 3 4 5

EĞİTİM DURUMU- 2**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama****1.11.** Yazım ve noktalama kurallarına uyar.**2. Planlı yazma****2.6.** Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.**2.10.** Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.**2.12.** Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı türlerde metinler yazma

3.4. Şiir yazar.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

6.1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

YEDİGÖLLER'DE SONBAHAR

O sabah erkenden koyulduk yola.
Bir çınar seslendi: Uğurlar ola
Açtı sinisini bize ormanlar,
Başladı birden eşsiz sonbahar...
Altımızda yapraklardan bir halı,
Söyledi sular en eski masalı.
Bakarken ağaca dalgın dalgın,
Duyduk hüznünü solan yaprakların.
Gölgeli ve kuytu yollardan geçtik,
Göründü bir ara sonsuz mavilik...
Sonra bir sevinç sardı gönülleri,
Bulduk karşımızda Yedigöller'i...
Değişti birden tabiatın görünüşü,
Başladı ansızın bir renk cümbüşü.
Sihirli bir fırça değmiş her yere,
O eşsiz güzellik sinmiş renklere.
Kırmızısı, sarı ve yeşili,
Büyüledi bizleri bir şiir gibi.
Koro hâlinde dallar derin derin,

Söyledi şarkısını mevsimlerin.

Doldu içimize toprak kokusu,

Dünyaya yeniden bir gelişti bu.

Kapıldık durgun suların sihrine,

Bir el tutup çekti bizi derine...

Bir başka âlemde dalgın yürüdük,

Göklerle kucaklaşmış dallar gördük.

Geçtik ürpererek eski bir köprüyü,

Her yer aydınlandı, çözüldü büyü.

Meğer bu güzel, bu canım vatana,

Ne cömert davranmış tabiat ana?

Taşına, toprağına şiirler katmış,

Yeryüzünde böyle bir cennet yaratmış,

Bir yer ki yalnız rüyada görülen,

Sular içtik ağaçlardan dökülen.

Yeşil, mavi sular, altın yapraklar,

Başkaydı Yedigöller’de son bahar.

Orada gördük güneşin saltanatını,

Işıkların renklerle vuslatını.

Dillerde eski sevdaların tadı,
Herkes ömrünü yeniden yaşadı.
Daldan dala söylediği kuşların,
Eşsiz senfonisiydi sonbaharın.
Derken o güzelim saatler geçti,
Döndük bir rüyadan uyanır gibi.
Yedigöller’de yedi iklim yaşadık.
Mutluyuz öylesine fakat ne yazık,
Gelmez bir daha böyle bir sonbahar,
İnsan o saltanatı bir defa yaşar.

Ümit Yaşar OĞUZCAN

Konuşma becerisi için hatırlatma

[!] öğrencilerinizden mevsimleri anlatan manzara resimleri ya da fotoğrafları getirmelerini isteyiniz.

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin şiiri okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin şiiri sesli kuma yöntemiyle okumalarını sağlayınız. Bu amaçla siz şiiri bir kez örnek olarak okuduktan sonra öğrencilerinizden birkaçına şiiri sesli olarak okutunuz. Öğrencilerinizi şiiri okurken doğru telaffuz etmeleri v sözün ezgisine dikkat ederek okumaları konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve elime gruplarının anlamalarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin konusunu belirlemelerini sağlamak amacıyla onlara “Şiirde anlatılanlardan hareketle şiire hâkim olan duygu ve düşünceleri bir cümle ile çözümlmek isteseydiniz bu cümle ne olurdu?” sorusunu sorunuz. Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle şiirde “ Yedi göller de, sonbahar mevsimiyle birlikte doğanın geçirdiği değişimler ile onun muhteşem bir görüntüye bürünmesi ve bu manzara karşısında şairin hissettiği duyguların anlatıldığı” sonucuna ulaşmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin okudukları şiirdeki öznel ve nesnel yargıları ayırt etmelerini sağlamak amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz:

1. Şair, “ Altımızda yapraklardan bir halı” di<esiyle ne anlatmak istemektedir? Açıklayınız.
2. Şair, şiirde sonbaharda hangi ayrıntılara yer vermiştir?
3. Sonbahar mevsimi şairde hangi duyguları uyandırıyor?
4. Sonbahar mevsimi sizde hangi duyguları uyandırıyor? Şiirdeki duygularla karşılaştırarak anlatınız?
5. Siz bir şair olsaydınız hangi mevsimin şiirini yazmak isterdiniz? Niçin?

Öğrencilerinizin metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark etmelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark etmelerini sağlamak amacıyla onlardan 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları aldıktan sonra onlara bu varlıklara insana özgü hangi özelliklerin verildiğini ve bunun anlatımı nasıl etkilediğini sorunuz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle söz sanatlarının anlatıma olan katkısını sezmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koymaların sağlamak amacıyla onlara metne neden “ Yedigöller’de Sonbahar” başlığının verildiğini sorunuz. Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle başlığın metnin içeriğiyle olan ilişkisini tartışmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin okudukları metne farklı başlıklar bulamalarını sağlamak amacıyla onlardan metnin içeriğine uygun başlık önerilerini söylemelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin önerdikleri başlıkları tahtaya yazarak metnin içeriğine en uygun olanlarını sınıf oylamasıyla seçiniz.

Öğrencilerinizin okudukları metinde geçen kelime, deyi ve atasözlerini cümle içinde kullanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin duygu, izlenim, haya ve deneyimlerini sözlü olarak, ifade etmelerini sağlamak amacıyla onlardan getirdikleri manzara görsellerini bir süre incelemelerini isteyiniz. Daha sonra öğrencilerinizin görsellerle ilgili duygu ve düşüncelerini güdümlü konuşma yöntemiyle ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizi konuşurken Standart Türkçe ile konuşmaları, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları, karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşmak konusunda yönlendiriniz.

YAZMA

Öğrencilerinizin şiir yazmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinlikleri yaptırınız.

Mevsimlerin Dili

1. Öğrencilerinizden 7. etkinlikte verilen boşluklara mevsimlerin kendilerinde çağrıştırdığı kelime ve kavramları yazmalarını isteyiniz.
2. Öğrencilerinize bu mevsimlerden en çok hangisinin kendilerini etkilediğini sorunuz.
3. Öğrencilerinizden yazdıkları çağrışımlarda hareketle bir şiir yazmalarını isteyiniz.
4. Öğrencilerinizden şiirlerinin yaratıcı yazma yöntemiyle yazmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizi şiirlerini yazarken atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımlarını zenginleştirmeleri ve şiirlerine konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulmaları konusunda uyarınız.

[!] Aşağıda daha önceki sınıflarda ele alınan yazım kurallarını (büyük harflerin kullanımı) öğrencilerinize hatırlatmanız amacıyla birtakım bilgiler verilmiştir. Gerekli gördüğünüz durumlarda bu bilgilerden yararlanabilirsiniz.

- Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece

Bilmiyorum ne hâldeyim

Gidiyorum gündüz gece

(Âşık Veysel)

(Dizeler genellikle büyük harflerle başlar.)

- Orhan Veli Kanık, şiirin biçim olarak değişmesi gerektiğini savunmuştur.
Ayten Hanım'ın söyledikleri unutulmayacak sözlerdi.

Kitap, Türklerin Orta Asya'daki yaşantılarını anlatıyor.

Suudi Arabistan Arap Yarımadası'nda yer alır.

Deyimleri ve atasözleriyle Türkçe zengin bir dildir.

Ay, Dünya'nın etrafında dönerken Güneş'in etrafında da dönmüş olur.

Sınıfça Ankara Kalesi'ne gezi düzenledik.

Türkiye'nin en büyük kütüphanesi Millî Kütüphane'dir.

Yeni Medeni Kanun, kadınlara pek çok haklar tanıyor.

Edebiyatımızın en önemli romanlarından birisi olan Mai ve Siyah, Halit Ziya
Uşaklıgil'indir.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı her yıl coşkuyla kutlanır.

Türk milletinin kaderi kurtuluş Savaşı'yla değişti.

(Özel adlar (kişi ad ve soyadları, saygı sözleri, unvanlar, millet, boy, dil ve lehçe adları, devlet adları, yer adları vb.) büyük harfle başlar.)

- İstanbul, 29 Mayıs 1453 Salı günü Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedildi.
(Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.)

- Kızının sınıfı II. Blok'taymış.
(Levhalar ve açıklama yazıları büyük harfle başlar.)

- Kitap, bildiri, makale vb.' nde ana başlıkta bulunan kelimelerin tamamı, alt başlıkta bulunan kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.
- Kitap, dergi vb.' nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.' nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar.

Öğrencilerinizin konuyla ilgili bilgilerini uygulamalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda verilen metni okuyunuz. Öğrencilerinizden siz metni okurken büyük harfle yazılması gerek kelimeleri belirlemelerini isteyiniz. Okuma sürecinin sonunda öğrencilerinizin belirledikleri kelimeleri söylemelerini isteyerek bu kelimelerde büyük harfin kullanılma nedenlerini ifade etmelerini sağlayınız.

Son günlerde elimden düşürmediğim bir kitap var: Malih Aksel'in yazdığı İstanbul'un Ortası. Yazar kitabında eski Türk geleneklerine dair pek çok ayrıntıyı güzel bir Türkçeyle işliyor. 12 Nisan 2007'de Beyazıt Kütüphanesinden aldığım bu kitabın benim olmasını o kadar istedim ki... Hemen kitapçı arkadaşlarıma haber gönderdi. Ancak gelen haberler iyi değil. Bir türlü ulaşamadım bu güzel kitaba. Ama umudumu kaybetmiş değilim. Biliyorum bir gün karşılaşacağız onunla ve o bana bir şairin dediği gibi şu dizeleri fısıldayacak: “ Hoş geldiniz efendim, / Nicedir beklerdi bu gönül sizleri.”

Komisyon

DİLBİLGİSİ

- Öğrencilerinizin cümlede anlatım bozukluğuna (cümlelerin yapısıyla ilgili anlatım bozuklukları) neden olan kullanımları belirlemelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Bay Doğru ile Bay Yanlış Karşı Karşıya

1. Öğrencilerinize önceki derste yaptığınız “ Bay Doğru ile Bay Yanlış’ın Serüvenleri” adlı etkinliği tekrarlayacağınızı söyleyerek onlardan Bay Doğru’nun rolünü üstlenmesini isteyiniz.
2. Öğrencilerinize sizin de Bay Yanlış rolünü üstleneceğinizi hatırlatarak onlardan biraz sonra yapacağınız konuşmadaki anlatım bozukluklarını bularak bunların nedenlerini tahmin etmelerini isteyiniz.
3. Öğrencilerinizi siz konuşmanızı yaparken not almaları konusunda yönlendirerek aşağıda verilen konuşma metnini okuyunuz.

Sevgili Bay Doğru, uzun zamandır görüşemedik. Seni görmek ve konuşmayı çok özlemişim dorusu Ben burada, sen de orada duruyorsun ve yanlışlarımı kolluyorsun. İnsan önce misafirine önce pasta ve meyve suyu ikram eder değil mi? Ama boşuna uğraşma. Bu kez seni istediğin yanlışları vermeyeceğim. Yanlışlar hep benimle mi olacaklar? Elbette sen de yanlış yapacaksın, benim de bulacağım. O zaman üzüleceksin. Ne demiş atalarımız: “ Hatasız kul olmaz.” Ha, unutmadan bu yaşlı huysuzlardan hiç hoşlanmaz! Hele senin gibi yanlışımı arıyorsa...

4. Öğrencilerinizden konuşmayla ilgili olarak tuttukları notları ifade etmelerini isteyerek buldukları anlatım bozukluklarının nedenlerini onların tartışmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin etkinlikte ulaştıkları sonuçlardan hareketle cümlelerin yapısıyla ilgili bozuklukların genellikle dilbilgisi kurallarına uyulmamasından kaynaklandığını belirtiniz. Bu bozuklukların tamlama yanlışlıkları, eklerin yanlış veya gereksiz kullanımı, özne- yüklem uyumsuzluğu, öge eksiklikleri ve noktalama eksikliği gibi nedenlerden kaynaklandığını etkinlikte verilen cümlelerden örneklerle sezdiriniz. Bu amaçla metindeki aşağıda verilen yanlış kullanımlardan yararlanınız.

- Tamlama yanlışlıkları (pasta ve meyve suyu)
- Eklerin yanlış kullanımı (“ Uzun zamandır görüŖemezdik”, “ Seni istediğın yanlışları vermeyeceğim.”)
- Özne- yüklem uyumsuzluğu (“ Ben burada, sen orada duruyorsun.”, “ yanlışlar hep benimle mi olacaklar?”)
- Öge eksiklikleri (“ Seni görmek ve konuşmayı çok özlemişim doğrusu.”, “Sen de yanlışlar yapacaksın, ben de bulacağım.”)
- Noktalama eksikliği (Ha, unutmadan bu yaşlı huysulardan hiç hoşlanmaz.)

Öğrencilerinizin konuyla ilgili öğrendiklerini uygulamalarını sağlama amacıyla onlardan 8, 9, 10. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

- 1. ETKİNLİK:** Çalışma kitabındaki resimlerin size çağrıştırdığı duygu, düşünce ve hayalleri birkaç cümleyle ifade ediniz.

V	U	S	L	A	T	Ç	O	F	D	C	V	K
F	I	İ	O	Z	B	M	O	Y	T	Ü	A	I
A	D	N	A	S	G	T	E	O	A	M	A	Z
C	N	M	F	K	U	O	A	L	Ç	B	Z	V
B	Y	E	E	A	R	G	Z	A	G	Ü	B	N
M	Ö	K	Ç	Ş	L	K	İ	K	H	Ş	G	Z
E	R	T	Y	Y	U	N	I	O	O	P	Ü	A
S	F	D	H	L	İ	T	Ş	Y	Z	A	S	A
D	T	E	Ş	S	İ	Z	Y	U	N	C	Z	E
E	T	N	E	M	U	R	Y	L	B	E	C	B
D	B	N	S	D	V	T	A	M	Y	M	Y	R
N	İ	B	Z	A	Y	E	B	A	A	C	R	E
S	O	K	M	R	S	D	F	K	R	H	Y	C

- 2. ETKİNLİK:** Aşağıda verilen kelimeleri kare bulmacada bulduktan sonra anlamlarını tahmin ederek yazınız. Daha sonra tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz. Bu kelimelerden üçünü cümle içinde kullanınız.

- yola koyulmak
- sinisini açmak
- cümbüş
- sinmek
- vuslat
- eşsiz

Tahminlerim

- 1.....
- 2.....
- 3.....
4.
5.
6.

Cümlelerim

- 1.....
- 2.....
- 3.....

3. ETKİNLİK: Aşağıdaki dizelerde öznel ya da nesnel oluşlarına göre uygun ifadeyle eşleştiriniz.

Bakarken bir ağaca dalgın dalgın
yere,

Sihirli bir fırça değmiş her

Duyduk hüznünü solan yaprakların.
renklere.

ÖZNEL
NESNEL

O eşsiz güzellik sinmiş

Bulduk karşımızda Yedigöller'i

Gölgeli ve kuytu
yollardan geçtik.

4. ETKİNLİK: aşağıdaki cümlelerde ifadeler arasındaki bağlantıyı sağlayan kelimeleri belirleyerek bu kelimenin ifadelerin anlamını ne yönde etkilediğini yazınız.

- Meğer bu güzel, bu canım vatan/ Ne cömert davranmış tabiat ana!

.....
.....

- Mutluyuz öylesine, fakat ne yazık/ Gelmez bir daha böyle bir sonbahar.

.....

5. ETKİNLİK: Aşağıdaki dizelerde kişileştirilen varlıkları boş bırakılan yerlere yazınız.

“Açtı sinisini eşsiz ormanlar.”

.....

“ Söyledi sular en eski masalı”

.....

“Bir çınar seslendi: Uğurlar ola!”

.....

“Koro halinde dallar derin derin

.....

Söyledi şarkısını mevsimlerin.”

.....

6. ETKİNLİK: Aşağıda harfleri karışık olarak verilmiş olan kelime ve kelime gruplarını bularak bunları birer cümlede kullanınız.

AĞURLRU ALO DANGIL KIPALKAM CEMÖRT BEYÜLEMKÜ

.....

Cümlelerim:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

7. **ETKİNLİK:** Aşağıda verilen boşluklara mevsimlerin size çağrıştırdıklarını sıralayarak mevsimlerin insanlar üzerindeki etkilerini anlatan bir şiir yazınız.

Mevsimler

İlkbahar:.....

Yaz:.....

Sonbahar:

Kış:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki öge eksikliklerini belirleyerek cümlelerin doğrularını yeniden yazınız.

- Halamı çok özledim, hemen telefon edeceğim.
.....
- İçeri girdi ve uzun uzun baktı.
.....
- Burayı çok seviyorum ve ayrılmak istemiyorum.
.....
- Çocuğun gücü yerine geldi, çalışmaya başladı.
.....
- Kalemın ucu kırılınca yazmaz.
.....

9. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki ek yanlışları ile özne- yüklem uyumsuzluklarını bularak cümlelerin doğrularını yeniden yazınız.

- Siz hâlâ sözlüğe bakmasını bilmiyorsun.
.....
- Buraya geldiğimizin ne faydası var.
.....
- Oyun eğitiminde günümüzün çocuklarına çok yararlı olduğunu herkes kabul eder.
.....
- Herkes ders çalışıyor, oturmuyordu.
.....
- Sen ve o yarın ders çalışmalısın.
.....
- Öğrencilerinizin hiçbiri gelmediler.
.....

10. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde uygun yerlere virgül işaretini koyarak anlam belirsizliklerini gideriniz.

- İhtiyar dilenciye seslendi.
- Masada ders çalışıyordu.
- Otobüste ihtiyar kadına yer verdi.
- Yalnız yaşayan komşu kadına yemek götürür.
- Bu genç doktorla götürmeye gitti.

EĞİTİM DURUMU- 3**DERS: TÜRKÇE****SINIF:8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama**

- 1.1. Düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazar.
- 1.2. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.

2. Planlı yazma

- 2.12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

- 6.1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

MAVİSİNİ YİTİRMİŞ YAŞAMAK

Mavi tükendi. Renklerin en neşelisini ve en çocukçasını yitirdik.

Göz ve gönül aydınlığımız; içimize ümit, özgürlük ve sonsuzlu duygusu getiren renk uçup gitti. Karardık.

Maviyi seve miydiniz, şu, renklerin en çok doğup en çok ölenini? Mavinin ‘su rengi’ demek olduğunu bilir miydiniz? Adını sudan aldığını sonra gökyüzüne ağarak oradan suya ve insanlara gülümseyip durduğunu... O gülümseyiş ki yerüstünde yaşamın tellerine dokunmuş ve müziği başlatmıştır. Onun için yaşamak mavi, müzikli bir yolculuk olmuştur. Güzel ve şirin olan ne varsa yaşantımızda, üzerine biraz mavi serpilmiş, hücrelerine, atomlarına maviler işlemiştir.

“Gün olur başıma kadar mavi,

Gün olur başıma kadar güneş,

Gün olur deli gibi...”

Mavi işte, cıvı cıvıl, kıpır kıpır mavi... Su gibi, rüzgâr gibi. Gözbebeklerimizde, saçlarımızın telinde ve avuçlarımızda serinlik. Serinliğini yeşilden almış olmalı, yeşil ile menekşe rengi arasında doğar çünkü o.

Perdeleri açıp dünyasına girelim mavinin. Bulutsuz gökyüzü rengi. Çocukların uçurtma şenliği, kuşların süzülüş çılgınlığı, dağların göğe yükselişi ve ayaklarımızı yerden kesip bizi göklere çağıran hafiflik. Birazcık, avuç içi kadar gökyüzü mavisi için zindanları çatısından, gökdelenlerin penceresinden sızacak bir tutam mavilik için neler vermeyiz? Uçsuz bucaksız bir mucizedir gökyüzü mavisi. Bulutlar şöyle yırtılıverince gördüğümüz, görüp de yeniden doğmuş gibi sevindiğimiz anın tarifsizliği...

Deniz mavisi, kararsız ve hırçın. Aşk gibi, verem gibi işler içinize. Kâh yeşile, kâh su rengine dönüşerek çılgına çevirir insanı. Ah, gece mavisi. Gizemli... Siyah saçlarına dolanmış gecenin. Ya akşamlarını iç serinliği, yıldız şavklarına vuran şarkılar. Ya peygamber çiçeği mavisi! Mavinin bahar kokusu kırlarda, ekin tarlalarında. Renkli bir bahar aydınlığı... Mavinin en koyusu, şehirli ve evcil olanı boncuk mavisidir. Çinilere işlenince sabırla büyülenen aşk ve sanat rengi. Ve turkuaz, mavinin yeşille oluşturduğu cümbüş. Taşa değer katan, taşa serinlik kazandıran asil mavi... Maviler saymakla bitmez, masal gibi bir dünyanın içine çeker insanı.

Mavi... Tüm renklere can üfleyen yaramaz çocuk, yaşamın rengi, tadı, cazibesi velhasıl ta kendisidir. Rengini yitirmiş bir yaşamak neye yarar ?

İşte şehirler bir bir yitiriyor mavisini. Rengi gittikçe kararıyor dünyamızın. Mavinin perdeleri kapanıyor. Hani gökyüzü, hani paldır küldür bulutlar, hani yağmur sonrası yedi renkli gökkuşağı? Kuş oldu, uçup gitti hepsi. Göğe baksan, suya baksan, nereye gitsen mavilik görünmüyor. Şehirde sis, şehirde duman, şehirde griler ve siyahlar... Tadını ve doğallığını yitirdi her şey. İçine mavi sızmayan yiyecekler acı, rengine mavi vurmayan sular içilmiyor. Saçarlana mavilik inmemiş çocuklar büyümüyor. Şehirlerin gözlerine mavi ışıklar, yüzlerine gülümseme değmiyor.

Kitaplar yalan söylüyor çocuklara . Şiirle, öyküler yalan... Göğün mavi mavi gülümsediği yok. Bir gün çocuklar isyan edecek bu yalanlara. “ Hani mavi gök, hani dalın yeşili, masmavi deniz nerede?” diyecekler. Bir gün “ Mavinin Tarihi” diye bir ders okutulacak belki. Mavinin tarihi, mavinin ölümü diye. Mavinin tarihinde, uçurtmanın tarihini okuyacak çocuklar.

Yine bir gün, maviye hiç tatmadan ölenler olacak. Hiç yaşamadan ölenler olacak bir gün. İnsanlar denizi ve suyu görecek, Gökyüzüne bakacaklar ama bir tutam renk, bir avuç mavilik görmeden, ümit nedir, hayal ve özgürlük nedir, bilemeden göçüp gidecekler. Ümidin, hayalin ve özgürlüğün maviye çaldığını kimseler bilmeyecek.

Şimdi siz, rengi eksilmiş dünyanın insanları! El kadar mavi görünüyorsa pencerenizden, hele başınızı kaldırınca masmavi, çılgınca bir gökyüzü görebiliyorsanız bir yerlerde şükredin. Ciğerlerinize çekin o maviyi, hücrelerinize doldurun. Ve bizler için bir de şehirlerin grisinde yitip giden çocuklar ve kuşlar içi doya doya seyredin gökyüzünü.

Ali ÇOLAK

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle beğendikleri resmin hangisi olduğunu nedenleriyle ifade etmelerini sağlayınız.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin metni işaretleyerek okuma yöntemiyle okumalarını sağlayınız. Bu amaçla onlardan okuma sürecinde önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretlemelerini isteyiniz. Daha sonra öğrencilerinizin işaretlerle belirledikleri bölümleri, kendi cümleleriyle ifade ederek anlamlı bir metin oluşturmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizi metni akıcı bir biçimde okumaları konusunda yönlendiriniz.

Öğrencilerinize metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metindeki anahtar kelimeleri belirlemelerini sağlamak amacıyla onlara metindeki çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimelerin hangileri olduğunu sorunuz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle metnin anahtar kelimelerini belirlemelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirlemelerini sağlama amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavratmalarını sağlamak amacıyla onlara metinden alınan aşağıdaki cümleyi okuyunuz.

“ Maviler saymakla bitmez, masal gibi bir dünyanın içine çeker insanı.”

Öğrencilerinize bu cümledeki hangi ifadenin başka cümlelerde de aynı anlamda ve kalıplaşmış biçimde kullanılabileceğini sorarak onlara, “ Yaptığı yaramazlıklar saymakla bitmez.” vb. cümleleri örnek vererek onların kalıplaşmış cümlelerin hiç değişmeyen bir özellik gösterdiklerini hissetmelerini sağlayınız. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle “ ... saymakla bitmez./ ... anlatmakla bitmez” biçimindeki ifadelerin kalıplaşmış cümle yapıları olduğunu vurgulayınız. Onlara, “ gez babam gez”, “ İnsanın baktıkça bakası geliyor.”, “ İstiyorsan git, bana göre hava hoş.” gibi örnekler vererek onlardan kalıplaşmış cümle yapılarıyla ilgili örnekler söylemelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizin okudukları örtülü anlamları sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz:

1. Metinde mavi ile müzik arasında nasıl bir ilişki kuruluyor?
2. Yazar, gökyüzünün maviliğini hangi kavramlar aracılığıyla anlatıyor?

3. Metinde mavi, doğadaki hangi varlıkları ifade eden bir renk olarak düşünülmüştür.
4. Yazarın, “ Mavisini yitirmiş bir yaşamak hiçbir şeye yaramaz.” Fikrine katılıyor musunuz? Neden?

Öğrencilerinizin metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark etmelerini sağlamak amacıyla 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin katkılarını sağlamak amacıyla onlardan metinde “ mavinin perdelerinin açıldığı” ve “ mavinin perdelerinin kapandığı” durumların nasıl ifade edildiğini söylemelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin iki durumu karşılaştırarak sonuçları tartışmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin kendilerini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayallerini yorumlamalarını sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları ifade etmelerine imkân tanıyınız.

Öğrencilerinizin metin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koymalarını sağlamak amacıyla onlardan 7. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin farklı başlıklar bulmalarını sağlamak amacıyla onlara, “ Bu metni siz yazmış olsaydınız başlığınız ne olurdu?” sorusunu sorunuz.

Öğrencilerinizin başlık önerilerini metnin içeriğiyle ilişkilendirerek bulmaları konusunda onları yönlendiriniz.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin hazırlıklı konuşmalar yapmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen münazara etkinliğini yaptırınız.

Ben Önemliyim Çünkü

1. Öğrencilerinizi ikişerli üç ya da dört gruba ayırınız.
2. Oluşturduğunuz grup sayısı kadar renk adını küçük kâğıtlara yazarak her grubun bir renk adını kura ile seçmesini sağlayın.
3. Her gruptan seçtiği rengin en önemli ve en güzel renk olduğunu, o renk olmazsa pek çok şeyin olumsuz biçimde etkileneceğine dair arkadaşlarını ikna etmesini isteyin.
4. Grupların on beş dakika hazırlık yapmalarına imkân tanıyınız.
5. Bir grup öğrencinizden jüri oluşturunuz.
6. Her gruptaki konuşmacının kendine ayrılan beş dakikalık süre içinde konuşmasını sağlayınız.
7. Konuşma sürecinde konuşmacının dışındaki tartışmacılara da itiraz hakkı veriniz.
8. Münazaranın sonunda jürinin, konuşmacıların performanslarına göre değerlendirerek sıralamayı açıklamasını sağlayınız.
9. Öğrencilerinize konuşmalarını ikna etme yöntemiyle yapmaları konusunda yönlendiriniz.

Öğrencilerinizi konuşurken konuşmalarına uygun ifadelerle başlamalarını, konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanmalarını, karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşmalarını, konuşmalarında nezaket kurallarına uymalarını, dinleyicilerle göz teması kurmaları konusunda uyarınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin kendilerini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı sağlama amacıyla onlardan metni tamamlama yöntemini kullanarak 8. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizi metni tamamlarken metnin genel anlamına ve mantıksal bütünlüğüne bağlı kalmaları konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizi yazarken düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazmaları, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları konusunda yönlendiriniz.

[!] Aşağıdaki sütunda daha önceki sınıflarda ele alınan yazım kurallarını (birleşik kelimelerin yazımı) öğrencilerinize hatırlatmanız amacıyla birtakım bilgiler verilmiştir. Gerekli gördüğünüz durumlarda bu bilgilerden yararlanabilirsiniz.

- Dün akşam film seyrederken ne kadar yorgun olduğumu hissettim.
(Et- ve ol- yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine veya ses türemesine uğrayan kelimeler bitişik yazılır.)
- Siz gidedurun, işim bitince size yetişebilirim.
(-a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf fiil ekleriyle bilmek, vermek, durmak, gelmek, görmek, yazmak fiilleriyle yapılan tasviri fiiller bitişik yazılır.)

- Günümüzde gökdelenler ara sıra sıkışıp kalan parklar o kadar kalabalık ki...
Bilgisayar başında yeşile hasret kalan insanlar vakit buldukça oralara koşuyorlar.
(-an, -r, -maz, -mış sıfat fiil eklerinin kalıplaşmasıyla oluşan birleşik kelimeler bitişik yazılır.)
- Hava yarın ülkemizin kuzeybatı bölümünde yağmurlu, güneydoğu bölümünde açık geçecek.
(Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır.)
- Okulumuzun düzenlediği gezide çeşitli basımevlerini gezdik, bazı hastanelere ziyarette bulunduk.
(“Ev, hane, name, zade” kelimeleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.)

Öğrencilerinizin birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili kuralları kavramalarını sağlamak amacıyla onları TDK Yazım Kılavuzu’nun “Birleşik Kelimelerin Yazılışı” bölümüne yönlendiriniz. Yazma etkinliklerinde öğrencilerinizin yanlarında yazım kılavuzu bulundurmalarını ve birleşik kelimelerin yazımında yazım kılavuzuna bakmalarını sağlayınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin cümledeki anlatım bozukluklarını düzeltmelerini sağlama amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Düzeltilmen Olduk

1. Öğrencilerinize Ali’nin, arkadaşı Ahmet’e bir mektup yazdığını ancak bu mektupta pek çok anlatım bozukluğu bulunduğunu söyleyiniz. Öğrencilerinizden de bu anlatım bozukluklarını bularak Ali’ye yardımcı olmalarını söyleyiniz.

2. Öğrencilerinizde aşağıda verilen mektubun bir fotokopisini dağıtarak onlardan bu mektuptaki anlatım bozukluklarını en kısa sürede ve en doğru biçimde düzeltmelerini isteyiniz.

3. Metni en kısa sürede ve en doğru biçimde düzelten öğrencinizi “ En İyi Düzeltmen” ilan ediniz.

Kıymetli ve Değerli Arkadaşım Ahmet,

Nasılısın, iyi misin? Sağlığın ve sıhhatin iyidir inşallah. Bana soracak olursan ben de iyiyim. Birkaç zamandır karşılıklı mektuplaşamıyoruz. En son mektubunu aşağı yukarı bundan tam yedi ay önce almıştım. Benim mektuplarım da herhalde sana kesinlikle ulaşmıştır.

En son mektubunda derslerinin iyi olduğunu söylüyordun. Bu başarılarına hangi sebepler yol açtı. Her gün ders mi çalışıyorsun? Bu yüzden mi başarılısın? Senin başarılarını duymak beni öyle mutluluk veriyor ki anlatamam. Sen, benim için diğer arkadaşlar arsında hep ayrılıklyydın. Ağaç bayramında birlikte ektiğimiz ağaçları hatırlıyor musun? Şimdi kocaman oldular. Dallarında kuşlar ötüşüyorlar. Bahar olduğunda ağaçlar çiçek açarlar ve ben hep seni hatırlarım. Mutluluktan gözlerim fal taşı gibi açılır.

Neyse hep ben kendimden bahsettim. Senin oralarda ne yok ne var? Orda çok havalar soğukmuş. Haberlerde hava sıcaklığını geceleyin sıfırın altında eksi yirmi derece olduğu söyleniyordu. Burada buna herkes inanmak istenmiyordu. Orası coğrafi ve iklim açısından buradan çok farklıymış. Yılın üç ayı sürekli, daima kar yağarmış, öyle mi?

Ahmet, fazla mektubu uzatmayıp kısa keseyim çünkü zaten senin işlerin çok fazla, ders çalışıyorsun. Zaten beni yazdıklarım değil okumak, anlamak bile imkânsız. Onun için kusura bakma. Kısa zamanda en acele mektubunu bekliyorum. Seni seviyor ve başarılar diliyorum.

Arkadaşım Ali

Metnin Düzeltilmiş Biçimi

Kıymetli Arkadaşım Ahmet,

Nasılsın, iyi misin? Sağlığın iyidir inşallah. Beni soracak olursan ben de iyiyim. Uzun zamandır mektuplaşamıyoruz. En son mektubunu bundan tam yedi ay önce almıştım. Benim mektuplarım da herhâlde sana ulaşmıştır.

En son mektubunda derslerinin iyi olduğunu söylüyordun. Bu başarımı hangi sebepler sağladı? Her gün ders mi çalışıyorsun? Bu sayede mi başarılı oldun? Senin başarılarını duymak bana öyle mutluluk veriyor ki anlatamam. Sen, benim için diğer arkadaşlar arasında hep ayrıcalıklıydın. Ağaç bayramında birlikte diktiğimiz ağaçları hatırlıyor musun? Şimdi onlar büyüdü. Dallarında kuşlar ötüşüyor. Bahar olduğunda ağaçlar çiçek açar ve ben hep seni hatırlarım. Mutluluktan eteklerim zil çalar.

Neyse hep kendimden bahsettim. Senin oralarda ne var ne yok? Orada havalar çok soğukmuş. Haberlerde hava sıcaklığının geceleyin eksi yirmi derece olduğu söyleniyordu. Burada buna kimse inanmak istemiyordu. Orası coğrafi özellikleri ve iklimi açısından buradan çok farklıymış. Yılın üç ayı sürekli kar yağarmış, öyle mi?

Ahmet, mektubu kısa keseyim çünkü zaten senin işlerin çok fazla, sen ders çalışıyorsun. Zaten benim yazdıklarımı değil anlamak, okumak bile imkânsız. Onun için kusura bakma. Kısa zamanda mektubunu bekliyorum. Seni seviyorum ve başarılar diliyorum.

Arkadaşın Ali

Öğrencilerinizin etkinlikte metinde verilen anlatım bozukluklarını düzeltmelerini sağladıktan sonra 9. ve 10. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

1. ETKİNLİK: Çalışma kitabındaki resimlerden en çok hangisini beğendiğinizi birkaç cümleyle ifade ediniz.

.....

.....

.....

.....

.....

2. **ETKİNLİK:** Metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri aşağıdaki tabloya alfabetik olarak sıralayınız. Kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ettikten sonra tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz.

[illegible]

- 3. ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümlelerden metnin yardımcı fikirlerinden olanlarını işaretleyiniz.

Mavi, yaşamın tellerine dokunarak müziği başlatan bir renktir.

İnsanlar, avuç içi kadar gökyüzü mavisi için pek çok şeyi feda edebilirler.

Mavi, herkes için yaşamın rengi olmayabilir.

Dağdaki pek çok varlık renginin maviliğiyle insanı etkiler.

Şiir ve öykü kitapları gökyüzünün ve denizin maviliğini anlatmakta çok başarılıdır.

Mavi, daha çok büyük şehirlerde yok olmaya başladı.

Bir gün, insanlar maviyi hiç görmeden ölecekler.

İnsanlar, mavinin ölümünü bekliyorlar.

- 4. ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümlelerden çıkarılabilecek anlamları altına yazınız.

a. Birazcık, avuç içi kadar gökyüzü mavisi için zindanların çatısından, gökdelenlerin penceresinden sızacak bir tutam mavilik için neler vermeliyiz?

.....

b. Rengini yitirmiş bir yaşamak neye yarar?

.....

- 5. ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümlelerde kullanılan söz sanatlarını belirleyiniz.

Maviyi sever miydiniz; şu, renklerin en çok doğup en çok ölenini?

1. Mavi işte, cıvıl cıvıl, kıpır kıpır mavi... Su gibi, rüzgar gibi.
2. Bulutlar şöyle yırtılıverince gördüğümüz, görüp de yeniden doğmuş gibi sevindiğimiz anın tarifsizliği ...
3. Kitaplar yalan söylüyor çocuklara.
4. Maviler saymakla bitmez, masal gibi bir dünyanın içine çeker insanı.
5. Göz ve gönül aydınlığımız, içimize ümit, özgürlük ve sonsuzluk duygusu getiren renk uçup gitti. Karardık.
6. Avuç içi kadar gökyüzü mavisini için neler vermeyiz.
7. Saçlarını mavilik inmemiş çocuklar büyümüyor.

Mecaz Abartma Kişileştirme Benzetme

6. **ETKİNLİK:** Kendinizi bir an mavi rengin yerine koyarak tüm maviliğin yok olduğu bir dünya hayal ediniz. Yukarıdaki durumla ilgili duygu ve düşüncelerinizi bir paragrafla ifade ediniz.

.....

.....

.....

.....

7. **ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümleyi metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi dikkate alarak bitişik eğik yazıyla tamamlayınız.

Yazar metne “ Mavisini Yitirmiş Yaşamak” başlığını vermiştir. Çünkü metin,

.....

.....

.....söz ediyor.

- 8. ETKİNLİK:** Aşağıdaki metni okuyunuz ve metnin sonunu duygu, düşünce ve olayların gelişimine yönelik olarak tamamlayınız.

Dünyanın bütün renkleri bir gün bir araya toplanmışlar ve hangi rengin en önemli ve özel olduğunu tartışmaya başlamışlar.

Yeşil demiş ki:

“Elbette en önemli renk benim. Ben hayatım ve umudun rengiyim. Çimenler, ağaçlar, yapraklar için seçilmişim. Şöyle bir yeryüzüne bakın, her taraf benim rengimle kaplı...”

Mavi hemen atlamış:

“Sen sadece yeryüzünün rengisin. Ya ben? Ben hem gökyüzünün hem denizin rengiyim. Gökyüzünün mavisi insanlara huzur verir ve huzur olmadan siz hiçbir işe yaramazsınız.

Sarı söz almış:

“ Siz dalga mı geçiyorsunuz? Ben dünyaya sıcaklık veren rengim. Güneşin rengiyim. Ben olmazsam soğuktan donarsınız hepiniz.

Turuncu onun sözünü kesmiş:

“ Ya ben? Ben sağlık ve dencin rengiyim. İnsan yaşamı için gerekli vitaminler hep benim rengimde bulunur. Portakalı, havucu düşünün. Ben pek ortalarda görünen bir renk olmayabilirim ama güneş doğarken ve batarken gökyüzüne o güzel rengi veren de benim, unutmayın.”

Kırmızı daha fazla dayanamamış:

“ Ben hepinizden üstünüm! Ben kan rengiyim. Kan olmadan hayat olur mu? Ben cesaretin ve ateşin rengiyim. Bensiz bu dünya bomboş olurdu.”

Ve bütün renkler hep bir ağızdan kavgaya tutuşmuşlar. Her biri diğerini itip kakıyor “ En büyük benim.”diyormuş. Derken ... Bir anda şişekler çakmış ve yağmur damlacıkları gökten düşmeye başlamış.

Bütün renkler neye uğradıklarını şaşırmış, korkuyla birbirlerine sarılmışlar. Ve yağmurun sesi duyulmuş.

.....

9. **ETKİNLİK:** Aşağıdaki paragrafta geçen anlatım bozukluklarını düzelterek paragrafı yeniden yazınız.

Saat yaklaşık tam sekiz gibiydi. Yurttan çıktım yeni durağa gelmişim ki aşağı yukarı bundan tam beş yıldır, görmediğim arkadaşımı gördüm. İçimi bir ferahlık kapladı. Bu arkadaşım bana her zaman bana güç ve müşkül anlarımda bana yardım ederdi. Ben biraz çekimser, o ise uyanık ve açıkgozlü biriydi. Hemen onu doğru koştum ve kucaklaştım. Bir an gözlerim yaşardı.

.....

10. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde bulunan anlatım bozukluklarını bularak cümleleri düzeltiniz.

- a. Ben ona ağabey, o da bana kardeşim derdi.
- b. Yanına gidin, konuşup derdinizi anlatınız.
- c. Öğrencileri cesaretlendirmeli, destek olmalıyız.
- d. Başarısızlığını düzensiz çalışmaya borçlu.

EĞİTİM DURUMU- 4**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama**

- 1.1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
- 1.2. Düzgün, okunaklı ve işlek bitişik eğik yazıyla yazar.
- 1.11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

3. Farklı türlerde metinler yazma

- 3.3. Bildirme yazıları yazar.

DÜNYA HEP GÜZEL KALSIN

Son zamanlarda en çok konuşulan konuların başında, "küresel ısınma" geliyor. Bu konuyla ilgili anlatılanlardan bazıları herkesi ürkütüyor. Çünkü yaşadığımız bu güzel dünyanın, yaşanmaz hâle gelmesini görmek ve hatta hayal etmek bile istemiyoruz.

Peki, anlatılanların hepsi doğru mu? Gerçekten bizi veya sonraki kuşağı zor günler mi bekliyor? Hayvanlar, bitkiler ve dünyadaki güzelliklerin varlığı tehlikede mi?

Bunun gibi birçok soruyu art arda sıralayabiliriz. Ama en önemli başlangıç, elimizde olanların değe anlamaktan geçiyor. Dünyanın güzelliğini kavrayıp bu güzelliği korumak için birey olarak üzerimize düşen yerine getirdiğimizde bir şeyler değişebilir.

Zaten konunun uzmanları da umudunu tamamen yitirmiş değil. Bazı şeyler için geç kalınmış gibi görü de bugünden itibaren doğru adımlar atmaya çalışırsak bu gidişe "Dur." diyebiliriz.

Bilmek ve anlamak için sormak gerekiyor. Bu konuyla ilgili sizin kafanızda da bazı sorular olduğuna emi Biz de işte bu nedenle konuyu nasıl anlatabileceğimizi düşünürken güzel bir sürprizle karşılaştık. Uzun zamandır bu konu üstünde duran ve tehlikeye karşı uyarın Ömer Madra'dan öğrenmek istediklerimizi, Ada Defne adlı bir arkadaşımız ona sormuş. Biz de şubat ayında radyoda yayınlanan bu söyleşiyi sizinle paylaşmanın güzel olacağını düşündük. Ada Defne'nin, doğaya olan ilgisi ve küresel ısınmayla ilgili merakı nedeniyle hazırladığı sorular ve Ömer Madra'nın bunlara verdiği açıklamalarla baş başa bırakıyoruz sizi...

Ada Defne Dokuzoğlu: Dünyamız daha önce küresel ısınmayı yaşadı mı? Yaşadıysa kaç kez yaşadı ve sonucu ne oldu?

Ömer Madra: Bu soruya cevap verebilmek için bir sürü kitap karıştırmak zorunda kaldım. En büyüğünün 251 milyon yıl önce olduğunu ve bu yüzden pek çok canlı türünün yok olduğunu öğrendim. Ama en önemlisinin, şimdi yaşamakta olduğumuz küresel ısınma süreci olduğunu görüyoruz. Çünkü bu, insan kaynaklı... Yani bizim faaliyetlerimizden kaynaklanıyor.

Ada Defne Dokuzoğlu: Küresel ısınma doğal bir olay mıdır? Nasıl gerçekleşir?

Ömer Madra: Geçen ay yayımlanan BM raporunda ortaya çıktı ki bu yaşanan doğal bir olay değil. Yani güneşteki lekelerden şundan bundan olmuyormuş. Biz çok otomobil kullanıyormuşuz, çok seyahat ediyormuşuz, fabrikalar çok kirletiyormuş, o yüzden oluyormuş. Yani insan kaynaklıymış.

Ada Defne Dokuzoğlu: Küresel ısınma ne zaman başladı?

Ömer Madra: Bundan binlerce yıl önce de dünyada küresel ısınma yaşandığı saptanmıştır. Şu anda yaşamakta olduğumuz sonuncusu, "Endüstri Devrimi" diye bildiğimiz, buharlı makinenin bulunduğu zamana dayanıyor. Kömürle işleyen makineler bulununca kömür atmosfere karbon dioksit gibi gazlar veriyor. Aslında bazı bilim insanları da bu tarihi daha eskilere götürüyor. Bu sürecin sekiz bin yıl önce başladığını, yerleşik hayata geçen insanlardan itibaren bunun adımlarının atıldığını söylüyorlar.

Ada Defne Dokuzoğlu: Küresel ısınma kimin suçu? Biz çocukları buna bulaştıran ne?

Ömer Madra: Galiba hepimizin suçu bu... Bir suç var tabi ortada, size güzel bir dünya bırakamama tehlikesi var. Yaşanabilir bir dünya bırakamama tehlikesi var. Bu suç öncelikle büyük şirketlerin suçu... Çok büyük kârlar elde etmek için kaynaklarımızı har vurup harman savuruyorlar. Dünyanın sınırlı kaynaklarını, çok kötü bir şekilde kullanıyorlar. Ama bizim de suçumuz, yani hepimizin... Sonuçta yaşanamaz bir hâle gelirse dünya aşırı sıcak dalgaları, eriyen buzullar, ölen hayvanlar, yok olan hayvan türleriyle karşılaşınca "Bütün bunları, bol bol alışveriş yapmak için mi yaptınız?" diye sorabilirsiniz. Ve haksız da sayılmazsınız. Yani yaşama tarzımızı biraz değiştirmemiz lazım. Sizin hiç hatanız olmamasına rağmen sizi bu işe bulaştıran biziz ve bizden önce-kuşak...

Ada Defne Dokuzoğlu: Küresel ısınmayla insanlar yok olacak mı?

Ömer Madra: Eğer böyle giderse, bir şey yapmazsak sen arkadaşlarınla birlikte öğretmenlerini ve bütün çevreni sıkıştırmazsan onlar da karar verecek olan bakanları,

belediye başkanlarını sıkıştırmazsa insanlığın durumu tehlikede demektir. Yalnız insanlık değil, kutup ayıları gibi soğuk bölgelerde yaşayan birçok canlı türü de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya...

Ada Defne Dokuzoğlu: Peki, küresel ısınmanın bize şu anda zararı var mı?

Ömer Madra: Var, hem de çok var... Artık bilim insanları, meteoroloji mühendisleri ve önemli gazeteciler toplanıyorlar ve bu konuyu tartışıyorlar.

Adana'da da suların azaldığından sık sık bahsediliyordur herhalde? Yağmurların az ve düzensiz olduğundan... Bazen hiç yok bazen de aşırı miktarda yağış oluyor. Yani iklimin dengesi bozuluyor. Beklenmedik, pek çok ölümlere yol açan kasırgalar oluyor, orman yangınları oluyor, büyük sel felaketleri oluyor.

Bütün bunların da sebebi "küresel iklim değişikliği" dediğimiz küresel ısınmadır. Yani çok büyük zararı var ve eğer önlem almazsak *anacak* da...

Ada Defne Dokuzoğlu: Ne gibi önlemler alınabilir? Ağaçları kesmezsek küresel ısınma önlenir mi?

Ömer Madra: Ağaçları kesmemek iyi bir yol ama tek başına yetmez. Çünkü sadece bundan değil, sadece ormansızlıktan olmuyor. Mesela daha geçenlerde bir haber okudum ve gözlerim fal taşı gibi açıldı: Nijerya gibi bir Afrika ülkesinde 2012'ye kadar, yani beş sene sonra koca ülkede hiç orman kalmayacakmış. Çünkü hepsini kesip yakıyorlarmış. Ağaçları kesmemek çok önemli bir yol, hatta ağaç dikmek daha da iyi bir şey. Ama yetmez. Mutlaka daha az araba kullanmak veya evlerin yazın

sıcaktan, kışın soğuktan iyi korunmasını sağlamak gibi bir sürü önlem almak zorundayız. Daha az seyahat etmek zorundayız. Bunları da yaparsak ancak bir şansımız olabilir.

Ada Defne Dokuzoğlu: Afrika zaten kurak bir kıta, daha da kuraklaşırsa kıta diye bir şey kalmaz.

Ömer Madra: Çok doğru maalesef. Orada büyük bir çöl var ve o çöl büyüyor. Ama Avrupa da öyle. Mesela Güney Avrupa, özellikle İspanya'nın güneyinde ve Yunanistan'da korkunç orman yangınları oluyor. Ormanlar da bitince bu uygarlık dediğimiz şeyi de ayakta tutmak çok zorlaşıyor. Tarihe bakıldığında zaman ormanlarını kötü kullandığı için birçok toplum yok olup gitmiş, yani medeniyet yok olmuş. Dolayısıyla bu, Afrika gibi özellikle yoksul yerleri tamamen vuracak. En yoksullar, ilk etkilenecek olanlar. Baş edecek güçleri de yok çünkü onların.

Ada Defne Dokuzoğlu: Bazıları geleceği umursamadığı için küresel ısınmaya karşı bir şey yapmıyor. Bu nasıl engellenir?

Ömer Madra: Senin gibi çocukların bunu sorgulaması bir yol. Ben de her gün çıkıp kendi iki saatlik programımda bunları anlatmaya çalışıyorum.

Çok büyük bir tehlike geliyor. "Rahat yaşamak" diyoruz bunun adına, "medeniyet" diyoruz; bol bol alışveriş yapalım, mevsimi gelmeden meyveleri yiyelim, onları dışarıdan getirtelim ne kadar pahalıya mal olursa olsun, diye düşünüyoruz. Örneğin, kış günü çilek getirtmek için uçak, benzin kullanılıyor, bu da küresel ısınmayı arttırıcı bir şey. Bir türlü bu tehlikenin büyüklüğünü anlayamıyoruz.

Senin gibi soru soranların sayısı artmaya başlayınca, "Dur bakalım." demek zorunda kalacaklar, bu tüketim meraklıları...

Bu sayı belli bir yere gelince bir tedbir almanın zamanı geliyor.

Ada Defne Dokuzoğlu: Küresel ısınmanın dünyamıza zarar vermesini engellemek için neler yapabiliriz?

Ömer Madra: Mesela, araba kullanımını kısıtlamamız lazım. Ciplerin çok kirletici etkisi var, onlardan daha az kullanmak lazım. Küçük model arabalar seçmek lazım. İşe gidip gelirken sürekli arabayla değil, belediye otobüsü, tramvay gibi araçlarla gidip gelmek lazım, toplu taşıma araçlarını kullanmak lazım.

Bütün bunların tek tek yapılması lazım. Ama en önemlisi, yöneticilere demek lazım ki: "Ey başbakan, ey cumhurbaşkanı! Dünya kötüye gidiyor, bize bir şey kalmayacak! Onun için şimdi kanunları geçirin, sıkı tedbirler alın ve petrol, kömür, doğal gaz yerine çok daha kolay yenilenebilir enerji kaynaklarını kullandırın."

Hükümetin bunları zorunlu kılması lazım. Bunlara "yenilenebilir enerji" deniyor; güneş panelleri, rüzgâr pervaneleri gibi... Mesela yer altından çıkan sıcak gazlar, sıcak sular var; ısıtmada onların devreye sokulması lazım. Böyle alternatif enerji türleri kullanmak gerek petrol ve doğal gaz yerine. Bunları da yapabilmek için hükümetlerin, devletin bu konuda karar vermesi gerek, bunun için de onları zorlamamız lazım.

Ada Defne Dokuzoğlu: Siz küresel ısınma ile ilgili neler yaptınız?

Ömer Madra: Ben de mesela, evde camları daha az ısı kaybedecek şekilde yapmaya çalışıyorum. Ampullerin hepsini yeni tip, enerji tasarrufu sağlayan ampullerle

değiştirdik evde, bu çok fark ediyor. Eskisinden daha az seyahatlere gitmeye çalışıyorum.

Ne olacak peki, sen ne düşünüyorsun Ada? Başarabilecek miyiz dünyayı iyi bir yere götürmeyi? Küresel ısınmayı engelleyebilecek miyiz?

Ada Defne Dokuzoğlu: Eğer insanlar ikna olursa başarabiliriz. Ama ben insanların rahatından vazgeçmek isteyeceklerini sanmıyorum.

Ömer Madra: Eyvah, yani çok iyimser değilsin! Ama tek çaremiz bu, yani insanların kendi bindikleri dalı kesmeyeceklerine inanmak zorundayız. Biraz daha ümitli bir notayla, çizgiyle tamamlayalım bu söyleşimizi. Bir şans var herhalde, şimdi harekete geçerek.

Geçen sene "Küresel ısınma, iklim değişikliği, felakete gidiyoruz." diyorduk ama daha azdı sayımız. Bu yıl. bir uyanma senesi oldu. Şimdi 2007 harekete geçme yılı, eylem yılı olabilir, onun için de çok umutluyum.

Senin bu soruların da fevkalade umut vericiydi bizim için, her ne kadar sen iyimser olmasan da...

Ada Defne DOKUZOĞLU

Hatırlatma

[!] Öğrencilerinizden konuşma becerisine yönelik doğal afetler ve felaketlerle ilgili kısa bir araştırma yapmalarını isteyiniz.

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayarak doğal afetler ve gelecekte dünyamızı bekleyen doğal felaketlerin neler olduğu konusunda tartışmalarını sağlayınız.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizi “Dünya Hep Güzel Kalsın” adlı metni, metinlerle ilişkilendirme yöntemiyle okumalar konusunda yönlendiriniz. Bu amaçla öğrencilerinize metni okuduktan sonra aşağıdaki soruları yöneltiniz:

- Okuduğunuz bu metin ile daha önce okuduklarınız arasında ne gibi benzerlikler ve farklılıklar vardır?
- Okuduğunuz metnin konusu daha önce okuduğunuz hangi metinlere benziyor? Örnekler veriniz.
- Okuduğunuz metinde ortaya konan düşünceler ile daha önce okuduklarınız arasında bir ilişkilendirme yapabilir misiniz? Niçin?

Öğrencilerinizin sorulara verdiği cevaplardan hareketle onların daha önce okudukları metinlerle ilişkilendirmeler yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamalarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları kontrol ederek birbiriyle ilişkili olan kelimeler arasındaki anlam ve kullanım farklılıklarına dikkat çekiniz.

Öğrencilerinizin metnin ana fikrini/ duygusunu ve metindeki yardımcı fikirleri/ duyguları belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapların arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyerek metindeki yardımcı düşüncelerin metnin ana fikrini desteklediğini sezmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metindeki sebep- sonuç ve amaç- sonuç ilişkilerini fark etmelerini sağlamak amacıyla onlardan 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz:

1. Küresel ısınma günümüze aşit bir gelişme midir? Niçin?
2. Küresel ısınma konusunda en büyük sorumluluğu olan kişi veya kurum kimdir/ hangisidir? Niçin?
3. Küresel ısınmadan yalnızca insanlar mı etkilenecek? Örneklerle açıklayınız.
4. Küresel ısınmaya insanların hangi davranış ve tutumları neden olmaktadır?
5. Sizce gelecekte dünyamızı bekleyen tehlikeler nelerdir? Bunları engellemek için neler yapabiliriz?

Öğrencilerinize metne ilişkin sorular oluşturmalarını sağlamak amacıyla onlardan kendilerini okudukları metinde soru soran öğrencinin yerine koymalarını ve Ömer Madra'ya metindeki konuyla ilgili üç soru yöneltmelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin türüyle ilgili özelliklerini kavramalarını sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle onlara metnin türünün “röportaj” olduğunu belirtiniz. Röportajın genellikle bir konu hakkında uzman sayılan bir kişiye yöneltilen sorular ve cevaplardan oluşan bir tür olduğunu belirterek röportajların gazete, dergi veya kitle iletişim araçlarında yayımlandığını dikkat çekiniz.

Öğrencilerinizin metnin planını kavramalarını sağlama amacıyla onlardan 7. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları kontrol

ederek metnin planının sorular üzerine kurulduğunu belirtiniz. Metindeki soruların da “ küresel ısınmanın tarihçesinin, nasıl oluştuğunun, sorumlularının kim olduğunun ifade edilmesi, çevreye verdiği zararların sıralanması ve sorunun çözümüne yönelik önerilerin dile getirilmesi” biçiminde bir akış izlediğini vurgulayınız.

Öğrencilerinizin metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklamalarını sağlamak amacıyla onları okudukları metinde geçen aşağıdaki paragrafları okuyunuz. Bu paragrafları okuduktan sonra öğrencilerinize bu parçalarda hangi düşünceyi geliştirme yollarından yararlandığını sorarak bu yolların (örnekleme ve tanık gösterme) anlatıma ne gibi bir katkı sağladığını ifade etmelerini isteyiniz.

“ Ben de mesela, evde camları daha az ısı kaybedecek şekilde yapmaya çalışıyorum. Ampullerin hepsini yeni tip, enerji tasarrufu sağlayan ampullerle değiştirdik evde, bu çok fark ediyor. Eskisinden daha az seyahatlere gitmeye çalışıyorum.”

“ Geçen ay yayımlanan BM raporuna göre ortaya çıktı ki bu yaşanan doğal bir olay değil. Yani güneşteki ülkelerden, şundan bundan olmuyormuş. Biz çok otomobil kullanıyormuşuz, çok seyahat ediyormuşuz, fabrikalar çok kirletiyormuş, o yüzden oluyormuş. Yani insan kaynaklıymış.”

Öğrencilerinizin metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretmelerini sağlamak amacıyla onlardan 8. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin doğal afetler ve felaketlerin neler olduğu ve bunları engellemek için ne gibi önlemler alınması gerektiği ile ilgili konuşmalar yapmalarını sağlamak üzere onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Röportaj Yapıyoruz

1. Öğrencilerinizi ikişerli gruplara ayırınız ve her birinden farklı bir doğal afeti veya felaketi konu edinerek birbiriyle röportaj yapmalarını isteyiniz.

2. Öğrencilerinizden röportajı yaparken birinin sorular hazırlamasını, diğer arkadaşını da bu sorulara cevaplar vermesini isteyiniz.

3. Öğrencilerinizin beşer dakikayı aşmayacak bu konuşmalarını yazılı hâle getirerek sınıfta sunmalarını sağlayınız.

4. En güzel soruları soran ve en güzel cevapları veren grubu birinci seçerek ödüllendiriniz.

5. Öğrencilerinizden röportajlarını yaparken serbest konuşma yöntemi kullanmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinize bu etkinliği yaparken konuşma sırasında sorulan sorulara, açık, yeterli ve doğru cevaplar vermeleri, konuşmalarında dikkati dağıtacak ayrıntılara girmekten kaçınmaları ve konuşmalarını belirlenen sürede ve teşekkür cümleleriyle sona erdirmeleri konusunda uyarınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin bildirme yazıları (mektup) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan 9. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizi etkinlikte verilen mektubu yazarken kâğıt ve sayfa düzenine dikkat etmeleri, düzgün, okunaklı ve işlek “ bitişik eğik yazı”yla yazmaları ve yazım noktalama kurallarına uymaları konusunda uyarınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin fiilimsiyle, fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları ve fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavramayla ilgili bilgilerini pekiştirmek amacıyla onlardan 10 ve 11. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

1.ETKİNLİK: Çalışma kitabında yer alan fotoğraf ve haberlerden çıkardığınız sonuçları birkaç cümleyle ifade ediniz.

.....

.....

.....

2.ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelime ve deyimlerin yerine onlarla aynı anlama gelecek farklı kelime ve deyimler yazınız.

- Çevre kirliliği konusunda anlatılanlardan bazıları herkesi ürkütüyor.

.....

- Konunun uzmanları umudunu tamamen yitirmiş değil.
.....
- Büyük kârlar elde etmek için kaynaklarımızı har vurup harman savuruyorlar.
.....
- İnsanların kendi bindikleri dalı kesmeyeceklerine inanmak zorundayız.
.....
- Bundan binlerce yıl önce de küresel ısınma olduğu saptanmıştır.
.....
- Geçenlerde bir haber okudum ve gözlerim fal taşı gibi açıldı.
.....

3.ETKİNLİK: Aşağıdaki kelimelerle anlam farklılıklarını dikkate alarak cümleler kurunuz.

Bilmek:.....

Sezmek:.....

Kavramak:.....

Öğrenmek:.....

Anlamak:.....

4. ETKİNLİK: Okuduğunuz metnin ana fikrini ve metindeki yardımcı düşünceleri aşağıdaki verilen boşluklara yazınız.

Yardımcı düşünceler

.....

.....

Ana fikir

.....

.....

5. ETKİNLİK: Okuduğunuz metinden hareketle aşağıda verilen cümleleri sebep-sonuç ve amaç- sonuç ilişkileri oluşturacak biçimde tamamlayınız.

- Bazen hiç yağış yok, bazen de aşırı miktarda yağış oluyor çünkü
.....
- Küresel ısınmayı engellemek için
.....
- Konunun uzmanları küresel ısınma konusunda umudunu tamamen yitirmiş değil, çünkü.....
- Kış günü çilek yetiştirmek için

6. ETKİNLİK: Aşağıda verilen bilgilerden hangileri okuduğumuz metnin türüyle ilgilidir. Metinle ilgili olanları işaretleyiniz.

Okuduğum metin duygu ve hayalleri anlatmaktadır.

Okuduğum metin soru ve cevap biçiminde ilerlemektedir.

Okuduğum metin iki kişinin bir konu hakkında yaptıkları bir konuşmaya dayanmaktadır.

Okuduğum metin olay anlatımına dayalıdır.

7. ETKİNLİK: Aşağıda verilen ifadeleri okuduğunuz metne göre sıralayarak metnin planını çıkarınız.

- a. Küresel ısınmanın sorumlularının açıklanması
- b. Küresel ısınmanın engellenmesine yönelik çözüm önerilerinin sıralanması.
- c. Küresel ısınmanın tarihçesine ait bilgilerin verilmesi.
- d. Küresel ısınmanın nasıl oluştuğunun belirlenmesi.
- e. Küresel ısınmanın çevreye verdiği zararların sıralanması.

1.
2.
3.
4.
5.

8. ETKİNLİK: Okuduğunuz metinde ortaya konan sorunla ilgili çözüm önerilerinizi aşağıdaki boşluğa yazınız.

Sorun: Küresel ısınma doğal bir felaket olarak bütün dünyayı tehdit ediyor.

Çözüm Önerileri:.....

9. ETKİNLİK: Kendinizi 2100 yılında yaşayan bir kişinin yerine koyarak aşağıdaki boşluğa bugünün insanlarına hitaben bir mektup yazınız.

Geçmişe Yazılan Mektup

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ETKİNLİK: Aşağıda verilen şiirdeki altı çizili kelimeleri uygun yerlere yazınız.

İnsanla Güzel

Her şey insanla güzel

İsim

Fiil

Fiilimsi

Doğan güneşe karşı gerinen evler

Mavi rüzgârların koştuğu sokak

İnsan olmazsa kötü resimler gibi

Lacivert bahçelerde başlayan bahar.

Temmuz tarlalarında başak

Sabahlar sizinle aydınlık

Elleriniz uzadıkça mavi bulutlar

Sizin için kızarıır dallarda yemiş

Bir sevince karşılık bir acınız var.

İlhan GEÇER

11. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerdeki fiilimsileri bulunuz. Bu fiilimsilerin hangi işlevleriyle (bir kişiyi/ varlığı nitelemek, bir işin ve hareketin adı olmak, zaman ve durum bildirmek) kullanıldığını yazınız.

- Hava kararmadan eve gitmeliyiz.
- Uzaktan gelen yolcular yorgun bir şekilde oturuyorlardı.
- Her sabah on dakika yürümek insan sağlığı için çok faydalıdır.
- Yıllardır haber alamadığı arkadaşını karşısında görünce çok şaşırdı.
- Yazma becerilerinizi geliştirmeye yönelik etkinlikler yapıyoruz.

EĞİTİM DURUMU- 5**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama**

1.2.Düzgün, okunaklı ve işlek “ bitişik eğik yazı” yla yazar.

1.7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

1.10. Tekrara düşmeden yazar.

2. Planlı yazma

2.11. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun biçimde düzenler.

3.Farklı türlerde metinler yazma

3.2. Düşünce yazıları yazar.

İNSAN SEVGİSİ VE EVRENSELLİK

Atatürkçülüğün özelliklerinden biri de insan sevgisidir. Bu sevgi yalnız kendi milletini sevmeyi, diğer milletleri hor görmeyi değil aksine tüm milletleri sevmeyi, onların millî, dinî, örf ve adetlerine karşı taassupsuzluğu ve saygı duymayı gerektiren asil bir duygudur. Atatürk'ün düşünceleri, millî ve milletler arası olmak üzere iki yanlıdır. Millî düşünceler Türk milletinin kurtuluşu ve yükselişi üzerinedir. Milletler arası düşünceler insanlık ideali ile ilgilidir. Bu anlayışın simgesi, bütün insanlığın barış ve huzur içinde yaş; öngören "Yurtta barış, dünyada barış." ilkesidir. Buna göre barışın bozulmasından tüm dünya ülkeler duymalıdır. Günün anlaşmazlıklarının ortadan kalkması, insanlığın başlıca dileği olmalı, dünyada yalnız sevgi egemen olmalıdır. Atatürk'ün bu doyumsuz sevgi anlayışının nedeni, insana duyduğu saygıdan başka bir şey değildir.

Atatürkçülük, milletlerin zaman zaman içine düştükleri bunalımlardan kurtulmalarını, devamlı bir barışa ulaşmaları için bencil davranışların bir yana itilmesini ve evrensel insanlık düşüncesi ile hareket edilmesini gerektirir. Çünkü dünya ulusları bir bütünün parçaları gibidirler. "Bütün insanlar bir sosyal vücudun organlarıdır. Bu sebeple birbirlerine bağlıdır."

Türkiye, devletler ailesinin bir üyesidir. Türkiye'nin bu ailede görevi, kendisi için olduğu kadar diğer devletlerin de barış içinde mutlu olarak yaşamaları yolunda çalışmaktır. Atatürkçülük, sadece kişiler düşünce ahlak ve estetik yönünden gelişmesi ve yücelmesi suretiyle toplumun huzura kavuşması gibi bir çerçeve ile sınırlı olmayıp bu hümanizma (insani düşünce) gerçek mutluluk için milletlerin bu düzeye çıkarılmasına gayret sarf edilmesini de içerir. Bunun için insanlar, kendi milletleri için neyi diliyor ve neyi haklı buluyorlar ise aynı şeyleri başka milletler için de dilemelidir. Atatürk, bu düşüncelerini şu sözleri ile açıklamaktadır: "İnsan mensup olduğu milletin varlığını ve mutluluğunu düşündüğü kadar bütün dünya milletlerinin huzur ve refahını da düşünmeli ve kendi milletinin mutluluğuna hizmet

etmeye elinden geldiği kadar çalışmalıdır. Bütün akıllı adamlar takdir ederler ki bu yolda çalışmakla hiçbir şey kaybedilmez. Çünkü dünya milletlerinin mutluluğuna çalışmak, diğer bir yoldan kendi huzur ve mutluluğunu temine çalışmak demektir. Dünyada ve dünya milletleri arasında huzur, anlaşma ve iyi geçim olmazsa bir millet kendisi için ne yaparsa yapsın huzurdan yoksundur. Onun için ben, sevdiklerime şunu tavsiye ederim:

Milletleri yönetenler doğal olarak öncelikle kendi milletinin varlığı ve mutluluğunun gerçekleştiricisi olmak isterler. Fakat aynı zamanda bütün milletler için aynı şeyi istemek lazımdır.

Bütün dünya olayları, bize bunu açıktan açığa ispat eder. En uzakta zannettiğimiz bir olayın bize bir gün etki etmeyeceğini [bilemeyiz.

Bunun için insanlığın hepsini bir vücut ve bir milleti, bunun ir organı saymak gerekir. Bir vücudun parmağının ucundaki acıdan diğer bütün organlar etkilenir. İşte bu düşünüş, insanları, milletleri ve hükümetleri bencillikten kurtarır. Bencillik kişisel olsun, millî olsun daima kötü olarak kabul edilmelidir."

İnsanlar ve milletlerarası ilişkilerde bencil amaçların maskeleyiği, sözde mutluluğa hizmet eden savaş felsefesine yer yoktur. Var oluşundan bu yana geçen altı bin yıllık zaman içerisinde dünya üzerinde insanlar, büyük kayıplarını muharebe alanlarında vermiştir. Atatürk'e göre kendi milleti için olduğu kadar, tüm dünya milletleri ve insanlık açısından da harp, insan iradesinin bir verimi, oluşumu bakımından da bir cinayettir. Harbi bir cinayet görüntüsünden çıkaran, gerekli ve zorunlu kılan, haklı bir düzeye getiren tek etken, millet hayatını ve haklarını savunmak için yapılmasıdır. Harbi çok iyi bildiği için barıştan yana, düşmanlığın acılarını gördüğü için dostluktan yana olan Atatürk'ün bu konu ile ilgili düşünceleri şöyledir: "Mutlaka şu veya sebepler için milleti harbe sürüklemek taraftarı değilim. Harp zorunlu ve hayati olmalı. Gerçek kanaatim şudur: Milleti harbe götürünce vicdanımda azap duymamalıyım. Öldüreceğiz, diyenlere karşı ölmeyecek diye harbe gidebiliriz. Ama milletin hayatı tehlikeye düşmedikçe harp bir cinayettir." Atatürk bu sözler harbin insanlık için ne denli büyük bir felaket olduğunu ortaya koyarken aynı zamanda tüm dünyaya Türk Kurtuluş Savaşı'nın felsefesini de açıklamaktadır. Harbi

insanlık için bu şekilde tanımlayan bir asker, tarihte mevcut değildir. Atatürk aynı konu üzerindeki görüşlerini insanların birbirleri ile olan ilişkileri açısından da ele almıştır. Milletleri yöneten liderlere dün olduğu gibi bugün de ışık tutan sözleri şöyledir: "Artık insanlık kavramı, vicdanlarımızı arıtmaya ve hislerimizi yüceleştirmeye yardım edecek kadar yükselmiştir. İnsanları mutlu edeceğim, diye onları birbirine boğazlatmak, insani olmayan ve son derece üzücü olan bir sistemdir, insan mutlu edecek tek vasıta, onları birbirlerine yaklaştırarak onlara birbirlerini sevdirek karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan hareket ve enerjidir. Dünya barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ve başarılı olmasıyla mümkün olacaktır."

"Eğer devamlı barış isteniyorsa kitlelerin durumlarını iyileştirecek uluslararası tedbirler alınmalıdır. Tüm insanlığın refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları kıskançlık, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir."

Atatürkçülükte insanın bir başkasına önem vermesi ve saygı göstermesi için o insanda bazı özellikler olması gerektiğine inanılır. Bu özellikleri Atatürk şöyle açıklamaktadır: "İnsanların saygı ve şerefine, itaat ve uyumunun kendinden maddeten değil manen yüksek olanlar için gösterilmesi, insan ruhunun gereklerindendir." Atatürkçülüğün insanda aradığı manevi yücelik, o insanın dürüst, çalışkan ve milletine hizmet aşkıyla dolu olmasından başka bir şey değildir.

İnsan sevgisinin esas alındığı insanlar arası ilişkilerde kin ve nefretin yeri yoktur. Benimsenen ideal iyilik, güzellik ve doğruluktur. Zor duruma düşenlerin imdadına yetişmek, belirli ölçüde taassupsuz olmak, hasta olanların tedavisine yardım etmek, hatta ailevi geçimsizlikleri olanlara maddi ve manevi alanda yardımcı olmak «insani bir görevdir. "İnsanlar daima yüksek, asil ve kutsal hedeflere yürümelidirler. Bu hareket şeklidir ki : İnsan olmanın vicdanını, beynini ve bütün insanlık anlayışını tatmin eder. Bu şekilde yürüyenler, ne kadar büyük fedakârlık yaparlarsa o kadar yükselirler."

İnsanların birbirleriyle olan bağlarında, her şeyden önce millî sevgi gelmektedir. Hiçbir sevgi, millet sevgisi üzerinde değildir. Hiçbir sevgi uğruna millet sevgisi feda edilemez.

İnsanların başta gelen görevi, milletine hizmet etmek olmalıdır. "Millete efendilik yoktur. Hizmet etmek vardır, bu millete hizmet eden onun efendisi olur." Atatürkçülük de hizmet anlayışı, her zaman millet yararına ve gelecek kuşaklara mutluluk sağlayacak çabalar olarak görülür.

Atatürk'ün kişiliğinde taassupsuzluk çok büyük bir tutar. Onun insan sevgisi ve taassupsuzluğu, her şeyinden çok sevdiği vatanına düşmanca amaçlarla saldıranlara karşı bile değişmemiştir. Yalnızca vatanını ve milletini kurtarmak için mücadele eden Atatürk'ün sonsuz taassupsuzluğu insanlığı, savaş sırasında ve sonrasında da kendini her zaman göstermiştir. Nitekim Yunan ordusu tarafından harabe hâline getirilen Uşak'ta esir Yunan ordusu baş komutanı Trikopis'i önüne çıkardıkları zaman onu teselli etmiş, merak etmemesi için eşine telgraf çekerek insan sevgis'nin en güzel örneğini vermiştir.

Atatürkçülükte, kendi vatanına hizmet eden insan milliyetine bakılmaksızın aziz ve kahraman insanlardır. Bazı milletlerin evlatları, kendi milletleri için bizimle savaşmış, bize düşman olmuş olabilirler. İçlerinden bir kısmı bizim topraklarımızda ölmüş olabilir. Onlar da, "Bu memleketintoprakları üstünde kanlarını döken kahramanlardır." Onların bizim şehitlerimizden farkı yoktur. Atatürk, Çanakkale Savaşları'na katılmış olan Anzak birliklerinin şehitleri için, "Burada bir dost vatanın toprağındasınız, huzur ve sessizlik içinde uyuyorsunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız, bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra, artık bizim evlatlarımız olmuşlardır." demekle eski düşmanlıkları, ölümsüz dostluğa çevirmiştir.

Sonuç olarak Atatürkçülükte, insan sevgisi ve evrenselliğin şartlarını ve bunun ilkelerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- a)** İnsanların başta gelen görevi, milletini sevmektir. Hiçbir sevgi, millet sevgisinin üzerinde değildir.
- b)** İnsan kendi milletini sevmekle beraber diğer milletlerin millî, dinî, örf ve âdetlerine saygı duymalıdır.
- c)** Dünya milletleri, bir bütünün parçaları gibidirler. Tüm milletler "Yurtta barış, dünyada barış." ilkesinden hareketle barış ve huzur içinde yaşamalıdır.
- d)** İnsanlar ve milletlerarası ilişkilerde, savaş felsefesine yer yoktur. Sürekli dünya barışı eğitimle gerçekleştirilmelidir.
- e)** Gerek kişisel gerekse milletlerarası ilişkilerde bencilliğe yer yoktur. Dayanışma, bencilliği yok ı unsurlara sahiptir. "Kısaca bağlılık, herkes kendi için yerine, herkes için düşüncesini ortaya konan düşünce sosyaldır, millîdir, geniş ve yüksek anlamı ile insanidir."
- f)** İnsanları mutlu kılacak tek araç, onları birbirine yaklaştırmak ve onlara birbirini sevdirmektir.
- g)** Sürekli barış için, insan topluluklarının durumlarını iyileştirecek milletler arası tedbirler alınmalıdır, açlık ve baskı yerine insanlığın tümünün uygarca yaşaması esas alınmalıdır.
- h)** İnsanlar arası ilişkilerde kin ve nefretin yeri yoktur. Atatürkçülükte benimsenen ideal, iyilik, güzellik, doğruluktur. İnsanlara karşı düşmanlık söz konusu olmayıp özde insana güven ve insana sevgi esas: i
- ı)** Kendi vatanına ve dolayısıyla insanlığa hizmet eden kişiler millette bakılmaksızın aziz ve kahramandırlar.
- i)** Bir şahsın yaşadıkça memnun ve mesut olması için gerekli olan şey kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için çalışmaktır. "Hayatta tam zevk ve mutluluk ancak gelecek nesillerin şerefi, varlığı, mutluluğu için çalışmakta bulunabilir."

- j) "Dünyada ve dünya milletleri arasında huzur, anlaşma ve iyi geçim olmazsa bir millet kendi kendisi için ne yaparsa yapsın huzurdan yoksundur."

Atatürkçülük III'ten

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayarak onlara okuyacakları metnin Atatürk'ün insan sevgisi ve evrensellik konusundaki görüşleri ile ilgili olduğunu sezdiriniz.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin metni işaretleyerek okuma yöntemiyle okumalarını sağlamak amacıyla onlardan metinde önemli gördükleri yerleri işaretlemelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin altını çizdikleri veya işaretledikleri bölümleri kendi cümleleriyle ifade ederek anlamlı bir metin oluşturmalarını sağlayınız. Onlardan oluşturdıkları metinleri okumalarını isteyerek öğrencilerinizin metni ana hatlarıyla kavramalarına yardımcı olunuz.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin Atatürk'ün insan sevgisi, evrensellik, millet sevgisi ve yurt sevgisiyle ilgili konulardaki görüşlerine örnek vermelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Atatürk'ün savaş konusundaki görüşleri nelerdir? Bu görüşlerden hareketle Atatürk ile ilgili nasıl bir sonuca ulaşıyorsunuz?
2. Atatürk'ün insan ilişkileri karşısındaki tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz? Onun görüşlerinden örneklerle açıklayınız.
3. Atatürk gelecek nesillere yönelik nasıl bir düşünce yapısı içerisindeydi?
4. Atatürk bugün yaşıyor olsaydı sizce dünyamızdaki olayları nasıl değerlendirirdi?
5. Siz Atatürk'ün hangi özelliklerini kendinize örnek alırdınız? Niçin?

Öğrencilerinizin metnin türüyle ilgili özellikleri kavramalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Okuduğunuz metin duygu ve hayallerin anlatıldığı bir metin mi yoksa düşünce ağırlıklı bir metin midir?
2. Okuduğunuz metinde öne sürülen düşünceleri kanıtlamak amacıyla hangi yollara başvuruluyor?
3. Okuduğumuz metinde anlatım kimin ağzından yapılmaktadır?

Öğrencilerinizin yukarıdaki sorulara verdikleri cevaplardan hareketle bu metni türünün “ makale” olduğunu sezmelerini sağlayınız. Makalenin bir görüşü veya fikri açıklamak, desteklemek veya savunmak amacıyla yazılan ve okura bu düşünceyi benimsetmek amacı güden bir tür olduğunu vurgulayınız. Makale türünde ortaya konulan görüşlerin çeşitli örneklerle veya başka kaynaklardan alıntılarla desteklediğini metinden hareketle sezdiriniz.

Öğrencilerinizin metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark etmelerini sağlamak amacıyla aşağıda verilen cümleleri tahtaya yazınız.

Atatürk, savaşa her zaman karşı çıkmıştır ancak bir milletin kendi bağımsızlığı tehlikeye düştüğünde kendini korumak amacıyla savaşabileceğini savunmuştur.

Atatürk, cephede düşmanlarla savaşır öte yandan barış zamanında da onlarla diyalog kurmaktan kaçınmazdı.

Öğrencilerinizden bu cümlelerdeki altı çizili kelimelerin anlamda ne gibi değişikliklere neden olduğunu söylemelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle “ ne var ki, hâlbuki, fakat, öte yandan, ancak, ama” gibi kelime ve kelime gruplarının anlatımda düşüncenin yönünü değiştirdiğini vurgulayınız. Bu amaçla öğrencilerinizden 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin okuduklarını kendi hayatları ve günlük hayatla karşılaştırmalarını sağlamak amacıyla onlardan bu metinde ifade edilen görüşleri kendi hayatlarındaki uygulama ve davranışlarıyla karşılaştırmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle metinde anlatılan düşüncelerin gündelik hayatımıza yansımaları gerektiğini vurgulayınız.

Öğrencilerinizin beğendikleri kısa yazıları ezberlemelerini sağlamak amacıyla onlardan bir hafta sonra sınıfta sunmak üzere Atatürk’ün görüşlerini içeren bir paragrafı ezberlemelerini ve sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin Atatürk’ün Türkiye Cumhuriyeti’ni Türk gençliğine emanet etmesini ve Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’nde belirtilen Türk gençliğinin görevlerinin neler olduğunu açıklamalarını sağlamak amacıyla onlar aşağıdaki etkinliği yaptırınız.

Öğrencilerinizi konuyla ilgili olarak bilgilendiriniz ve onların güdümlü konuşma yöntemiyle konuşmalarını sağlayınız.

Atatürk'ün Emaneti

1. Sınıftaki öğrencilerinizi iki gruba ayırınız. Onlara biraz sonra Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni okuyacağınız konusunda bilgilendiriniz. Birinci gruptaki öğrencilerinizden hitabede yer alan gençlerin karşılaşabilecekleri veya içinde bulunabilecekleri durumlarla ilgili cümlelere, ikinci gruptakilerden ise Atatürk'ün Türk gençliğine yüklediği sorumlulukların neler olduğu ile ilgili cümlelere odaklanmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin okuma sürecinde notlar almalarını da sağlayınız.

2. Öğrencilerinize Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni okuyunuz.

YAZMA

Öğrencilerinizin düşünce yazıları (makale) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan “ Atatürk'ün Türk toplumundaki yeri ve önemi konusunda bir makale yazmalarını isteyiniz. Bu amaçla öğrencilerinizden önce 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizi makalelerini yazarken düşüncelerini sağlam kanıt ve belgelere dayandırmaları, farklı kaynaklardan yararlanmaları, yararlandıkları kaynakları kaynakçada belirtmeleri ve dipnotları yazılarında göstermeleri konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizi yazılarını yazarken düzgün, okunaklı ve işlek “ bitişik eğik yazı”yla yazmaları, olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatmaları ve tekrara düşmeden yazmaları konusunda yönlendiriniz.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin fiilimsileri özelliklerine uygun biçimde kullanma ve cümlede fiilimsiye bağlı kelime veya kelime gruplarını bulmayla ilgili bilgilerini pekiştirmek amacıyla 7 ve 8. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

1. ETKİNLİK: Aşağıda verilen sözler Atatürk’ün hangi yönüne ışık tutmaktadır? Duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

- Atatürk yalnız Türkiye’nin değil, tüm insanlığındır.

J.B. Villalta

- Atatürk’ün sözleri ve yaptıkları daha iyi bir insanların geleceğine doğru göz kamaştırıcı bir meşale gibi parlıyor.

Prof. H. Melzing

- Biz kimsenin düşmanı değiliz. Yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanınız.

Mustafa Kemal Atatürk

.....

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK: Aşağıda metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin neler olduğunu anlamların karşılıklarına yazınız.

Bir kimseye hor gözle bakmak:.....

Bağımsız olmama hali:.....

Üzüntü, sıkıntı, keder:.....

Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı:.....

Söz dinleme, boyun eğme:.....

3. ETKİNLİK: Aşağıda verilen Atatürk'ün sözlerinden de yararlanarak okuduğunuz metnin ana fikrini yazınız.

- “ Yurtta barış, dünyada barış.”
- “ Bütün insanlar bir sosyal vücudun organlarıdır. Bu sebeple birbirine bağlıdır.”
- “ Herhangi bir şahsı istediğiniz gibi sevebilirsiniz fakat bu sevgi, sizi, millî varlığınızı bütün sevgilerinize rağmen herhangi bir şahsa, herhangi bir sevdiğinize vermeye sebep olmamalıdır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Metnin ana fikri:

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK: Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki boşlukları tamamlayınız.

a. Atatürk'ün insan sevgisiyle ilgili görüşleri:

.....

b. Atatürk'ün evrensellik ile ilgili görüşleri:

.....

c. Atatürk'ün millet sevgisi ile ilgili görüşleri:

.....

d. Atatürk'ün yurt sevgisi ile görüşleri:

.....

5. ETKİNLİK: Alınan aşağıdaki bölümlerde düşüncenin yönünü değiştiren kelime ve kelime gruplarının altını çizerek bunları düşüncenin yönünü nasıl değiştirdiğini birkaç cümleyle ifade ediniz.

- “ Atatürkçülüğün özelliklerinden bir de insan sevgisidir. Bu sevgi yalnız kendi milletini sevmeyi, diğer milletleri hor görmeyi gerektiren bir sevgi değil aksine tüm milletleri sevmeyi, onların millî, dinî, örf ve âdetlerine karşı taassupsuzluğu ve saygı duymayı gerektiren asil bir duygudur.”

.....

- “ Milletleri yönetenler doğal olarak öncelikle kendi illetin varlığı ve mutluluğunun gerçekleştiricisi olmak isterler. Fakat aynı zamanda bütün milletler için aynı şeyi istemek lazımdır.”

.....

5. **ETKİNLİK:** Aşağıda verilen tablodaki boşlukları doldurunuz ve defterinize “ Atatürk’ün Türk toplumundaki yeri ve önemi” konusunda bir makale yazınız.

Makalenin adı:

.....

Makalenin konusu.....

.....

Makalemde yararlanacağım kaynaklar:

.....

.....

.....

Makalemde ulaşmak istediğim ana düşünce:

.....

Makalemde ulaşmak istediğim yardımcı düşünceler:

.....

Makalemde düşünceleri dayandıracığım kanıt, bilgi ve belgeler:

.....

6. **ETKİNLİK:** Paragraftaki boşlukları verilen fiilimsi ekleriyle uygun bir şekilde doldurunuz.

-dık, -an, -madan, -mak, -dıkça, -ma, -ınca, -arak, -ış, -ıp

Bayramlar insanların en sev.... günlerdir. Bütün evlerde, günler öncesinde başla.... tatlı bir telaşın ver.... yorgunlukla herkes koştur.... içinde bir şeyler hazırlar. İnsanlar, bayram gel.... bayramlıklar al... için mağazaları, marketleri doldururlar. Bayram

yaklaş..... Çocuklarda hediye al.... telaşı; büyüklerde ise al.... ver.... telaşı başlar. Bayram günü gel..... erkenden kal.... Büyüklerin elleri öpülür ve daha sonra konu komşu ziyaretlerine git.... bayramlaş.... başlanır.

7. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiilimsilere bağlı olan kelime ve kelime gruplarını altını çiziniz.

- Yıllar önce büyük bir zevkle okuduğum kitabı dün kitapçılarından birinin tozlu raflarında gördüm.
- Sayfanın alt kısmında kitap okuyan gözlüklü bir çocuk resmi vardı.
- Köşedeki adam saatlerdir hiç kimseyle konuşmadan birisini bekliyordu.
- Elindeki kitabı okuması yarım saat bile sürmedi.
- Eve dönüş saati yaklaştıkça heyecanım artıyordu.
- İnsanların saatlerdir sabırsızlıkla beklediği otobüs uzaktan görününce herkeste bir hareketlenme başladı.

EĞİTİM DURUMU- 6**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama****1.8.** Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.**1.9.** Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.**3. Farklı türlerde metinler yazma****3.2.** Düşünce yazıları yazar

ÇEVRENİN DİLİ OLSAYDI

Çevrenin ne olduğunu bilmeyenimiz var mı? Ya da çevrenin tanımlanmasına ihtiyaç var mı? Bir baksak etrafımıza neyle kuşatılmış durumdayız? Sağımız, solumuz çevre değil mi? Nefes aldığımız hava, çevre değil mi? İçtiğimiz su çevre değil mi? Üzerinde yaşamımız, adım attığımız, gezip tozduğumuz toprak çevre değil mi? Sözü uzatmaya ne lüzum var? Dünyaya gözümüzü açtığımız yer çevredir. Hayatımızda her an iç içe olduğumuz yer çevredir. Ve dünyaya göz kapadığımız yer çevredir. Herkesin bildiği çevreyi bilimsel kalıplar altında tanımlamak gerekirse çevre canlıların hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri, karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamların tümüdür.

Bir olgu olarak dünya yaratılalı beri var olan çevre 20. yüzyıldan itibaren bir kavram olarak da vardır, çevrenin bir kavram olarak hayatımıza girmesinin sebebi, 19. yüzyıldan itibaren başlayan ve sanayileşme, teknolojik gelişmeyle birlikte yoğunluğu giderek artan çevre sorunlarıdır. Çevre sorunları artık hayatımızı derinden etkilemektedir. Bu etkileme, öyle boyutlara ulaşmıştır ki hem yerel hem de küresel olarak tehdit ve tehlike altındayız.

Bilmeyenimiz var mı? Su, hava, toprak bozuldu. Teknolojiye paralel olarak gürültü gürül gürül arttı. Ormanlar, yeşil alanlar talan edildi. Talan o boyutlara ulaştı ki bazı bitki ve hayvan türleri bile yok oldu. Bununla da kalmadı tahribatın boyutu. Isınmakta olan bir yerküre, ozon tabakasına yönelik bir tehlike, tarım topraklarını yutan bir çölleşme ile yüz yüze geldik. Ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Sorunun büyüklüğü o kadar ileri düzeyde ki "Çevreyi mutlaka ön planda tutmalıyız aksi hâlde kıyamet kapıda, dünyanın sonu." türü serzenişler çoğaldı. Gazetelerde görüyoruz ve okuyoruz, konuyla mesleki olarak bağı olmayan birçok köşe yazarı bile konuyu ısrarla ele almakta ve devamlı gündemde tutmaktadır. Çünkü sorun çok büyük ve

konu çok ciddi. Artık bunu tartışmak bile gereksiz. Şimdi bu sorunun kaynağı tartışılmakta. Zaten bu yazıda da bu kaynağa farklı bir bakış açısı sergilenecektir.

Çevre sorunlarının kaynağı nedir? Bu soruya, değişik bakış açılarıyla farklı cevaplar vermek mümkündür, insan nüfusunun bu denli hızlı artmasından rahatsızlık duyanlar, "hızlı nüfus artışı" ön plana çıkarırlar. Pıtrak gibi çoğalan gecekondu-lardan rahatsızlık duyanlar "çarpık kentleşme" ye dikkat çekerler. Devletin gerektiği şekilde tedbir alamadığını savunanlar "bilinçsiz sanayileşme, yanlış teknoloji, vurdumduymazlık, ihmal, denetimsizlik vb." nedenleri sayarlar. Görüldüğü üzere her bakışta odak bir nokta, her cevapta odak bir kavram var. Bu cevaplarda odak nokta, odak kavram bütünlüğü içinde, doğruya ucundan kıyısından yaklaşılsa da başka bir anlatımla kendi bakış açılarına göre sorunun bir bölümüne değinilse de işin esasına, konunun özüne inilememiştir. Özü yakalamak için tek bir odak yeterli. O odak "insandır. Bu durumda, çevre sorunlarının ana kaynağı bir kelimedede özetlenebilir: İnsan.

Tabi burada asıl üzerinde durulması gereken "vefasız" insandır. Öyleyse üzerine basa basa tekrarlayalım: Çevre sorunlarının kaynağında insan vardır. Ancak şurası da bir gerçek ki insan, doğumdan ölene kadar olan dönemde hatta öldükten sonra dahi hep çevre değerlerinden yararlandığı su, hava, toprak, tabiat ve diğer çevre unsurlarını doya doya kullandığı hâlde çevreyi çok fazla düşünmez. Düşünse "Bu çevre bir emanettir." diyecektir. Düşünse çevreye karşı bu kadar duyarsız olmayacaktır.

Bu husustaki bir başka gerçek de şudur: Her insan, çevre değerlerine karşı çocukluğunda ya da gençlik yıllarında, yoğun bir ilgi içinde olduğu hâlde zamanla bu ilginin yerini başka şeyler almaktadır. Bir köyde ya da kasabada yaşıyorsak çocukluğumuzun bütün hatıralarında yemyeşil kırlar, engin ovalar, şırıl şırıl akan nehirler, uçsuz bucaksız dağlar unutulamayacak yer kaplar. Bir şehirde yaşıyorsak çocuk kalbimiz kırlara, ovalara, yemyeşil ormana, serin serin akan ırmağa özlemle doludur. Bırakalım çocukluğu çevre değerlerine karşı ya da daha açıkçası çevre değerleri olan suya, havaya, toprağa, tabiata karşı ruhunda büyük bir yakınlık duymayanımız var mı?

Bu yakınlığa rağmen çevre değerlerine karşı öyle yaklaşır, öyle davranırız ki fabrikatör fabrikasını, esnaf dükkânını, tüccar malını, avukat müvekkilini, müteahhit inşaatını ön planda tutar da içinde doğup büyüdüğü çevreyi ya büsbütün unuttur ya da birinci plandagörmemeye başlar. Para hırsı, kazanma içgüdüğü çevreyi yenmiştir. Bunun yanında kibir hastalığından da mustaribiz. Büyük düşünür Hz. Mevlânâ, "Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol." diyor. Toprak gibi olsak çevre değerlerine zarar verir miyiz?

Yunus Emre'miz, "Elif okuduk ötürü / Pazar eyledik götürü / Yaratılanı hoş gör / Yaratandan ötürü" diyor. Yaratan'ın hatırına, tüm yaratılmışı seversek bir çiçeğin dalını kırmaya, bir gülün yaprağını koparmaya elimiz varır mı? O çiçeğin, o gülün dili olsaydı ne derdi insana?

Halk ozanımız Âşık Veysel, "Karnın yardım kazmayınan belinen / Yüzün yırttım tırnağınan elinen / Yine beni karşıladı gülünen" diyerek toprağın vefalı, sadık olduğunu çok veciz dille getiriyor. Bu sözler çok güzel ve hoş da toprağın sadık olması onun yaradılışında var. Bir nevi onun görevi. Toprak, insan gibi değildir. İrade taşımaz, insana hizmet için yaratılmıştır. Önemli olan bizim sadık olmamızdır. Toprağın dili olsaydı "vefasız" diyecekti belki. Nehirlerin dili olsaydı kendisine sıvı atık gönderen fabrikatöre, "Bu gönderdiğin sıvı atık, sana yaptığım iyiliklere mi karşılık!?" diye seslenecekti. O fabrikatör, belki de çocukken aynı nehrin kenarında gezmiş, içinde yüzmüştür. Üstelik o fabrikatör, kendisinin yaşadığı o güzellikleri çocuğundan da esirger durumdadır. Çünkü o nehirde çocuğu yüzemeyecektir artık.

Çevreye karşı sadık olmadığımız bir gerçek. Peki, bu gerçeği neyle açıklayacağız? Bu gerçeğin, tek bir açıklaması olabilir. O açıklama, "İnsanın içinde gizlidir."

İşte, çevrenin dili olsaydı içimizde gizli olan o hususu yüzümüze karşı haykıracaktı. Sahi çevrenin dili olsaydı bize ne derdi?

Ahmet SANDAL

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin dinleyecekleri metne hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı sayfa 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevapları sınıf ortamında ifade etmelerini sağlayarak etkinlikte verilen fotoğraflar arasındaki zıtlığı ifade etmelerine ve bunun nedenlerini tartışmalarına imk3an veriniz.

DİNLEDİĞNİ ANLAMA ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin metni kendini konuşanın yerine koyarak dinleme yöntemiyle dinlemelerini sağlayınız. Bu amaçla öğrencilerinizden kendilerini biraz sonra dinleyecekleri metnin yazarının yerine koymalarını, dinleme süreci içinde kendi duygu ve düşüncelerinden sıyrılarak onlara olaylara ve durumlara yazarın bakış açısıyla bakmalarını ve onu anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Dileme sürecinin sonunda öğrencilerinizin dinledikleri metnin yazarıyla hangi noktalarda aynı veya farklı düşündüklerini ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin konuyla ilgili düşüncelerini ifade ederken diğer öğrencilerinizden arkadaşlarının sözünü kesmeden onu sabır ve saygıyla dinlemelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlenenin/ izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı sayfa 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerindeki/ izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark etmelerini sağlamak amacıyla onlara dinledikleri metinde çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimelerin hangileri olduğunu sorunuz. Öğrencilerinizin söyledikleri kelimeleri tahtaya listeleyerek bu kelimelerin konuyla olan ilgisini sorgulamalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı fikirleri/ duyguları belirlemelerini sağlamak amacıyla 3. etkinliği yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin dinlediklerinde/ izlediklerinde sebep- sonuç ve amaç- sonuç ilişkilerini belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerini/ izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetlemelerini sağlama amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerine/ izlediklerine ilişkin sorular oluşturmalarını sağlamak amacıyla onlarda aşağıda verilen etkinliği yaptırınız.

Hem Sordum Hem Cevapladım

1. Öğrencilerinizden dinledikleri metne ilişkin üç soru oluşturarak bunları küçük kâğıtlara yazmalarını isteyiniz.
2. Soru kâğıtlarını toplayarak öğretmen masasına koyunuz.
3. Öğrencilerinizi sırayla yanınıza çağırarak onlardan kâğıtlardan birini çekip soruyu okumasını ve cevaplamasını isteyiniz.

4. Öğrencilerinizin sorularını ve cevaplarını kontrol ederek yanlışlarını düzeltmeleri konusunda yardımcı olunuz.

Öğrencilerinizin dinlediklerine/ izlediklerine ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Metne çevre sorunlarını kaynağı nedir?
2. Şairlerimiz çevreye karşı nasıl davranmamız gerektiğini öğütüyorlar?
3. İnsan hangi açılardan çevreye vefasız davranmaktadır?
4. Sizce çevrenin dili olsaydı biz insanlara neler söylerdi?
5. Sizce doğal çevreyi korumak için bizlere düşen görevler nelerdir?

Öğrencilerinizin dinlediklerine/ izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapmalarını sağlamak amacıyla onlardan dinledikleri metinde “ toprak” ve “ insan” kavramlarının hangi özellikleriyle ele alındığını ve bu iki kavramın birbiriyle olan ilişkilerinde ne gibi farklılıklar olduğunu ifade etmelerini isteyiniz. Bu amaçla Âşık Veysel’in dizelerinden de yararlanmaları konusunda onları yönlendiriniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerinin/ izlediklerinin öncesi ve/ veya sonrasına ait kurgular yapmalarını sağlamak amacıyla onlardan 8. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizden etkinliği yaparken metnin son cümlesinden hareket etmelerini ve metnin devamının kendileri tarafından yazıldığını düşünmelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerini/ izlediklerini kendi hayatları ve günlük hayatla karşılaştırmalarını sağlamak amacıyla onlara metinde ortaya konan sorunlarla günlük hayatta karşılaşp karşılaşmadıklarını sorarak onların konuyla ilgili düşüncelerini serbestçe ifade etmelerine imkân tanıyoruz.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin kendi kendilerini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

İnsanoğlu Kendini Savunuyor

1. Öğrencilerinizden hayali bir mahkeme salonunda olduklarını düşünmelerini isteyiniz. Bu amaçla sınıfın ortasına bir sandalye koyarak üç öğrencinizin sırayla sanık sandalyesine oturmalarını sağlayınız.

2. Sanık sandalyesine oturan öğrencinize “ çevreyi kirletmek ve kaynakları bilinçsizce tüketmek” le suçlandığını belirterek kendisini savunmasını isteyiniz.

3. Sınıftaki öğrencilerinizden de doğadaki bazı varlıkların (denizler, ağaçlar, gökyüzü vb.) yerine geçerek sanığın kendilerine yaptığı olumsuz davranışları ifade etmelerini isteyiniz.

4. Birkaç öğrencinizden de sanığın avukatlığını üstlenmelerini ve “insanoğlu”nu savunmalarını isteyiniz.

5. Bir grup öğrencinizden de jüri olmalarını isteyerek duruşma sonunda bir karara varmaları konusunda onları yönlendiriniz.

6. Öğrencilerinizin etkinliği ikna etme yöntemiyle yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin konuşurken işitilebilir bir sesle konuşmaları, canlandırmalarda sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanmaları, dinleyicilerle göz teması kurması, konuşma sırasında sorulan sorulara, açık, yeterli ve doğru cevaplar vermeleri konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizin kendi konuşmalarını, seslerini ve beden dilini kullanma yönünden değerlendirmelerini sağlamak amacıyla onlardan aşağıdaki ölçütleri kullanarak konuşmalarıyla ilgili bir sonuca varmalarını isteyiniz.

Sesini Kullanma

1. Konuşurken nefesini ayarlama
2. İşitilebilir bir sesle konuşma
3. Gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınma
4. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapma.

Beden Dilini Kullanma

1. Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat etme.
2. Dinleyicilerle göz teması kurma

Öğrencilerinizin bu ölçütlerden hareketle kendi konuşmalarıyla ilgili bir sonuca “ Başarılıyım.”, “ Başarısızım.”, “ Bazı noktalarda eksiklerim var.” Ulaşmalarını sağlayarak eksikliklerini giderme konusunda onları yönlendiriniz.

Öğrencilerinizin konuşmalarını değerlendirmeyele ilgili olarak onlardan aşağıda verilen “ Konuşmayı Öz Değerlendirme Formu” nu doldurmalarını isteyiniz.

	EVET	KISMEN	HAYIR
1. İşitilebilir bir sesle konuştum.			
2. Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullandım.			
3. Dinleyicilerle göz teması kurdum.			
4. Konuşma sırasında sorulan sorulara açık, yeterli ve doğru cevaplar verdim.			
5. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullandım.			

YAZMA

Öğrencilerinizin düşünce (söyleşi) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan doğanın dilinden insanlara seslenen bir söyleşi (sohbet) metni yazmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin yazılarını yazarken sebep- sonuç ve amaç- sonuç ilişkileri kurmaları konusunda uyarınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin cümlelerin temel öğelerini, yardımcı öğelerini ve özelliklerini kavramaları amacıyla onlardan 9 ve 10. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

- 1. ETKİNLİK:** Çalışma kitabında verilen fotoğraflardan hareketle verilen metni tamamlayınız.

Her şeyin saf ve temiz olduğu zamanlar vardı. Sonra her şey birden değişiverdi.Çünkü.....

.....

.....

- 2. ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelime ve kelime gruplarının anlamlarını yanındaki tablodan bulup işaretleyiniz.

CÜMLELER	ANLAMLAR
Ormanlar, yeşil alanlar <u>talan edildi</u> .	a.yıkma b.doğramak c. yağmalamak d. kesmek
Tabi burada üzerinde durulması gereken <u>vefasız</u> insandır.	a.Sevgisi çabuk geçen b. İlgi göstermeyen

	c. Değer veren d. Yanlış yapan
Devletin gerektiği şekilde tedbir almadığını savunanlar “ bilinçsiz sanayileşme, yanlış teknoloji, sanayileşme, <u>vurdumduymazlık</u> , ihmal denetimsizlik vb.”ni sayarlar	a. önem vermek b. bilgisizlik c. yanlışlık d. umursamazlık
<u>Pıtrak gibi</u> çoğalan gecekondu-lardan rahatsızlık duyanlar “ çarpık kentleşme ”ye dikkat çekerler.	a. bitkiye benzeyen b çok sayıda c. az sayıda d. gün geçtikçe
Sorunun büyüklüğü o kadar büyük düzeyde ki “ Çevreyi mutlaka ön planda tutmalıyız, aksi hâlde kıyamet kapıda, dünyanın sonu.” türü <u>serzenişler</u> çoğaldı	a. sıkılma b. kızma c. bağırma d. yakınma

3. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerden bazıları dinlediğiniz metnin yardımcı düşüncelerini ifade etmektedir. Metinle ilgili olmayanları işaretleyiniz.

- a. Teknolojik gelişmelerle birlikte gürültü kirliliği arttı.

b. Çevre kirliliğiyle mesleki bağı olan pek ço yazar bu konuyla ilgili yazılar yazmaktadır.

c. Gelecekte de çevreyle ilgili sorunlar çözümsüz kalmaya mahkûmdur.

d. İnsanların pek çoğu çevre sorunlarına gereken ilgiyi göstermiyor.

4. **ETKİNLİK:** Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki cümleleri sebep- sonuç ve amaç- sonuç ilişkisi kuracak şekilde eşleştiriniz. Oluşturduğunuz cümlelerin bu anlam ilişkilerinden hangisini içerdiğini numaraları karşısına yazınız.

1.Çevrenin bir kavram olarak
adım

üzerinde yaşadığımız,

hayatımıza girmesinin
tozduğumuz

attığımız, gezip

sebebi

yer çevredir.

2.Bazı bitki ve hayvan türleri
yok oldu çünkü

konuyu ısrarla ele almakta
gündemde tutmaktadır.

3. Çevrenin tanımlanmasına
ihtiyaç yoktur çünkü

ormanlar ve yeşil alanlar
talan edildi.

4. Pek çok köşe yazarı çevre

sorunlarını dile getirmek
için

“Yüzün yırttım tırnağınan, elinen

Yine beni karşıladı gülünen”
demiştir.

5. Âşık Veysel torağın insana
başlayan karşı gösterdiği vefayı

dile getirmek amacıyla

19. yüzyıldan itibaren
sanayi ve teknolojik

gelişmeyle birlikte
yoğunluğu giderek artan
çevre sorunlarıdır.

Cümlelerdeki Anlam İlişkileri:

1.....

2.

3.....

4.....

5.....

5. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki doğrudan söylenmeyen (örtülü) anlamları altlarına yazınız.

a. Üzerinde yaşadığımız, adım attığımız, gezip tozduğumuz toprak çevre değil mi?

.....

b. Sözü uzatmaya ne lüzum var!

.....

c. Suyu, havaya, toprağa, tabiata karşı ruhunda büyük bir yakınlık duymayanımız mı var?

.....

6. ETKİNLİK: Aşağıdaki sorulardan yararlanarak dinlediğiniz metni kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetleyiniz.

Sorular

- Çevre nedir?
- Çevrede ne gibi değişiklikler oldu?
- Çevre sorunlarının kaynağı nedir?
- İnsanlar çevreye karşı nasıl bir yaklaşım içindedir?
- Çevrenin dili olsaydı ne derdi?

Özet

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK: aşağıda dinlediğiniz metinde geçen cümleler verilmiştir. Cümlelerin öznel olanlarına Ö, nesnel olanlarına N yazınız.

Her insan çevre değerlerine karşı çocukluğunda ya da gençlik yıllarında yoğun bir ilgi içinde olduğu hâlde zamanla bu ilginin yerini başka şeyler almaktadır.

Çevre canlıların hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamların tümüdür.

Çevrenin bir kavram olarak hayatımıza girmesinin sebebi 19. yüzyıldan itibaren başlayan sanayileşme ve teknolojinin gelişmeyle birlikte yoğunluğu giderek artan çevre sorunlarıdır.

Sorunun büyüklüğü o kadar ileri düzeyde ki “ Çevreyi mutlaka ön planda tutmalıyız, aksi halde kıyamet kapıda dünyanın sonu.” gibi serzenişler çoğaldı.

8. ETKİNLİK: Dinlediğiniz metinden hareketle aşağıda verilen cümleyi tamamlayarak metnin sonrasına ait kurgularınızı bitişik eğik yazıyla yazınız

Sahi çevrenin dili olsaydı bize ne derdi?

.....

.....

.....

.....

9.ETKİNLİK: Aşağıdaki cümleleri ögelerine ayırınız.

a.Çam ağacının kokusu insanın içine ferahlık veriyordu.

b. Bizim öğrencilerimiz çalışkan ve hoş görülü kişilerdir.

c. Dün kitaplarını ve defterlerini sınıfta unutmuş.

10.ETKİNLİK: Aşağıdaki cümleleri öğelerine ayırınız.

- a.** Öğrenciler yıl sonunda Çanakkale'ye gezi düzenlediler.
- b.** Türk milletinin tarihteki kahramanlıkları unutulmaz.
- c.** Büyük şehirlerde sorunlar giderek büyüyor.
- d.** Dün seni telefonla arayan bendim.

EĞİTİM DURUMU- 7**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama****1.10.** Tekrara düşmeden yazar.**1.11.** Yazım ve noktalama kurallarına uyar.**2. Planlı yazma****2.12.** Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı türlerde metinler yazma

3.2. Düşünce yazıları yazar.

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme

4.2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

EĞİTİMCİ ATATÜRK (DİNLEME METNİ)

Ulusumuzun Büyük Önderi Mustafa Kemal Atatürk'ün aziz hatırasını doğumunun 100. yılında saygı ile selamlarım.

Bütün dünyada "Atatürk Yılı" olarak kutlanması kararlaştırılmış olan bu yılı, eşsiz bir lidere sahip olmanın kıvancı içinde geçirmekteyiz. Ne mutlu biz

Türlere!

Yaşantısı, her yönü ile incelenmeye değen ve aradan geçen uzun yıllara rağmen tüm düşüncelerinde ve sözlerinde bizler için yıllar ötesine ışık tutmuş olan

Büyük insanı tek bir yönü ile olsun incelemek fırsatı bulabildiğim için çok mutluyum.

En büyük asker Atatürk'ün 10. Yıl Nutku'ndan bir bölümü vererek esas konuya girmek isterim:

“Geçmiş zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda daha büyük işler yapacağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.”

Atatürk, hakkında inceleme yapmak isteyenlere yapıtlarında büyük bilgi bırakmış olan ender bir şahsiyettir. Bu nedenle Atatürk'ün bilim düşüncesine ve eğitime verdiği değerin araştırılmasında söylevleri, demeçleri ve Nutuk'u yararlanılan en emin kaynaklar oldu. Bu değerli belgeler incelenince Gazi Mustafa Kemal'in bütün hayatında, çalışmalarında, ulusunu uygar uluslar düzeyine yükseltmek için kısa bir zamanda gerçekleştirdiği devrimlerinde hareket noktasının ilim olduğu ve bunu şu sözlerinde açıkça vurguladığı görüldü:

"Milletimizin siyasi, içtimai hayatında, milletimizin fikir terbiyesinde rehberimiz ilim ve fen olacaktır."

"Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fenin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir."

Ülkesini en kısa zamanda kalkındırmak, uygar bir ülke yapmak isteyen Atatürk'ün öncelikle yaptığı devrimlerden Türk toplumundaki hastalıkları üç ana grupta topladığı düşünülebilir:

1. Bütün yenilikleri ve ilerlemeleri dini alet ederek engelleyen, devlet ve toplum hayatına hâkim olan yozlaştırılmış bir din anlayışı,
2. Okuma yazmayı çok güç bir iş hâline getiren, bu nedenle eğitimin yaygınlaşmasını engelleyen Arap harflerinin kullanılmakta oluşu,
3. Halkın konuştuğu dil ile onu eğitecek, ona önderlik edecek aydınların konuştukları dilin birbirinden çok farklı oluşu.

Atatürk bu hastalıkları gidermek yolunda, "Ben, bir işte nasıl muvaffak olacağımı düşünmem, o işe neler engel olur, diye düşünürüm. Engelleri kaldırdım mı iş kendi kendine yürür." felsefesiyle hareket etti.

Devrim sözcüğünü, "Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktır." tarifi ile özümleyerek ulusunun tedavisi için başta laiklik olmak üzere devrim ilaçlarını peş peşe cesaretle uyguladı.

Atatürk, "Cumhuriyet fikren, ilmen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakterli muhafızlar ister." sözleri ile Türk halkının sahip olmasını istediği özellikleri belirtti. Bunu sağlamak için Türk ulusunun bilimde, teknikte ve yaratıcılıkta geri kalmışlığının en başta gelen nedeninin büyük ihmaller içindeki eğitim kurumları olduğuna karar vererek eğitim dalına el attı.

Daha harp sıralarındayken 15 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanmış olan Maarif Kongresi'nde Atatürk bir konuşma yaparak eğitim konusundaki görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Şimdiye kadar sürüp giden okuma ve yetiştirme yanlışlıklarının, ulusumuzun gerilemesinde en önemli nedenlerden biri olduğu kanısındayım. Onun için bir ulusal yetiştirme programından söz açarken eski çağlardaki asılsız uydurmalardan, yaradılışımıza hiç de uymayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan aşırma bütün etkilerden büsbütün uzak, ulusal ve tarihsel doğamıza uygun bir kültürü öne sürmüş oluyorum. Çünkü Türk yönetiminin gerçek gelişmesi ancak böyle bir kültürle sağlanabilecektir. Rast-gele bir yabancı kültürü kabullenmek şimdiye kadar

uygulanıp duran yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlar yinelemekten başka bir işe yaramaz. Kültürün, düşünce ekininin verimi, ekildiği yerin elverişliliği orantılıdır. Bu yer de milletin öz yapısıdır. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara, varlıkları hakları, birlikleriyle zıtlaşan bütün yabancı öğelerle savaşıma gerekliliği ve ulusal inançları bütün coşkuluğuyla her zıt düşünceye karşı şiddetle savunma: zorunluluğu aşılanmış olmalıdır. Yeni kuşağın bütün dünyasında bu duyushların, bu davranışların sürdürülmesi büyük önem taşır. Bitmez tükenmez korkunç bir savaş hâlinde belirip duran uluslar yaşamının felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her ulus için bu duyushları, bu davranışları bütün şiddeti ile şart koşmaktadır."

Atatürk, Türk ulusunun ilerlemesi umutlarını eğitime bağlamıştı. İstiklal Savaşı kazanıldıktan her sonra bir arkadaşının yönelttiği, "İşte memleketi tardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?" sorusu "Maarif vekili olarak millî irfanı yükseltmeye çalış" en büyük emelimdir." sözleriyle yanıtladı.

O, şüphesiz hem büyük bir asker hem de bir eğitimci idi. Ulusal bilgiyi yükseltmek için attığı birinci ve zor adımlardan biri "Tevhid-i Tedrisat" yani "Öğretimi Birleştirme Kanunu" ydu. Bununla medreseleri kaldırıp yurttaki tüm öğretimi Millî Eğitim Bakanlığının denetimine aldı. Milletin eğitimi için laik bir terbiye sistemini, milletin kalkınma ve ilerlemesinde ilk hamle olarak gördü.

Atatürk halkçı bir eğitim görüşüne sahipti. Ulusça ilerlemenin tek şartının tüm halkın eğitilmesi olduğunu birçok konuşmasında şöyle vurguladı:

“Bu memleketin asıl sahibi ve toplumumuzun esas unsuru köylüdür ki bugüne kadar eğitimden yoksun bırakılmıştır. İzleyeceğimiz eğitim politikasının temeli köylünün cehaletten kurtulması olacaktır.”

Halbuki Atatürk bizlere:

Bir taraftan cahilliği ortadan kaldırmaya uğraşırken bir taraftan da memleket evlatlarını toplumsal yaşayışta iktisadiyatta fiilen etkili ve semereli kılabilmek için elzem olan bilgileri, ameli bir tarzda vermek yolu eğitimimizin esasını teşkil etmektedir.” sözleri ile yıllarca önce doğru yolu gösterdi.

Sevtap KOÇAK

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin “ Eğitimci Atatürk” metnini dinlemeye hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle onların dinleyecekleri metnin Atatürk’ün akılcılık ve bilime verdiği önemle ilgili olduğunu sezmelerini sağlayınız.

DİNLEDİĞİNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizden metni not alarak dinleme/ izleme yöntemini kullanarak dinlemelerini isteyiniz. Bu amaçla öğrencilerinizin dinleme/ izleme amaçlarına göre notlar (ana fikrin, önemli ifadelerin, güzel sözlerin alınması, özgün ifadelerin kullanılması vb.) almalarını sağlayınız.

Öğrencileriniz metni dinlerken metinde geçen kanunun adına dikkat etmeleri konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizi dinleme sürecinde başkalarını rahatsız etmeden dinlemeri/ izlemeleri konusunda yarınız.

Öğrencilerinizin dinlenenin/ izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin dinlediklerindeki/ izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark etmelerini amacıyla onlara dinledikleri metinde geçen çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla onlara dinledikleri metinde çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimelerin hangileri olduğunu sorunuz. Öğrencilerinizin sorularınıza verdiği cevaplardan hareketle metindeki “ ilim, fen, eğitim, ilerleme, cumhuriyet vb.” kelimelerin metnin anahtar kelimeleri olabileceklerini sezmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin dinlediklerinin/ izlediklerinin ana fikrini belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin Atatürk’ün akılcılık ve bilime verdiği önemi sezmelerini sağlamak amacıyla onlardan dinledikleri metinde yer alan Atatürk’ün bilimle ilgili sözlerine örnekler söylemelerini isteyiniz (“ Dünyada her şey için, medeniyet için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir.”). Bu sözün Atatürk’ün akılcılık ve bilim konusunda verdiği önemi, akılcılığın gerçekçilik ve yapıcılıkla olan ilişkisini, bilimin insan hayatındaki yerini ve önemini anlattığını sezmelerini sağlayarak onlara bilimin temelinde akılcılığın yattığını, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında akılcılığın sorumlulukla olan ilişkisini vurgulayınız. Ayrıca aynı amaca yönelik olarak Atatürk’ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi anlatan aşağıdaki sözlerini onlara okuyarak öğrencilerinizin bu sözlerle ilgili düşüncelerini sınıf ortamında arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayabilirsiniz.

- “ Bizim akıl, mantık, zekâ ile hareket etmek en belirgin özelliğimizdir. Bütün hayatımızı dolduran olaylar bu gerçeğin delilidirler.”
- “ Fikirler anlamsız, mantıksız, boş sözlerle dolu olursa o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal hayat akıl ve mantıktan uzak, faydasız, zararlı ve birtakım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felce uğrar.”
- “ Akıl ve mantığını çözümleyemeyeceği mesele yoktur.”
- “ Ben, manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım, ilim ve akıldır. Benim manevi mirasım, ilim ve akıldır. Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel ve mihver (eksen) üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederse manevi mirasçılarım olurlar.”
- “ Taassup cahilliğe dayanır. Bundan dolayı mutaassıp olan cahildir. İlim mutlaka cahilliği yener, o hâlde halkı aydınlatmak lazımdır. Bu cahillik okumamış olmak demek değil, hakikati bilmemektir. Biz cahil dediğimiz zaman mutlaka okula gitmemiş olanları kastetmiyoruz. Kastettiğim ilim, gerçeği bilmektir.

Öğrencilerinizin Atatürk’ün millî eğitim konusunda ki görüşlerini sezmelerini sağlamak amacıyla onlara metinde geçen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz.

“ Okumayı, yazmayı çok güç bir iş hâline getiren, bu nedenle eğitimin yaygınlaşmasını Arap harflerinin kullanılmakta oluşu.”

“ Halkın konuştuğu dil ile onu eğitecek, ona önderlik edecek aydınların konuştukları dilin birbirinden çok farklı oluşu.”

Öğrencilerinizden bu ifadelerin ne anlam geldiğini sorarak onların cevaplarından hareketle eğitimin millî ve çağdaş olması gerektiği sonucuna ulaşmalarını sağlayınız. Daha sonra Atatürk’ün bu konuyla ilgili aşağıdaki sözlerini okuyunuz ve öğrencilerinizin bu sözlerle ilgili düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

“ Hükümetin en verimli ve en önemli vazifesi millî eğitimle ilgili işlerdir. Bu işlerde başarılı olabilmek için öyle bir program takip etmeye mecburuz ki o program, milletimizin bu günkü hâliyle sosyal, hayati ihtiyacıyla, çevre şartlarıyla ve çağın gerekleriyle tamamen uygun ve uyumlu olsun.”

“ Millet analarının, millet babalarının, millet öğretmenlerinin ve millet büyüklerinin; evde, okulda, orduda fabrikada her yerde ve her işte millet çocuklarına , milletin her ferdine bıkmaksızın ve devamlı olarak verecekleri millî terbiyenin amacı, işte bu yüksek millî hissi sağlamlaştırmak olmalıdır.”

Öğrencilerinize dinledikleri metinde geçen kanunun adını sorarak Tevhid- i Tedrisat (Eğitim Birleştirilmesi) Kanunu’nu hatırlamalarını sağlayınız ve “ öğretimin birleştirilmesi” nin ne demek olduğunu sorunuz. Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle Öğretimin Birleştirilmesi Kanunu’nun dinî eğitim kurumları ile çağdaş eğitim kurumları arasındaki ikiliğe son verdiğini vurgulayınız.

Öğrencilerinizin Atatürk’ün karma eğitim anlayışının ne olduğunu sezmelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle Atatürk’ün karma eğitim anlayışının ve eğitimin yaygınlaştırılmasının neden gerekli olduğunu vurgulayınız.

Öğrencilerinizin dinlediklerine/ izlediklerine ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Atatürk, eğitime niçin bu kadar çok önem vermiştir?
2. Atatürk'ün eğitimdeki temel ilkeleri nelerdir?
3. Atatürk'e göre Türk toplumunun önündeki sorunlar nelerdir? Atatürk bunları çözmek için neler yapmıştır?
4. Atatürk'ün eğitim hayatında yaptığı devrimleri sıralayınız.
5. Atatürk'ün eğitim alanında yaptığı yenilikler sizce ne gibi sonuçlar doğurmuştur?

Öğrencilerinizin dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin şiir, hikâye, masal dinletilerine katılmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Dinletiler Düzenliyoruz

1. Öğrencilerinizi üç ay boyunca dinletiler düzenleyeceğiniz konusunda bilgilendiriniz.
2. İlk ay şiir, ikinci ay hikâye, üçüncü ay ise masal dinletileri düzenleyeceğini belirtiniz.
3. Bu dinletiler için öğrencilerinizden beğendikleri şiir, masal ve hikâye türlerinde metinler seçmelerini isteyiniz.
4. Öğrencilerinize seçtikleri şiir, masal veya hikâyenin en fazla altı dakika sürmesi gerektiğini hatırlatarak seçimlerinde buna dikkat etmeleri gerektiğini belirtiniz.
5. Öğrencilerinizden seçtikleri şiir, masal veya hikâyenin temasına uygun dinleti sırasında kullanacakları sözsüz bir müzik seçmelerini ve dinleti günlerinde sınıfa getirmelerini isteyiniz.
6. Her ayın başında o ay yapılacak dinletinin tarihini öğrencilerinize haber veriniz.
7. Dinletilerinize tüm öğrencilerinizin katılımıyla sınıf içerisinde gerçekleştirerek her dinleti sonunda sınıftaki öğrencilerden alkışlarının şiddetiyle beğenilerini ifade etmelerini isteyiniz.

KONUŞMA

Öğrencilerinize Atatürk'ün Türk halkı için hedef olarak belirlediği “muasır medeniyet seviyesine ulaşmak” kelime grubunu vererek onlardan bu konuyla ilgili bir konuşma yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizi konuşmalarını yaratıcı konuşma yöntemiyle yapmaları konusunda yönlendiriniz. Bu amaçla öğrencilerinize bu konuyu verdikten sonra onlardan her öğrencinin bir önceki arkadaşının konuyla ilgili söylediklerinden hareketle konuşarak konuya farklı bir bakış açısı getirmelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizi konuşmaları sırasında uygun hitap ifadeleri kullanmaları, standart Türkçe ile konuşmaları ve Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizin yeni öğrendikleri kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Önce Öğrendik, Şimdi Kullanıyoruz

1. Bir haftalık ders sürecinde her dersinizin son on dakikasında öğrencilerinizin yeni öğrendikleri kelime, kavra, atasözü ve deyimleri tahtaya yazınız.

2. Öğrencilerinizden tahtada yazılı olan kelime, kavram, atasözü veya deyimlerden birini seçerek onlarla anlamlı birer cümle kurmalarını isteyiniz.
3. İsteyen öğrencilerinize söz vererek kurdukları cümleleri sesli olarak söylemelerini sağlayınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin düşünce yazıları (deneme) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan 7. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliği yaparken metin tamamlama yöntemini kullanmalarını bu amaçla da Atatürk'ün 10. Yıl Nutku'ndan alınan farklı bölümlerden hareketle duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz. Ayrıca öğrencilerinizi metni tamamlarken metinde yer alan duygu, düşünce ve fikirlerin genel anlamına ve mantıksal bütünlüğe bağlı kalmaları konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizi yazarken tekrara düşmeden yazmaları, yazım ve noktalama kurallarına uymaları konusunda yönlendiriniz.

Öğrencilerinizin kendi yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirmelerini sağlamak amacıyla yazma etkinliği sonunda onlara şu soruları yöneltiniz:

- a. Yazılarınızı standart Türkçe ile yazdınız mı?
- b. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurdunuz mu?
- c. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullandınız mı?
- d. Yazınızda tekrara düşmekten kaçındınız mı?

- e. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımınızı zenginleştirdiniz mi?

f.

Öğrencilerinizin sorduğunuz sorulara verdikleri cevaplardan hareketle yazılarını değerlendirmelerini sağlayarak bu ölçütler doğrultusunda yazılarını tekrar kontrol etmelerini sağlayınız. Siz de bu konudaki öneri ve uyarılarınızı öğrencilerinizle paylaşınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin isim ve fiil cümleleriyle kurallı ve devrik cümleleri anlam e kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanmayla ilgili bilgilerini pekiştirmelerini sağlamak amacıyla onlardan 8, 9, 10, 11 ve 12. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

1. **ETKİNLİK:** Çalışma kitabındaki görsellerin sizde uyandırdığı çağrışımları birkaç cümle ile ifade ediniz.
2. **ETKİNLİK:** Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını tablodaki anlamlarının karşısına yazınız.

(yazışmak, özümsemek, el atmak, kıvanç, ışık tutmak, söylev, içtimai)

KELİME	ANLAM
	Övünç, sevinç
	Birisinin işine karışmak, bir işe girişmek
	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek.
	Özündeki iyi nitelikleri bir takım dış etkenlerle zamanla yitirmek.
	Edinilmiş olan bilgileri bireyin öz malı durumuna getirmek.
	Bir topluluğa düşünceler aşlamak amacıyla söylenen coşkulu güzel söz, nutuk.
	Toplumla ilgili, toplumsal, sosyal

3. ETKİNLİK: Aşağıda verilen Atatürk’ün sözlerinden hareketle metnin ana fikrini boşluğa yazınız.

“ Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.”

“ Milletimizin siyasi, içtimai hayatında, milletimizin fikir terbiyesinde rehberimiz ilim ve fen olacaktır.”

“ Maarif vekili olarak millî irfanı yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir.”

“ Bir taraftan cahilliği ortadan kaldırmaya uğraşırken bir taraftan da memleket evlatlarını toplumsal yaşayışta ve iktisadiyatta fiilen etkili ve semereli kılabilmek için elzem olan bilgileri, ameli bir tarzda vermek yolu eğitimimizin esasını teşkil etmektedir.”

.....

4. ETKİNLİK: Atatürk’ün aşağıdaki sözleriyle ilgili yorumlarınızı boşluklara yazınız.

“ Milletimizin, memleketimin irfan yuvaları (okullar bir olmalıdır. Bütün memleket evladı kadın ve erkek aynı şekilde oradan çıkmalıdır.”

.....

“ Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşur. Mümkün müdür ki bir kitlenin bir parçasını ilerletelim, diğerini görmezlikten gelelim de kitlenin tümü ilerlemeye imkân bulabilsin? Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı topraklarla zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebsin? Şüphe yo, ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve ilerleme ve yenileşme sahasına birlikte kesin aşamalar yaptırmak lazımdır. Böyle olursa inkılap başarılı olur.

.....

.....

.....

- 5. ETKİNLİK:** Aşağıya dinlediğiniz metinle ilgili üç soru yazınız.
Yazdığınız soruları arkadaşlarınızla değiştirerek cevaplandırınız.

1. soru:

.....

.....

.....

2. soru:

.....

.....

.....

3. soru:

.....

.....

.....

- 6. ETKİNLİK:** Aşağıda metinde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamları verilmiştir. Bu anlamlara karşılık gelen kelime ve deyimleri bulmacadan bularak bu7nları birer cümlede kullanınız.

.....: Konuşmak, anlatmak, ifade etmek.

.....: Birini ilk önce harekete geçmesi için önermek, ileri sürmek.

.....: Önceden bir şarta bağlamak

.....: İstenilen sonuç, verim.

D	Ş	Ü	M	H	E	K	İ	N	L	E	R
A	İ	F	Ö	İ	K	A	L	İ	N	D	E
C	Ü	L	N	F	E	R	Ü	L	E	A	Ç
E	L	Ö	E	Z	Ü	Ş	A	P	D	L	A
R	S	E	S	G	Ö	A	H	S	İ	S	F
K	İ	S	Ü	M	E	R	Y	E	L	I	K
Ü	S	O	R	A	N	T	A	M	İ	R	E
S	A	R	M	T	İ	K	İ	E	Y	A	P
Ü	L	F	E	A	J	O	L	R	E	F	A
P	A	Y	K	V	İ	Ş	A	E	M	T	L
E	M	Ö	Ğ	İ	V	M	U	Ğ	E	E	İ
Y	İ	Z	İ	S	İ	A	F	İ	K	A	K
K	Z	U	L	A	R	K	G	A	Z	M	İ

7. ETKİNLİK: Atatürk'ün 10. yıl nutkundan alınan aşağıdaki bölümlerden hareketle duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir deneme yazınız.

Yurttaşlarım!

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyetidir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin değerli ordusunun bir ve beraber olarak azimkârane yürümesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. Bunun için bizce zaman ölçüsü geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın surat ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.

Büyük Türk Milleti!

On beş yıldan beri giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vaat eden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarım ki bu sözlerimin hiçbirinde, milletimin hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım. Bugün, aynı iman ve katiyetle söylüyorum ki milli ülküye, tam bir bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu, bütün medeni âlem, az zamanda bir kere daha tanıyacaktır. Asla şüphem yoktur ki Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafıyla atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Ne mutlu, Türküm diyene!

Mustafa Kemal Atatürk, Ankara, 29 Ekim 1933.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerden isim cümlesi olanlarını işaretleyerek siz de aynı yüklemle farklı cümleler kurunuz.

a. Bu kolye ona benden kalan bir hatıradır.

.....

b. Sözünü dinlemediğim için bana kızmıştı.

.....

c. Annem yemek yanınca çok üzüldü.

.....

d. Matematik dersinden sınavım dünmüş.

.....

e. Köyün evresi yemyeşildi.

.....

9.ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerin isim cümlesi olanlarına (İ), fiil cümlesi olanlarına (F) yazınız.

- a. Beni dün arayıp buraya çağıran sendin.
- b. Bir kez bile anlamaya çalışmadın beni.
- c. Hayatta en hakikî mürşit ilimdir.
- d. Hava dün aniden soğudu.
- e. Öğretmenin sözledikleri kulağına küpe olsun.

10.ETKİNLİK: Aşağıdaki paragrafı oluşturan cümlelerin isim cümlesi mi, fiil cümlesi mi olduğunu yazınız.

Her şey insanla başlar, insanla biter. En kıymetli varlık insandır. Ancak insanın içindeki cevher kendiliğinden dışarı vurmaz, eğitim gereklidir. İnsanın en iyi biçimde eğitilmesi şarttır.

- f. cümle:
- g. cümle:
- h. cümle:
- i. cümle:
- j. cümle:
- k. cümle:

11.ETKİNLİK: Aşağıdaki dördlüğü kuralı cümlelerle yeniden yazınız.

Bulut haberi getirmedi mi daha,

.....

Nisan yağmurunu bekliyor toprak.

.....

Ortalık erişmedi mi sabaha?

.....

Neden üzgün böyle ağaçta yaprak?

.....

12.ETKİNLİK: aşağıda karışık olarak verilen kelimelerle kurallı cümleler kurunuz.

a. denen/ dil/ mucizeyi/ anlatmalı/ nasıl

.....

.....

b. diğer/ başarının/ çeşitli/ çok/ yarısını/ oluşturur/ faktörler

.....

.....

c. en/ insan/ üzerinde/ dünya/ değerlisidir/ yaşayan/ varlıkların

.....

.....

d. toplumun/ anlatmalıdır/ mutluluğunu/ şair/ ve/ derdini/

.....

.....

e. edebiyatın/ kültür/ yanı sıra/ her/ hayata/ şeyi/ alır/ dair/
içine

.....

.....

EĞİTİM DURUMU- 8**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama****1.5.** Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.**2. Planlı yazma****2.12.** Yazama yöntem ve tekniklerini kullanır

KOMŞUSUZLUK

Bütün efendiliğimi ve nezaketimi takınıp sesime nazik bir ton vererek komşuma, "İyi akşamlar!" diyorum. Apartman kapısında nadir karşılaşmalarımızdan biri bu. "İyi akşamlar!" diyor, o da. Birinci katta oturuyor. Adı Fahrettin miydi? Yok Fehmi, belki de Faruk'tu... Bir sabah da alt katımızda oturanla karşılaşıyorum. O genç biri, yeni evli. Adını duyduysam da hatırlamıyorum. "Merhaba, günaydın!" diyorum. Samimi cevap veriyor, hatta gülümsüyor: "Günaydın!"

Nazikçe gülümsüyorum. Ben iyi, zararsız bir adamım, diyor sesim. Ne olur, "İyi akşamlar!" ve "Günaydın!"'dan başka, bir kelimecik daha konuşabilseydik. "Nasılsın?" filan desek birbirimize, "Çoluk çocuk iyi mi?" desek. Olmuyor işte. Bütün samimiyetimi, nezaketimi takınıp selam vermeme rağmen, komşularıyla bir kelimenin ötesinde konuşacak şey bulamıyorum.

Bazen bu şansı yakalamıyor değilim aslında. Apartman kapısının kapalı olduğu zamanlar oluyor. Anahtarımızı almamış oluyoruz. Kapıda beş on saniye, komşularımdan biriyle beklemek mecburiyetinde kalıyorum. Ama o saniyeler de uzadıkça uzuyor. "İyi akşamlar!" veya "Merhaba!"dan sonra bir şeyler söylemek gerekiyor. Bir türlü denkleştiremiyorum cümleyi ve sıkılıyorum... Kapı bir an önce açılrsa da yukarı çıksam, diyorum. Saniyeler geçmek bilmiyor. Kapı açılıyor, bu sefer de merdivenleri birlikte çıkma problemi var. Hem merhabalaşmışız hem de iki yabancı gibi hiç konuşmadan merdivenleri çıkacağız. Kabullenemiyorum bunu. Geride kalıyorum. Kapıyı biraz oyalanarak kapatıyorum. -Oysa kapı kendiliğinden kapanıyor.- Sonra posta kutusun bakıyorum. İçinde bir şey olmadığını bile bile kapağını açıp kapatıyorum. O zamana kadar komşum çoktan dairesine çıkmış oluyor. Ben de rahat bir nefes alıyorum, gönül rahatlığı ile merdivenleri çıkıp evimin kapısını çalıyorum.

Ara sıra alt kattaki komşumuz müzik setinin sesini anormal bir şekilde açıyor. Aslında kızıyorum. "Ayıp oluyor kardeşim!" demek geliyor içimden. Hatta ben de aynısını yapayım mı, diye düşündüğüm oluyor. Fakat sonra vazgeçiyor, bu

düşüncemden ötürü kendime kızıyorum. Keşke her gün yapsa bunu, diyorum. Böylece ben de bir komşum olduğumu, yalnız olmadığımı, bana yakın bir yerde, hemen alt katımda insanların yaşadığını, istesek sesimizi birbirimize ulaştırabileceğimizi düşünüp mutlu olurdum. İnsanın yakınında bir komşusunun olduğunu bilmesi, hatta ona kızabilmesi bile güzel şey.

Geçenlerde bir yazar da komşusuzluktan yakınıyordu köşe yazısında. Hatta bir "komşular günü" ilan edilmesini bile teklif ediyordu. Komşusuzluktan ben de müştekiyim ama şu özel günleri oldum olası sevmem. Bir "komşuluk günü" oldu diyelim, onun da diğer anlamsız "özel günler" in akıbetine uğramayacağını kim söyleyebilir? Bir kavramın, bir olayın, kişinin veya nesnenin "özel bir gün"ü oldu mu, bilin ki o, hayatın dışına çıkmıştır. Henüz böyle bir "özel gün"ü yok ama "komşuluk" da yavaş yavaş çıkıyor hayatımızdan. "Komşular günü" adını vereceğimiz gün, geçmişteki güzel komşuluk ilişkilerini anlatıp tatlı hatıraları yâd etmekten başka ne ifade eder? Ne eski insanları geri getirebiliriz ne de o güzel komşulukları.

Komşuluk ilişkilerimiz neden zayıfladı, komşularımızın adını niçin bilmiyoruz? Onlarla "Günaydın!" ve "İyi akşamlar!" dan başka konuşacak şeyimiz neden olmuyor, diye hayıflanıyoruz şimdi.

Ha, bakın eski günlerin kapısını aralayacak olursak iş değişir. Onlar, komşularımızla üst üste değil yan yana oturduğumuz günlerdi. Evlerimizin kesişen noktaları vardı o zamanlar. Küçük, daracık pencerelerimiz birbirine bakardı. Annelerimiz oradan başını uzatır, sonu gelmez sohbetlere koyulurlardı. Evlerimizin şirin, yemyeşil avluları olurdu. Kapımızın önünden akıp geçen su, komşumuzun avlusunu sulardı ve komşu çocuklarıyla, ayaklarımız aynı sudan ıslanırdı mevsimler boyu. Avlularımızdaki iğde yahut söğüt ağaçlarının dalları birbirine değerd. Yalnız söğüt ve iğde dalları mı? Hayatımız, seslerimiz, bakışlarımız...

"Komşu anne" sözünü duydunuz mu hiç? Biz komşu çocukları, birbirimizin annesine "komşu anne" derdik. Anneler, kendi çocuklarına ne almışlarsa bir tane de komşu çocukları için alırlardı. Kardeş gibi büyürdük bitişik evlerde. Oralarda yer, içer, yatıya kalırdık. Çocukluğumuz, yarı yarıya komşu evlerinde geçirdi bizim.

"Kardeş yarısı" komşu çocuklarıyla oyunlar oynar, kavga eder, barışırdık. Sünnetlerimizi, düğünlerimizi birlikte yapar, birbirimizin açlığına ve tokluğuna şahit olurduk. Ölülerimize birlikte ağlardık. Dost, sırdaş ve nihayet komşuyduk...

Bugün memleketini, çocukluğunu, gençliğini, huyunu e hatta adını bile bilmediğimiz koşullarımızla paylaşacak neyimiz vardır? Oyun oynamadığımız, kavga edip barışmadığımız insanlarla nasıl dost olabiliriz? Onlar bize nasıl inanır, biz onlara nasıl güveniriz? Komşuluk ortak bir dünyanın ve paylaşılan uzun zamanların hatırasını saklar. Büyük şehirlerde çoğumuzun başkalarıyla ortak bir dünyası, paylaşacak zamanı yok artık... Hâlâ yan yana duran ve avlularından serin sular akan evlerin bulunduğu, salkım söğütlerin mütemadiyen bitişik avlulara sarktığı köylerde, kasaba ve şehirlerde komşuluktan söz edilebilir belki...

Ali ÇOLAK

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlamalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle Türk kültüründe “komşuluk” kavramının önemini tartışmalarını sağlayınız.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizden metni eleştirel okuma yöntemi ile okumalarını sağlayınız. Bu amaçla öğrencilerinden metni okurken metnin katıldıkları ya da katılmadıkları yerlerini belirlemelerini ve duygu, düşünce ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi

kurmaya çalışmalarını isteyiniz. Onların kişisel deneyimlerinden hareketle okuduklarını anlamlandırmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2 ve 3. etkinlikleri yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin ana fikri/ ana duygusunu belirlemelerini sağlamak amacıyla 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin ana fikri bulurken düşüncelerini serbestçe ve kendilerine özgü bir şekilde ifade etmelerine imkân veriniz.

Öğrencilerinizin kalıplaşmış cümle yapılarını kuruluş ve kullanım özelliklerini kavramalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki cümleyi okuyarak onlardan cümlelerin kalıplaşmış olan bölümünü bulmalarını isteyiniz.

“ Saniyeler geçmek bilmiyor.”

Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle kalıplaşmış cümle yapısının “ ... geçmek bilmiyor.” Biçiminde kurulduğunu hissetmelerini sağlayarak onlardan aynı yapıda kurulmuş cümle örnekleri “ Günler geçmek bilmiyor./ Zaman geçmek bilmiyor. / dakikalar geçmek bilmiyor. vb.” vermelerini isteyiniz. Öğrencilerinize bu kalıplaşmış cümle yapısının zamanla ilgili anlamaların ifadesinde kullanıldığını vurgulayınız.

Öğrencilerinizden metinde geçen diğer kalıplaşmış cümle yapılarını (Ama o saniyelerde uzadıkça uzuyor./ Ama şu özel günleri oldum olası sevmem.) bulmalarını ve bunlarla farklı cümle örnekleri oluşturmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlama amacıyla onlara aşağıdaki soruları yönetiniz.

1. Metne göre yazar, komşulukla ilgili özel bir gün ilan edilmesiyle ilgili olarak neler düşünüyor? Siz bu düşüncelere katılıyor musunuz? Günlük yaşamınızdan örnekler vererek açıklayınız.
2. Yazar, eski komşuluk ilişkileriyle ilgili olarak neler hatırlıyor? Siz bu tür paylaşımların günümüzde devam edip etmediği konusunda neler düşünüyorsunuz?
3. Günümüzde komşuluk ilişkilerinin büyük şehirlerdeki yaşamla ilişkisi hakkındaki düşüncelerinizi yaşantılarınızdan örneklerle anlatınız.
4. Sizce günümüzde komşuluk ilişkilerini yeniden canlandırmak için neler yapılabilir?
5. Sizce televizyonun komşuluk ilişkilerinin zayıflamasında rolü var mıdır? Günlük hayattan örnekler vererek açıklayınız.

Öğrencilerinizin metnin türüyle ilgili özellikleri kavramalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Okuduđunuz metin ađırlıklı olarak bir olaydan mı yoksa duygu ve dűřüncelerden mi söz ediyor?
2. Metnin anlatımında bilimsellik mi yoksa daha senli benli, kolay anlaşılan bir anlatım mı tercih edilmiş?
3. Metinde okuyucuyla konuşuyormuş gibi sorulmuş sorular var mı? Devrik cümlelere yer verilmiş mi?

Öğrencilerinizin sorulara verdikleri cevaplardan hareketle okudukları metnin türünün bir düşünceyi karşısındakilerle konuşuyormuş gibi anlatan, dili konuşma diline benzeyen, konuları günlük yaşamdan alınan söyleş (sohbet) olduğunu hissetmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve ağlantılarını fark etmelerini sağlamaları amacıyla 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark etmelerini sağlamak amacıyla aşğıdaki cümleleri tahtaya yazarak onlardan cümlelerdeki söz sanatlarının neler olduğunu söylemelerini isteyiniz.

“ Annelerimiz oradan başını uzatır, sonu gelmez sohbetlere koyulurlardı.”

“ Kardeş gibi büyürdük bitişik evlerde.”

Öğrencilerinizin cevaplarını aldıktan sonra ilk cümlede “ sonu gelmez sohbet” kelime gurubuyla cümleye abartma anlamı katıldığını, ikinci cümlede de “ komşu çocuklar”ın “kardeş” e benzetilerek benzetme sanatı yapıldığını öğrencilerinize vurgulayınız.

Öğrencilerinizin kendilerini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlamalarını sağlamak amacıyla onlardan kendilerini bir an için yazarın yerine koymalarını isteyiniz. Daha sonra onlara “ Yazarın komşularıyla yaşadığı durumları siz yaşasaydınız neler hissederdiniz, nasıl davranırdınız?” sorusunu yönelterek onların komşuluk ilişkileriyle ilgili düşüncelerini sınıf ortamında ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin öncesi ve/ veya sonrasına ait kurgular yapmalarını sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koymalarını sağlamak amacıyla onlara metne niçin “ Komşusuzluk” başlığının verildiğini sorunuz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle onarln metnin içeriği ile başlığı arasındaki ilişkiyi tartışmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin kelimeler arasındaki anlam işliklerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek vermelerini sağlamak amacıyla onlara metinden alına aşağıdaki cümleyi okuyunuz ve onlardan cümledeki anlamca birbiriyle ilişkileri bulmalarını isteyiniz.

“ Sünnetlerimizi, düğünlerimizi birlikte yapar, birbirimizin açlığına ve tokluğuna şahit olurduk.”

Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle “açlık” ve “tokluk” kelimeleri arasında karşıt anlamlılık ilişkisi olduğunu vurgulayarak onların konuyla ilgili örnekler vermelerini sağlayınız.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak amacıyla tahtaya, “çocuklu, kent, komşuluk, apartman, gelenek, kültür, zorluk, yakın” kelimelerini yazınız. Öğrencilerinize bu kavramların neleri çağrıştırdığını sorunuz. Daha sonra öğrencilerinizin “Büyük şehirlerdeki yaşam zorluklarını komşuluk ilişkilerine etkilerini ve Türk kültüründe şekillenen komşuluk anlayışının değişmesindeki sebepler” i tartışma yöntemiyle konuşmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizi konuşurken bulundukları ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirmeleri, yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaları konuşmalarında nezaket kurallarına uymaları ve tekrara düşmeden konuşmaları konusunda uyarınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmalarını sağlamak amacıyla onlardan 7. etkinliği defterlerine yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin etkinliği kontrollü yazma yöntemiyle yapmalarını sağlayınız. Bu amaçla onları, paragrafı düzenlerken cümleleri duygu ve düşüncelerin akışına

göre mantıklı bir sıraya koymaları konusunda yönlendiriniz. Öğrencilerinizin etkinliğe yönelik çalışmalarını kontrol ederek cümleleri yanlış düzenleyen öğrencilerinizin yanlışlarını düzeltmelerini sağlayınız. (Paragrafın düzenlenmiş biçimini aşağıda verilmiştir.)

Komşuluk

Peki, ya komşular? Onlar akraba cinsinden mi yoksa dost grubundan mı oluyorlar? Doğrusu bu suale cevap vermek biraz güçtür. Çünkü bir mahalleye yeni taşınırsanız tıpkı dünyaya gelirken akrabalarınızı hazır bulduğunuz gibi komşularınızı da etrafınızda hazır bulursunuz. Bu bakımdan komşular akrabayı andırırlar. Bir de onlardan ancak istediklerinizle ahabalık edebileceğinizi göz önünde tutarsanız kendilerini dost grubuna sokabilirsiniz. Yalnız komşuların şu özelliği vardır ki onlarla isterseniz de istemerseniz de yakınlık etmeye mecbursunuz. Dostunuzla darılmanız kabildir. Küstersiniz, küstüğünüzü belli edersiniz, aranız açılır, gözünüzden kaybolur gider; onu bir daha görmezsiniz. Ama komşu öyle değildir. Darılmanız, küsmeniz para etmez, gene evinizin yanındadır.

Şevket RADO

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin cümlede vurgulanmak istenen ifadeyi belirleme ve cümledeki fiillerin çatı özelliklerini kavramayla ilgili bilgilerini pekiştirmek amacıyla onlardan 8, 9 ve 10. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

1. **ETKİNLİK:** Aşağıda kelimelerinin harfleri karışık olarak bir atasözü verilmiştir. Atasözünü bulduktan sonra bu sözle ilgili çağrışımlarınızı birkaç cümleyle ifade ediniz.

VE LMAA MŞOKU LA

.....

.....

2. **ETKİNLİK:** Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelime ve kelime gruplarının kullanıldığı anlamları metnin bağlamından hareketle yazınız.

- Ben de rahat bir nefes alıyorum, gönül rahatlığı ile merdivenleri çıkıp evimin kapısını çalıyorum.

.....

- Annelerimiz oradan başını uzatır, sonu gelmez sohbetlere koyulurlardı.

.....

- Bir türlü denkleştiremiyorum cümleyi ve sıkılıyorum.

.....

3. **ETKİNLİK:** Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarının doğru verilip verilmediğini sözlükten kontrol ediniz. Anlamı yanlış verilen varsa yerine doğrusunu yazınız.

Nezaket :Başkalarına karşı saygılı davranan.

.....

Oyalanmak :Vakit geçirmek.

.....

Yâd etmek:Yabancı yer, gurbet.

.....

Akıbet:Bir iş veya durumun sonu

.....

Hayıflanmak: Acımak, üzülmek.

.....

Kapı aralamak: Bir konuya giriş yapmak.

.....

Şahit olmak: Tanık olmak

.....

4. ETKİNLİK: Metinden alınan aşağıdaki cümlelerden hareketle metnin ana fikrini yazınız.

- Komşuluk ilişkilerimiz neden zayıfladı, komşularımızın adını niçin bilmiyoruz?
- Bu gün, memleketini, çocukluğunu, gençliğini, huyunu ve hatta adını bile bilmediğimiz komşularımızla paylaşacak neyimiz vardır?
- Onlar, komşularımızla üst üste değil, yan yana oturduğumuz günlerdi.
- Büyük şehirlerde çoğumuzun başkalarıyla ortak dünyası, paylaşacak zamanı yok artık.

.....

5. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümleler arasındaki bağlantıyı sağlayan kelimelerin altlarını çizerek bu kelimelerin anlatıma olan etkisini yazınız.

- a.** Bütün samimiyetimi, nezaketimi takınıp selam vermeme rağmen komşularıyla bir kelimenin ötesinde konuşacak şey bulamıyorum.

.....

b. Kapıda beş on saniye komşularımdan biriyle bekleme mecburiyetinde kalıyorum. Ama o saniyeler de uzadıkça uzuyor.

.....

c. Hatta ben de aynısını yapayım mı diye düşündüğüm oluyor. Fakat sonra vaz geçiyor, Bu düşüncemden ötürü kendime kızıyorum.

.....

d. Henüz böyle bir “ özel gün”ü yok ama “komşuluk” da yavaş yavaş çıkıyor hayatımızdan.

.....

6. ETKİNLİK: Aşağıda verilen metnin öncesine ve sonrasına ait kurgularınızı bitişik eğik yazıyla yazınız.

.....

Tren istasyonundaydı. Ne kadar çok insan vardı. Merdivenlerden nehirler gibi akıyordu kalabalık. Ne zaman gelmişlerdi ki buraya... Yürürken

kendine bir isim de koydu. Bundan sonra kalabalıklar, kendisini “ Hikâyeci” olarak tanıyacaktı. Merdivenden inenlere karıştı. İnsanların dağıldığı yerde durdu.ancak kendini bir an zor durumda hissetti. Şimdi kime satacağı hikâyesini? İnsanlara ne diye yaklaşacaktı? Bağırsa nasıl seslenecekti? Ki böyle bir alışverişe ilgi gösterirdi ki? Bunlar, akşamdan beri hiç aklına gelmemişti. Köşeye sinip orada öylece durdu. İnsanlar geliyor, insanlar geçiyordu. Cebinde hikâyesi vardı ancak onu satacak cesareti yoktu. Belki de birisi gelip ona” Niye burada duruyorsun?” diye sorabilirdi. Peki, ona ne diyecekti? “ Ne kadar da çok soru var aklımda?” diye düşündü kendi kendine.

Etrafını gözlemeye başladı. Yürüyen merdivenlerden yolcular taşınıyordu, yukarıdaki caddelere. İnsanlar kendi yerlerine yürüyen bu basamakları ne çok seviyordu. Kimsenin yüzüne bile bakamıyordu. Dakikalar geçti, belki de saatler. Bu, böyle olmayacaktı, birisine meramını anlatmalıydı. Paradan da vazgeçmişti. Yeter ki birisi onun cebindeki kâğıda sahip çıksın. O hikâyenin sahibinin az sonra geleceğine inanarak bekledi.

Nihayet geliyordu. Karşıdan gelen eli çantalı bir adamdı. Aradığı olmalıydı. Onun yürüyüşünden cesaret almıştı. Yere çok emin adımlarla basmıyordu çünkü. Elindeki çantası dağılıverecek gibi sarkmıştı. Tam yanından geçerken “Affedersiniz.” dedi. Adamın adımları yavaşladı sonra da durdu adam. “ Bir şey mi istiyorsunuz?” “ Şey! Ben trende okumanız için yol hikâyeleri satıyorum. Almak ister misiniz?” Ama bunu nasıl diyebildiğine kendi de inanmadı. Adam şaşkın gözlerle baktı. “ Ya, öyle mi? Peki, niçin böyle bir şey yapıyorsunuz?” bu cevaptaki ses tonu insanı her şeyden vazgeçirebilirdi. Öyle de oldu. “ Neyse boş verin. Çok saçma bir fikirdi zaten. Size iyi günler dilerim.” Aniden arkasına döndü, merdivenlere yürüdü. Bir ara kendisine seslenildiğini zannetti. Hayır, bu bir zan değildi. Kendisine sesleniliyordu işte: “ Tamam. Hikâyelerinizden birisini almak istiyorum.” Eliyle bedenini aynı anda harekete geçirdi. Cebindeki kâğıdı çıkardı. Dönerken uzattı. “ Zaten bir tane var. Alın işte, o artık sizin...”

.....

.....

.....

.....

7. **ETKİNLİK:** Aşağıda bir paragrafı oluşturan cümleler karışık olarak verilmiştir. Duygu ve düşüncelerin akışına göre cümleleri mantıklı bir sıraya koyarak paragrafı defterinize yeniden yazınız.

Peki ya komşular?

Doğrusu bu suale cevap vermek bira güçtür.

Ama komşu öyle değildir.

Yalnız komşuların şu özelliği vardır ki onlarla isterseniz de istemeseniz de yakınlık etmeye mecbursunuz.

Onlar akraba cinsinden mi yoksa dost grubundan mı oluyorlar?

Darılmanız, küsmeniz para etmez, gene evinizin yanındadır.

Bu bakımdan komşular akrabayı andırırlar.

Dostunuzla darılmanız kabildir. Küserseniz küstüğünüzü belli edersiniz, aranız açılır, gözünüzden kaybolur gider; onu bir daha göremezsiniz.

Bir de onlardan ancak istediklerinizle ahablık edebileceğinizi göz önünde tutarsanız kendilerini dost grubuna sokabilirsiniz.

Çünkü bir mahalleye yeni taşınırsanız tıpkı dünyaya gelirken akrabalarınızı hazır bulduğunuz gibi koşularınızı da etrafınızda hazır bulursunuz.

8. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerde vurgulanma istene ifadeleri bularak bunların cümlelerin hangi ögesi olduğunu yazınız.

- Eskiden beri çok önem verdiğimiz komşuluk ilişkilerimiz son yıllarda zayıfladı.
- Yazar bu kitabında hep düş kurmaya meraklı bir çocuğu anlatıyor.
- Sevdiği yazarın imzaladığı kitabı annesine göstermek için sabırsızlanıyordu.
- Hafta sonunda düzenlenecek şiir etkinliğine pek çok şair katılacak.
- Yardımlaşma ve dayanış insanları arasındaki pek çok sorunu çözer.

9. ETKİNLİK.: Aşağıda verilen metindeki altı çizili fiillerin çatı özelliklerini (etken, edilgen/ geçişli, geçişsiz) yazınız.

Anadolu’da yapılan el işlerinde bir süs varlığı olarak işlene bitkilerin yörelere göre değiştiği, bir çiçeğin bir başka bitkinin bütün bölgelerde örnek alınmadığı görülr. Karadeniz köylerinde örülen oyalarda karanfil, zambak, sümbül, lale türünde özel bir ilgiyle yetiştirilen çiçekler pek görölmez. Güneydoğu Anadolu illerinde örölmüş bir el işinde ise fındık yaprağı oyası aramak boşunadır. Bu da gösteriyor ki Anadolu insanı en yakındaki nesneleri ve varlıkları örnek alıyor. Bu sadece varlıklar için mi böyledir? Hayır, Anadolu kadını umutlarını, sevinçlerini ve hüznlerini de işler oyalarına, desenlerine,

10. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerdeki metindeki altı çizili fiillerin çatı özelliklerini (etken, edilgen/ geçişli, geçişsiz) yanlarına yazınız.

- Öğrenciler yıl sonunda Çanakkale’ye gezi düzenlediler.
- Türk milletinin tarihteki kahramanları unutulmaz.
- Büyük şehirlerde sorunlar giderek büyüyor.
- Dün seni telefonla aradım.

EĞİTİM DURUMU- 9

DERS: TÜRKÇE

SINIF: 8

SÜRE: 5 SAAT

KAZANIMLAR

YAZMA

1. Yazma kurallarını uygulama

1.4. Standart Türkçe ile yazar.

1.5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.

1.10. Tekrara düşmeden yazar.

2. Planlı yazma

2.12. Yazama yöntem ve tekniklerini kullanır

3. Farklı türlerde metinler yazma

3.3. Bildirme yazıları yazar.

POSTA KUTUSUNDAKİ MIZIKA

Sevgili Dost,

Sana mektup yazacağımı söylediğim günden beri bir telaş yaşıyor postanelerde. Her postacı mektubu kendisi ulaştırmak istiyor sana. Güneşe tutulsa zarf, ilk kelimeler okunur mu? Mektuba nasıl başlamıştır acaba? Yaşlı postacılardan biri, "Azizim Efendim" diye başlamıştır mektup, diyerek bir tahmin yapıyor. Diğer hayır, "Saadetlü"dür ilk kelime diye ısrar ediyor. "Gözüm nuru", "İki gözüm", "Ruhum ve karındaşım", "Aziz ve güzide refikimiz efendim..." Her postacı bir şeyler söylüyor. İçlerinden biri abartıyor iyice, "Devletlü, inayetlü, merhametlü, sultanım hazretleri..." Diğerleri itiraz ediyorlar, bu mektup bir padişaha yazılmıyor, diye. Ya bu mektup kime yazılıyor?

Bu mektup bir dosta yazılıyor. O hâlde, "Sevgili Dost" diye başlamalı.

Bir postacının elinden mi, yoksa posta kutusundan mı alacaksın mektubumu bilmiyorum. Birazdan takılacaksın satırlarıma, "Bana mı?" diyeceksin. Evet, sana ey dost! Sana söyleyeceklerim var. Kelimeler, karınca yuvası gibi kaynıyor zihnimde. İçlerinden biri kâğıda düşüyor, altı harfli: Dostluk.

"Bir dostluk kaldı!" diye bağıyor pazarcı, tezgâhındaki meyveler için. "Bir dostluk kaldı!" Bir dosta yetecek kadar, demek istiyor. Az kaldı, demek istiyor. Ben önce bu cümleyi, "Dayanacak, bir dostluk kaldı." diye anlıyorum. Sonra, "Bir dostluk kaldı mı?" diye soruyorum. Pazarcı ısrarlı, "Bir dostluk kaldı!" diye bağıyor.

Bir dostluk çileği, plastik küreğiyle kese kâğıdına dolduruyor pazarcı. Kese kâğıdı gazeteden yapılmış. Gazetede satırlarım var.

İşte Tagore (Tagor)'un "Avare Kuşlar"ı da üstüme pike yapıyor. Biri omzuma konup fısıldıyor kulağıma: "Çiy damlası göle dedi ki sen nilüfer yaprağının altındaki büyük çiy damlası-sın, ben de üstündeki küçük çiy damlası." Ah, dostluğa bak! Kuş fısıldamaya devam ediyor: "Güneş batıya doğru kayarken doğu karşısında sessizce durur." Ah, dostluğa bak! Kuş fısıldamaya devam ediyor: "Alaca karanlığın bu bulanıklığı altında şekiller tuhaflaşıyor, alt kısımları karanlıkta kaybolmuş kuleler ve mürekkep lekesini andıran ağaç tepeleri... Sabahın olmasını bekleyeceğim ve senin şehrinin aydınlıkta görmek üzere uyanacağım." Ah, dostluğa bak!

Kuş omzumdan uçtu. Çocukken yaramazlıklarımı anneme kuşların söylemesini neden yadırgamışım, bilmiyorum. Kuşlar söylüyor çünkü.

Geçen sabah senin üzüntülü olduğunu söylediler. Dokunsalar ağlayacakmışsın. Dokunmamışlar. Yine de ağlamışsın, dostun gözünden akan bir damla yaşın yeryüzündeki bütün gölleri tuz gölü yaptığını bilmez gibi. Gül ki acılaşırsın göller. Göl ki orada demirli kayığımız.

O kayıkla odama gelen kızılderili, şimdi kütüphanemin rafında. Üzerinde bir bez parçası var yalnız. Ellerini havaya kaldırmış bağırıyor; ihtiyaçlarını ne kadar azaltırsan o kadar hür olursun, diye. Demek sahip oluş değil, istigna açıyor kilidi.

Sevgili Dost,

Bu sözden sonra ne denebilir ki!

Belki şu denebilir:

Zarfi açmadan evvel güneşe tut ve mektubun ilk kelimelerini oku.

A. Ali URAL

[!] Öğrencilerinizden “ Hem Okuyoruz Hem Ezberliyoruz” adlı etkinlik için dostluk konulu şiir, deneme ve özlü sözler derleyerek sınıfa getirmelerini isteyiniz.

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı sayfa 165’teki birinci etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinlikteki sorulara verdikleri cevaplardan hareketle onların “ arkadaşlık ve “ dostluk” kavramları üzerine düşüncelerini ifade etmelerini sağlayınız.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinize metni soru sorarak okuma yöntemiyle okutunuz. Bu amaçla öğrencilerinizin birinden metni sesli olarak okumasını, bu sırada da diğer öğrencilerinizden zihinlerinde oluşan soruları yazmalarını isteyiniz. Daha sonra öğrencilerinizi gruplar ayırarak onların bu sorulara cevap aramalarını ve birbirlerine bu soruları yöneltmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı sayfa 165’teki

ikinci etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinize etkinliği yaparken metinden alınan örneklerden hareketle kelimelerin gerçek anlamlarında mı yoksa gerçek anlamlarının dışında mı kullanıldığını dikkat etmeleri konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizin metindeki yardımcı fikirleri/ duyguları belirlemelerini sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı sayfa 165’teki 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metindeki anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirlemelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümleleri okumaya başlamadan önce onlardan bu cümlelerin kaçınıcı şahsın ağzından (1 ve 3. şahıs) yapıldığına dikkat etmelerini isteyiniz.

Bu mektup bir dosta yazılıyor.

“ Bir dostluk kaldı.” diye bağılıyor pazarcı, tezgâhındaki meyveler için.

Bir postacının elinden mi, yoksa posta kutusundan mı alacaksın mektubumu bilmiyorum.

Sonra, “ Bir dostluk kaldı mı?” diye soruyorum.

Öğrencilerinizden okuduğunuz cümlelerden hareketle metinde anlatımın kimin ağzından yapıldığını ifade etmelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle metini anlatımının bazı bölümlerde birinci, bazı bölümlerde ise üçüncü şahsın ağzından yapıldığını vurgulayınız.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlama amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Postacıların mektup karşısındaki yaşadıkları telaşın nedenleri nelerdir?
2. Yazar, dostuna mektup yazmasını hangi sebebe bağlıyor?
3. Yazarın, dostunun üzüntüsü karşısındaki tutumunu nasıl yorumluyorsunuz?
4. Metinden hareketle yazar ile mektubu yazdığı kişi arasında nasıl bir arkadaşlık bağı vardır? Metinden örneklerle açıklayınız.
5. “ İnsanlar artık dostlarına eskisi gibi mektup yazmıyorlar.” cümlesine katılıyor musunuz? Niçin?

Öğrencilerinizin metnin türüyle ilgili özelliklerini kavramalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. Okuduğunuz metin daha önce okuduğunuz metinlere benziyor mu? Niçin?
2. Okuduğunuz metni kim, kime hitaben yazmıştır? Bunu nereden anlıyorsunuz?
3. Metin nasıl bir üslupla yazılmıştır? Metinden örneklerle açıklayınız.

Öğrencilerinizin sorulara verdikleri cevaplardan hareketle onlara metnin türünün “ mektup” olduğunu belirterek onların mektubun bir kişiye hitaben genellikle samimi bir üslupla yazılan kendine özgü biçim ve özellikleri (hitap cümlesi, yazarın adı vb.) olan bir tür olduğunu sezmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin metindeki söz sanatlarının anlatıma katkısını fark etmelerini sağlamak amacıyla onlardan çalışma kitabı 166’daki 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklamalarını sağlamak amacıyla onlara metinden alınan aşağıdaki bölümü okuyunuz.

İşte Tagore’ un “ Avare Kuşlar” ı da üstüme pike yapıyor. Biri omzuma konup fısıldıyor kulağıma “ Çiy damlası göle dedi ki: Sen nilüfer yaprağının altındaki büyük çiy damlasısın, ben de üstündeki küçük çiy damlası.” Ah, dostluğa bak!

Öğrencilerinize bu metinde Tagore’dan ve eserinden söz edilmesinin sebebini sorunuz. Öğrencilerinizin cevaplarından hareketle yazarın Tagore’dan eserinden söz etmesinin sebebini iyi bir dostluğun nasıl olması gerektiğini vurgulamak olduğunu belirtiniz. Bu amaçla da düşüncesini daa etkili ifade edebilmek için Tagore’dan ve eserinden söz ederek düşünceyi geliştirme yollarından “ tanık gösterme” yi kullandığını vurgulayınız.

Öğrencilerinizin farklı türlerde metinler okumalarını ve beğendikleri kısa yazıları ezberlemelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıda aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Hem Okuyoruz Hem Ezberliyoruz

1. Öğrencilerinizi üç gruba ayırarak birinci gruptan dostluk konulu şiirler, ikinci gruptan dostluk konulu denemeler ve üçüncü gruptan ise dostluk konulu özlü sözler derlemelerini isteyiniz.
2. Gruptaki öğrencilerinizden buldukları metinleri sınıfa getirerek bunları sınıf ortamında okumalarını isteyiniz.
3. Öğrencilerinizden buldukları metinleri ezberlemeye çalışmalarını isteyerek onların bu metinleri sınıf ortamında okumalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizin okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşmak amacıyla onlara aşağıda verilen metni çoğaltarak dağıtınız. Öğrencilerinizden bu metni okuduktan sonra metinle ilgili duygu ve düşüncelerini yalarındaki arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyiniz. Daha sonra oluşan bu ikili grupların metinle ilgili ortak ve farklı duygu ve düşünceleri listelemelerini sağlayarak aynı metnin herkeste farklı ve düşünceler uyandırdığını vurgulayınız.

Dostluklar İçin Yirmi Altı Cümle

Yüz yüze dostluklar vardır.

Güneşle ayçiçeğinin dostluğu, böyle bir dostluktur mesela. Ayçiçeği sabahtan akşama kadar ayırmaz yüzünü güneşten.

Uzak dostluklar vardır.

Denizlerin ortasındaki bir adayla, dağların arasındaki bir göl, birbirlerinin uzak dostudurlar. Dostluklarını gündüz kuşlarla, gece yıldızlarla iletirler birbirlerine.

Sessiz dostluklar vardır.

Dilsiz bir adamın elleriyle dilsiz başka bir adamın elleri arasında sessiz bir dostluk oluşur. Her şeyden konuşur sessizce eller.

Zorunlu dostluklar vardır.

Pazarla pazartesisinin dostluğu gibi. Pazar ağır bir gündür., pazartesi hızlı bir gün. Ayak uyduramazlar birbirlerine. Ama dost olmak, yan yana durmak zorundadırlar.

Uzun dostluklar vardır.

İkinci güneşinin altında uzayan gölgeler birbirlerine kavuşurlar ve uzun boylu bir dostluk oluşur aralarında.

Günün birinde ilen dostluklar vardır.

Kanuni Süleyman'la İbrahim Paşa'nın yıllar süren dostluğu, bir gün bıçakla kesilir gibi kesilivermiştir ortasından. Hatta sonra Kanuni Süleyman ölmesini ister İbrahim Paşa'nın. Ve hatta yerine getirir bu isteği Kanuni Süleyman'ın.

Vakitsiz dostluklar vardır.

Bir peçete, bir kâğıt mendil vakitsizce dostu olabilir gözlerinizin...

Zaten varsa dostluklar vardır sadece.

Ekmek gibi, su gibi tanıdık geliyorsa size biri; o sizin dostunuzdur.

Bakımsız dostluklar vardır bir de.

Ama n'olur olmasın bakımsız dostluklar!

Burhan Eren

KONUŞMA

Öğrencilerinizden duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak amacıyla aşağıdaki kelime ve kavramları tahtaya yazarak bir kelime ve kavram havuzu oluşturunuz.

dostluk güven fedakârlık menfaat

bencilik paylaşım kötü gün anlayış

Öğrencilerinizin kelime ve kavram havuzundan seçerek okuma yöntemiyle konuşma yapmalarını sağlayınız. Bunun için onlardan yazdığınız kelime ve kavramları kullanarak “ dostluğun önemi” hakkında bir konuşma yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizi konuşurken konuşmalarına uygun ifadelerle başlamaları konuşmalarında sebep- sonuç ve amaç- sonuç ilişkileri kurmaları, konuşmalarını yugun ifadelerle bitirmeleri konusunda uyarınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin bildirme yazıları (mektup) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin mektuplarını serbest yazma yöntemiyle yazmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizi yazılarını yazarken standart Türkçe ile yazmaları, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları ve tekrara düşmeden yazmaları konusunda uyarınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizi cümlelerin yapı özellikleri ve kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavramayla ilgili bilgilerini pekiştirmek amacıyla onlardan 6 ve 7. etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

1. ETKİNLİK: Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a. Sevdiğiniz bir dostunuza en son ne zaman mektup yazdınız?

.....

- b. “ Dostluk” kelimesinin size çağrıştırdığı üç kelimeyi yazınız.

.....

- c. “Dostluk verdiklerimizi unutmak ve aldıklarımızı hatırlamaktan oluşur.(A. Dumas PERES) sözünün sizde uyandırdığı düşünceleri ifade ediniz.

.....

2. **ETKİNLİK:** Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin hangi anlamlarıyla (gerçek, mecaz) kullanıldıklarını yazınız.

- a. Birazdan takılacaksın satırlarıma, “Bana mı?” diyeceksin.

.....

- b. Ben önce bu cümleyi, “ Dayanacak bir dostlu kaldı.” diye anlıyorum.

.....

- c. Çocukken yaramazlıklarımı anneme kuşların söylemesini neden yadırgamışım, bilmiyorum.

.....

- d. Zarfı açmadan evvel güneşe tut ve mektubun ilk kelimelerini oku.

.....

3. **ETKİNLİK:** Metinden alınan aşağıdaki bölümlerden hareketle metnin yardımcı fikirlerini belirleyerek boşluklara yazınız.

- Geçen sabah senin üzüntülü olduğunu söylediler. Dokunsalar ağlayacakmışsın... Gül ki acılaşmasın göller.

.....

- Dayanacak bir tek dostluk kaldı.

.....

- İhtiyaçlarını ne kadar azaltırsan o kadar hür olursun.

.....

4. ETKİNLİK: Metinde yer alan aşağıdaki cümlelerde geçen söz sanatlarını belirleyiniz. Bu söz sanatlarının anlatıma olan katkısını yazınız.

- Kelimeler, karınca yuvası gibi kaynıyor içimde.
- Çiy damlası göle dedi ki: “Sen nilüfer yaprağını altındaki büyük çiy damlasısın...”
- Kuşlar söylüyor çünkü.

5. ETKİNLİK: Aşağıdaki boşluğa çok sevdiğiniz bir dostunuza hayatınızda onun olmaması durumunda ne gibi eksikliklerin ya da değişikliklerin olacağını anlatan bir mektup yazınız.

.....

Sevgili,

.....

.....

.....

Sen olmasaydın,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK: Aşağıdaki cümlelerin yapı özelliklerini altırmayınız.

- Yemek pişince bana haber verin.
.....
- Derslerine iyi çalış ki başarılı olasın.
.....

- Okullar kapanacak, öğrenciler tatile gidecek.
.....
- Sabahtan akşama kadar bahçedeki ağaçların yapraklarını temizledi.
.....
- Cebinden bir kâğıt çıkardı ve onu bana uzattı.
.....
- Sordum soruşturdum, buldum o adamı en sonunda.
.....
- Sana sonuna kadar inanır ve güvenirim.
.....

7. ETKİNLİK: Aşağıdaki durumlarda söylenen ifadelere örnekler veriniz.

Tarlada çalışan bir arkadaşınıza

.....

Hasta olan bir kişiye

.....

Yeni bebeği olan bir arkadaşınıza

.....

Akrabası ölen birisine

.....

Yeni evlenen bir çifte

.....

Ailesinden ayrılan bir arkadaşınıza

.....

EĞİTİM DURUMU- 10**DERS: TÜRKÇE****SINIF: 8****SÜRE: 5 SAAT****KAZANIMLAR****YAZMA****1. Yazma kurallarını uygulama**

1.6. Yabancı dillerden alınmış ve dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

2. Planlı yazma

2.12.Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3.Farlı türlerde metinler yazma

3.4.Şiir yazar.

BİRLİKTE

Her insan başka insanlarla mutludur,

Her ulus başka uluslarla.

Mutluluk birlikte yenilen bir meyve.

Birbirinden ırak görünsek de, güneşimiz ve ayımız birdir,

Üzüncümüz, sevincimiz bir,

Kişi var olamaz tekte.

Her kadın başka kadınlarla güzeldir,

Her ağaç başka ağaçlarla.

Yokuş çık,

Bayır in,

Neresinde olursan ol yaşamın,

Her mevsim başka mevsimlerle güzeldir.

Yalnızsın, bakarsın ki acıdan,

Burkula burkula uyuşmuş için.

Sevmeyi, seilmeyi boşlar olmuşsun.

Sonra umulmadık bir sancıdan,

Bir güneş doğmuş yüreğinde,
Geliyor ışıktan ordularla...

Her ezgi başka ezgilerle güzeldir,
Her şiir başka şiirlerle.

Sen öyle söylersin,

Ben böyle.

Bir bütünü oluşturmuyor muyuz,

Başka başka ses versek de

Mehmet SALİHOĞLU

METNE HAZIRLIK

Öğrencilerinizin metni okumaya hazırlanmalarını sağlamak amacıyla onlardan 1. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

OKUDUĞUNU ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME

Öğrencilerinizin şiiri ezberleme yöntemiyle okumalarını sağlayınız. Bu amaçla öğrencilerinize belirli bir süre veriniz ve onlardan şiiri ezberlemelerini isteyiniz. Öğrencilerinizin ezberledikleri şiiri sınıfta okumalarını sağlayınız.

Öğrencileriniz metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmalarını sağlamak amacıyla onlardan 2. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencileriniz metnin ana fikrini/ana duygusunu belirlemelerini sağlamak amacıyla 3. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin okuduklarındaki örtülü anlamları bulmalarını sağlamak amacıyla tahtaya şirden alınan aşağıdaki dizeleri yazarak öğrencilerinizden bu dizelerden çıkardıkları anlamları söylemelerini isteyiniz.

“ Birbirinden ırak görünsek de”

“ Bir bütünü oluşturmuyor muyuz?”

Öğrencilerinizin verdikleri cevaplardan hareketle dizelerden çıkarılabilecek anlamları tahtaya yazarak onlara örtülü anlamın dğrudan söylenmeyen yargı olduğunu sezdiriniz.

Öğrencilerinizin metne ilişkin sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. “ Mutluluk birlikte yenilen bir meyve.” ve “ Kişi var olamaz tekte.” Dizeri sizde neler çağrıştırıyor?
2. Birlikte yaşamının insana sağladığı yararlar sizce nelerdir?
3. “Bir bütünü oluşturmuyor muyuz/ Başka ses versek de?” dizelerini günlük hayatınızdan örneklerle açıklayınız.
4. Dünyada sizden başka kimsenin kalmadığını düşünün. Neler hissederdiniz?

Öğrencilerinizin şiir dilinin farklılığını ayırt etmelerini sağlamak amacıyla onlardan 4. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle şiirde ses akışını sağlayan ahenk unsurları (kafiye, redif), kendi anlamaları dışında kullanılarak şiirde çağrışımlara yol açan kelimeler bulunduğunu, devrik cümleler kullanıldığını vurgulayınız.

Öğrencilerinizin şiirin kendilerinde uyandırdığı duyguları ifade etmelerini sağlamak amacıyla onlara, “ Şiiri okuduktan sonra neler hissettiniz? ”, “ Şiirin bir bölümünü değiştirmek isteseydiniz bu bölüm hangisi olurdu? Niçin?”. “ Şiiri beğendiniz mi/ beğenmediniz mi? Niçin?” vb. sorular sorarak onların şiirle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine imkân tanıyınız.

Öğrencilerinizin okuduklarını kendi hayatları ve günlük hayatla karşılaştırmalarını sağlamak amacıyla onlardan şiirde anlatılan duygu ve düşüncelerle ilgili yorumlarını günlük hayatlarından örnekler vererek ifade etmelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizin metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koymalarını sağlamak amacıyla onlara şiire, neden “ Birlikte” başlığının verilmiş olduğunu sorunuz. Öğrencileriniz verdikleri cevaplardan hareketle metnin başlığının içeriğiyle ilişkili olduğunu vurgulayınız.

Öğrencilerinizin okudukları metne farklı başlıklar bulamalarını sağlamak amacıyla onlardan 5. etkinliği yapmalarını isteyiniz. Öğrencilerinizin etkinliğe verdikleri cevaplardan hareketle birkaç öğrencinizin seçtiği başlığı neden uygun bulunduğunu ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinizin kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek vermelerini sağlamak amacıyla onlardan 6. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizin şiir ezberlemelerini, şiir dinletileri düzenlemelerini, ezberledikleri şiirleri uygun ortamlarda okumalarını sağlamak amacıyla onlardan kendi belirleyecekleri konuda şiirler bularak bu şiirleri ezberlemelerini ve sınıfta bir şiir dinletisi düzenleyerek şiirlerini sunmalarını isteyiniz.

KONUŞMA

Öğrencilerinizin duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki aşamaları verilen etkinliği yaptırınız.

Konuşa Konuşa

1. Öğrencilerinize aşağıda verilen örnek durumları okuyunuz.

Örnek durumlar

- Evinizde sizin için çok önemli olan bir sınava hazırlanıyorsunuz. Ne var ki üst kattaki komşunuz yüksek sesle müzik dinliyor ve bu durum da sizi çok rahatsız ediyor. Ona bu davranışının toplum hâlinde yaşamanın gereklerine uymadığını ifade etmeniz gerekiyor. Bu durumda ona ne söylediniz?
- Bir arkadaşınız sürekli olarak kendisi gibi düşünmeyen insanları eleştiriyor. Hatta bu konuda kimi zaman kırıncı oluyor. Onu insanlara karşı daha hoş görülü olması ve toplumdaki her bireyin özgürce düşünebileceği konusunda ikna etmeniz gerekiyor. Bu durumda ona neler söylediniz?

2. Öğrencilerinizden yukarıdaki durumlardan istedikleri birini seçmelerini ve öyle bir durumda uygun ve düşüncelerini en iyi biçimde nasıl ifade edebileceklerini belirleyerek ir konuşma metni yazmalarını isteyiniz.
3. Öğrencilerinizin hazırladıkları metinlerden yararlanarak ikişer dakika içinde konuşmalarını yapmalarını sağlayınız.
4. Öğrencilerinizin konuşmalarını güdümlü konuşma yöntemiyle yapmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizi konuşurken karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşmaları, tekrara düşmeden konuşmaları ve konuşmalarını uygun ifadelerle bitirmeleri konusunda uyarınız.

YAZMA

Öğrencilerinizin farklı türlerde metinler (şiir) yazmalarını sağlamak amacıyla onlardan 7. etkinliği yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerinizi şiirlerini yazarken yabancı dillerden alınmış, henüz dilimize yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaları konusunda uyarınız.

Öğrencilerinizin serbest yazma yöntemini kullanmalarını sağlayınız.

DİLBİLGİSİ

Öğrencilerinizin cümlelerin ifade ettiği anlam özelliklerini kavramayla ilgili bilgilerini pekiştirmek amacıyla 8. etkinliği yapmalarını sağlayınız.

- 1. ETKİNLİK:** Aşağıda kelim ev kelime gruplarıyla ilgili çağrışımlarınızı birkaç cümleyle ifade ediniz.

saygı / hoşgörölü olmak / sevinç / saygılı olmak / ilişki

birlikte yaşamak / birey / düşünce / toplum

.....

.....

.....

- 2. ETKİNLİK:** Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarının karşısına yazarak birer cümlede kullanınız.

ırak, bayır, yokuş, ezgi

ANLAMLAR	KELİMELELER	CÜMLELER
Uzak.		
Kulağa hoş gelen ses dizisi		
Küçük yokuş		
Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer.		

3. ETKİNLİK: Aşağıda dizelerden hareketle şiirin ana duygusunu yazınız.

“Her insan başka insanla mutludur.

Kişi var olamaz tekte

Her ezgi başka ezgilerle güzeldir.

Bir bütünü oluşturmuyor muyuz?”

Şiirin ana duygusu:

.....

.....

4.ETKİNLİK: Aşağıdaki soruları cevaplayarak şiir dilinin özelliklerini yazınız.

- “ Mutluluk birlikte yenilen bir meyve” dizesindeki söz sanatını yazınız.
- “ Başka başka ses versek de” dizesindeki kendi anlamı dışında kullanılmış kelimeleri yazınız.
- “ Birbirinden ırak görünsek de/ Güneşimiz ve ayımız birdir/ Üzüntümüz, sevincimiz bir/ Kişi var olamaz tekte” dizelerindeki birbirine benzeyen sesleri olan kelimeleri yazınız.
- “ Bir bütünü oluşturmuyor muyuz/ Başka başka ses versek de” dizelerini kurallı cümle olarak yeniden yazınız.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

4.

.....

5.

.....

5.ETKİNLİK: Okuduğunuz şiire uygun olduğunu düşündüğünüz başlık önerilerinizi aşağıya yazınız.

.....

6.ETKİNLİK: Aşağıda verilen dizelerdeki altı çizili kelimeler arasındaki anlam ilişkisini yazınız. Aynı anlam ilişkisi olan iki kelime bularak bunları cümlede kullanınız.

a. “Üzüntümüz, sevincimiz bir.”

.....

b. “Yokuş çık/ Bayır in.”

.....

1. kelime:

2. kelime:

7.ETKİNLİK: Aşağıda ilk harfleri verilen dizeleri tamamlayarak bir şiir yazınız.

H.....

O.....

Ş.....

G.....

Ö.....

R.....

Ü.....

8. ETKİNLİK: Aşağıda verilen cümlelerle bunların ifade ettiği anlam özelliklerini bulunuz.

Farz edelim ki yaz ayında kar yağdı, insanlar ne yapar?

Toplantıya gelemediğine göre işi çıkmış olmalı.

Bence çok ilginç bir hikâyenin anlatıldığı bu kitabı okumalısın.

Şiir, güzel söz söyleme sanatıdır.

Antalya'da insanlar denize girerken Hakkâri'de kar yağıyor.

Sinemaya ben de gelmek istiyorum ama televizyonda da çok güzel bir film var.

a. İhtimal b. Öneri c. Karşılaştırma d. Değerlendirme e. Onaylama

f. Beklenti g. Varsayım h. Karasızlık ı. Tanımlama

EK- 2**YAZILI ANLATIM BECERİSİ TESTİ****MEMLEKET İSTERİM**

Memleket isterim

Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;

Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim

Ne başta dert, ne gönülde hasret olsun;

Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim

Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Cahit Sıtkı TARANCI

Şair şiirinde, sevginin ve barışın hüküm sürdüğü, bütün kavgalardan uzak bir dünyada yaşamak istediğini söylüyor. Siz de nasıl bir dünyada yaşamak istediğinizi anlatan, en az üç paragraftan oluşan bir kompozisyon yazınız.

EK- 3

YAZILI ANLATIM DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

(Toplam)

1. DIŞ YAPI (DIŞ DÜZENLEYİM)30 puan

- Çizgisiz kağıda düz satır yazma,satırları kaydırmama2
- Siyah kalem ya da siyah, koyu mavi mürekkepli kalemle yazma.....2
- Kâğıdın sol ve sağ yan kenarları ile alt ve üst kısımlarında ilkelere uygun boşluklar bırakma (genellikle, sol kenarda 3.5 ya da 4 cm, sağ yan kenarda 1.5 cm, üstte 6cm, alt kısımda da 3cm).....2
- Kağıdın sol üst köşesine adını ve soyadını, okulun adını, sınıfını- varsa- şubesini yazma.....2
- Kağıdın sağ üst köşesine tarih yazma.....2
- Yazı başlığını kâğıdın üst kısmına ve sayfanın tam ortasına yazma.....2
- Yazıyla başlık arasında 2 cm boşluk bırakma.....2
- Paragraflara diğer satırlarda 1.5 cm içeriden başlama.....2
- Satırlara alt alta aynı hizada başlama.....2
- Satırlar arasında eşit boyda boşluk bırakma.....2
- Paragraf arasında, satırlar arasındaki boşluk oranına göre, biraz daha fazla boşluk bırakma.....2
- Harfleri biçimce doğru, düzgün ve okunaklı yazma.....2

- Sözcükleri doğru ve eşit aralıklarla yazma.....2
- Yazı sonuçlandığında, ilgiliye; temiz, lekesiz, kusursuz
bir görüntüsü olan kâğıt ya da kâğıtlar verme.....4

(Toplam)

V. İÇ YAPI (İÇ DÜZEYLİM)35 puan

- Anlatmak istediklerini ilgi ve önem derecesine göre sıralama(olayları, düşüncelerini gerekli ve mantıklı bir düzene sokarak anlatma5
- Bir düşünce ya da olaydan ötekine, doğal ve mantıksal bir akış içinde geçme (yazıda birlik ve bütünlük sağlama)5
- Konuyu paragraflara bölerek açıklama3
- Konu dışı düşüncelere yer vermeme.....3
- Duygu ve düşüncelerini düzgün ve sürükleyici biçimde anlatma.....3
- Bilgi yanlış yapmama3
- Kanı yanlış yapmama3
- Yazdıklarında çelişkiye düşmeme3
- Yazıya kısa, ilgi çekici ve konuyla ilgili (konuya uygun) başlık koyma.....3
- Duygu, düşünce ve tasarımların amaca uygun olarak doğru bir şekilde anlatıldığı bir bütün oluşturma.....4

(Toplam)

VI. DİL VE ANLATIM35 puan

- Yazıya ilgi çekici bir giriş yapma2
- Açık ve anlaşılır (kısa, özlü, yalın)
cümleler kurma4
- Sözcük ve düşünce tekrarlarında kaçınma
(cümlelerde gereksiz, anlatıma katkısı olmayan
sözcükler kullanmama)4
- Cümlelerde sözcükleri yerli yerinde kullanma2
- Anlatmak istediğini tam karşılayacak sözcük seçme)2
- Kullanımdan düşmüş, eskimiş sözcüklere anlatımda
yer vermeme(Türkçe sözcük kullanma)2
- Sözcükleri doğru yazma2
- Sözcük, cümle ve paragraflar arasında mantıklı ve
doğal bir bağlantı kurma2
- Dilbilgisi bakımından doğru cümleler kurma3
- Paragrafı oluşturan cümleler arasında dilsel ve
düşünsel bir bağlantı kurma2
- Yazım (imlâ) kurallarına uygun yazma3
- Noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanma3
- Yazıda dil ve anlatım yönünden bütünlük sağlama2
- Amaca uygun anlatım biçimiyle yazma2

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler:**

Adı Soyadı : Özge ÖZGÜLEN

Doğum Yeri ve Yılı : İzmir, 1977

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Dokuz Eylül Üniversitesi Turizm ve Otel Yöneticiliği Bölümü

Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Köroğlu Sempozyumu

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Murat Reis İlköğretim Okulu Hatay/ İZMİR
Millî Egemenlik İlköğretim Okulu
Merkez/ BOLU

İletişim

E-Posta Adresi : ozge_ozgulen@hotmail.com

Tarih : 30.07.2009